

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 18 maj justerades.

§ 2 Anmälan om ny gruppledare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Liberalernas partigrupp anmält *Christer Nylander* som gruppledare för partigrupp från och med den 7 juni.

§ 3 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Liberalernas partigrupp anmält *Tina Acketoft* som ersättare för gruppledare för partigrupp från och med den 7 juni.

§ 4 Anmälan om ny ledamot i Europaparlamentet

Följande berättelse från Valprövningsnämnden upplästes och lades till handlingarna:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot i Europaparlamentet

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att *Jakop Dalunde* (MP) utsetts till ny ledamot i Europaparlamentet fr.o.m. den 31 maj 2016 sedan *Peter Eriksson* (MP) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).
Stockholm den 3 juni 2016

Svante O. Johansson
ersättare för ordföranden

/Mattias Andersson
sekreterare

Andre vice talmannen meddelade att *Jakop Dalunde* (MP) tillträtt som ledamot i Europaparlamentet från och med den 7 juni.

§ 5 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Erik Ullenhag* (L) avsagt sig uppdraget som ledamot i finansutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:665

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:665 Regeringens hantering av överskottsmålet av Fredrik Schulte (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 juni 2016.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inplanerade engagemang.

Stockholm den 2 juni 2016

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:667

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:667 Åtgärder för fler jobb av Fredrik Schulte (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 juni 2016.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inplanerade engagemang.

Stockholm den 2 juni 2016

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:704

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:704 Ökat konsumentskydd vid kroppsbehandlingar

av Jessika Roswall (M)

Interpellationen 2015/16:704 Ökat konsumentskydd vid kroppsbehandlingar av Jessika Roswall (M) kommer att besvaras måndagen den 27 juni.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 2 juni 2016
Socialdepartementet
Gabriel Wikström (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

Prot. 2015/16:115
8 juni

§ 7 Anmälan om återkallelse av skrivelse

Andre vice talmannen meddelade att regeringen genom skrivelse 2015/16:183 återkallat skr. 2014/15:35 *Meddelande om kommande förslag om ändring i reglerna om uttag i näringsverksamhet*.

Skrivelse 2015/16:183 lades till handlingarna.

§ 8 Anmälan om avskrivning av skrivelse

Andre vice talmannen meddelade att talmannen avskrivit skr. 2014/15:35 *Meddelande om kommande förslag om ändring i reglerna om uttag i näringsverksamhet*.

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2015/16:171 och 172 till skatteutskottet

2015/16:186 till trafikutskottet

Skrivelse

2015/16:182 till utrikesutskottet

Motioner

2015/16:3420 och 3421 till miljö- och jordbruksutskottet

EU-dokument

KOM(2016) 283 till civilutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 1 september*.

KOM(2016) 285 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 25 juli*.

KOM(2016) 287 till konstitutionsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 26 juli*.

Prot. 2015/16:115
8 juni

KOM(2016) 289 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
26 juli.

KOM(2016) 369, 370 och 371 till trafikutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
2 september.

§ 10 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkanden

2015/16:KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser

2015/16:KU29 Kommittéberättelse 2016

2015/16:KU28 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Utrikesutskottets betänkanden

2015/16:UU14 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa
(OSSE)

2015/16:UU13 Europarådet

2015/16:UU15 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Trafikutskottets utlåtande

2015/16:TU20 En luftfartsstrategi för Europa

Kulturutskottets betänkande

2015/16:KrU11 Förutsättningar för svensk film

*Styrelser för universitet
och högskolor –
ledamöternas till-
sättning och ansvar*

§ 11 Styrelser för universitet och högskolor – ledamöternas tillsättning och ansvar

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:Ubu20

Styrelser för universitet och högskolor – ledamöternas tillsättning och ansvar (prop. 2015/16:131)
föredrogs.

Anf. 1 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Ett gott ledarskap och ett systematiskt strategiskt arbete är bland de viktigaste faktorerna för att nå goda resultat, oavsett verksamhet. Detta gäller alltifrån Hallins verkstäder hemma i Ödeshög till verksamheten på landets universitet och högskolor. Beträffande de sistnämnda är rektors ledarskap och mandat samt styrelserna för våra lärosäten ytterst viktiga funktioner för att lärosätena ska bli framgångsrika i den nationella och globala konkurrensen.

Styrelsen som varande lärosätets högsta beslutande instans har inte bara ansvar för högskolans alla angelägenheter och för att dess uppgifter fullgörs; den har också ett strategiskt ansvar för att utveckla verksamheten. Detta anser vi moderater att styrelserna både kan och bör utveckla i mycket högre grad än vad som sker i dag.

I det läget är det därför rimligt att samtliga ledamöter, även studenter och lärare, är just fullgoda ledamöter i styrelsen och att en majoritet av ledamöterna är externa. Vi moderater delar regeringens uppfattning i denna fråga, och vi står också bakom förslaget om ett nytt sätt att utse nomineringskommitté.

Herr talman! För oss moderater är målet att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt. Den så kallade Ledningsutredningen, som alliansregeringen tillsatte, var ett viktigt led i detta. Denna utredning tar upp frågor som att identifiera och tydliggöra olika beslutsstrukturer, belysa tillgång till strategiska medel och rekrytering samt hur en kompetent och strategisk styrelse fungerar. Det sistnämnda är ju något som jag redan har berört.

Jag kan erkänna att jag hade höga förväntningar på vad utredningen skulle resultera i. Även om jag finner att mina förväntningar inte infriades till fullo respekterar jag svårigheten i att balansera lärosätenas autonomi mot statsmakternas intressen.

Med det sagt anser vi det mycket viktigt att följa upp de förslag och rekommendationer som Ledningsutredningen fört fram. Vi menar att den modell med rekommendationer som prövats i utredningen är ett intressant angreppssätt som kan möjliggöra nya sätt för politiken att styra universitet och högskolor i en värld där högskolorna har fått – och bör ha – ökad autonomi. Därför anser vi det i högsta grad motiverat att följa upp styrkor och svagheter med den modell som har använts i Ledningsutredningen. Övriga partier tycks dock vara kallsinniga till detta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

(Applåder)

Anf. 2 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 från Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna.

För Centerpartiet är det viktigt att stärka autonomi för våra lärosäten. Beslut ska fattas så nära dem som berörs som möjligt. Det är för oss en närodlat högskolepolitik. Autonomi har under de senaste åren stärkts vid flera tillfällen, bland annat genom Alliansens autonomireform för bara några år sedan. Den innebar ökad makt till lärosätena samt minskad detaljreglering och avregleringar både när det gäller den interna organisationen och utbildningarna i sig.

Centerpartiet vill stärka autonomi ytterligare. Detta visar vi i vår reservation, som behandlas i dag. Det handlar bland annat om att möjliggöra att både god lokal kännedom och akademisk kompetens i högre grad tas i beaktande vid tillsättning av styrelser. Det är något som vi anser saknas i propositionen. Vi vill att kravet på att en majoritet av styrelsens ledamöter ska vara externa tas bort. På det sättet flyttar man makten närmare och låter professionen få ett större inflytande.

Den statliga styrningen av lärosätena bör i större utsträckning ske genom att resursfördelningssystemet förändras och genom ett tydligt kvalitetssäkringssystem. Modern politisk styrning handlar mer om mål och resultatstyrning och mindre om detaljregleringar av utnämningsspolitik. Det möjliggör ett fortsatt ansvarsutkrävande. Ett system med ökat inflytande

för professionen möjliggör även ett starkt fokus på internationalisering samt utbildning och forskning, vilket är kärnuppgifterna för lärosäten överlag.

Vi skriver i den reservation som vi har lämnat om nomineringen och valförfarandet. Det står i betänkandet att den ena nomineringspersonen ska utses av regeringen och den andra av högskolan, utan att det hela förtydligas ytterligare. Vi tycker att det ska ske ett valförfarande på lärosätena för att välja vem som ska representera dem i nomineringskommittén eller vara en av nomineringspersonerna – detta just för att ge en tydlig struktur för hur tillsättningen sker. Det kan i vissa fall bli styrelsen själv som utser den nomineringsperson som ska tillsätta styrelsen, och jag tycker att det är olyckligt om så skulle bli fallet. Det behövs ett fungerande system.

För Centerpartiet är det oerhört viktigt att ge professionen mer inflytande och stärka autonomin så att vi får ökat fokus på kärnuppgifterna när det gäller utbildning och forskning. Därmed kan den internationella konkurrenskraften för den högre utbildningen i Sverige stärkas. Vi tror att detta tillsammans med ett förändrat resursfördelningssystem och ett starkt kvalitetssäkringssystem som har större fokus på samverkan och kvalitet kan stärka den högre utbildningen. Det är viktiga reformer för Centerpartiets del för att få en starkare konkurrenskraft för den högre utbildningen i Sverige.

Anf. 3 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Kompetenta och skickliga styrelseledamöter i våra högskolor och universitet är en förutsättning för en kompetent ledning av såväl lärosätets utbildning och forskning som utvecklingen av verksamheten.

För mig som kristdemokrat finns det två viktiga aspekter som jag vill lyfta fram i diskussionen om styrelsernas tillsättning och sammansättning. Det handlar dels om att det är viktigt att det finns en majoritet av akademiskt välmeriterade personer i styrelsen, dels om att styrelsens ledamöter har stöd av högskolans lärare.

Det kan låta som en självklarhet att majoriteten av en högskolestyrelse bör ha hög akademisk kompetens, men något sådant krav finns inte i dag. Det är inte heller regeringens uppfattning att ett sådant krav behövs. Det tycker jag är olyckligt.

Varje lärosäte ska ha en styrelse med den kompetens och erfarenhet som passar lärosätets inriktning. Därutöver är det väsentligt att styrelsen till övervägande del består av personer som har hög akademisk kompetens, det vill säga docenter och professorer. Det kan annars i värsta fall leda till olyckliga beslut med negativa konsekvenser för såväl högskolans personal som utbildningarnas kvalitet.

Styrelsens akademiska förankring är också nödvändig för att upprätta förtroendet internt, externt och internationellt. Styrelseledamöterna, med akademisk kompetens, bör representera olika discipliner med förankring i det omgivande samhället och vara antingen lokala eller externa ledamöter – men tillsammans aldrig utgöra en minoritet.

Herr talman! Det är också viktigt att de nomineringspersoner som föreslår nya styrelseledamöter har god kännedom om högskolans verksamhet. Regeringens förslag om att den ena av de två nomineringspersonerna ska ha *kännedom* om den aktuella högskolan är alltför otydligt. Jag vill betona att det vore bra om valet av den ena nomineringspersonen har stöd

av lärosätets profession. Därmed anser jag att nomineringspersonerna bör utses genom ett lokalt valförfarande av lärosätets profession.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 4 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Vi behöver starka universitet och högskolor. Det ska vara lärosäten som genomför utbildning och forskning med högsta kvalitet. Av det följer att vi också behöver starka och drivande styrelser. Den proposition vi diskuterar i dag handlar om hur ledamöter i dessa styrelser ska tillsättas samt om styrelseledamöternas ansvar.

Regeringen föreslår i propositionen att högskolelagen ska ändras så att lärare och studenter i stället för att vara *representerade* i styrelsen för ett statligt lärosäte ska få *rätt att utse* ledamöter i styrelsen.

Det där är ingen obetydlig förändring. Lärosätenas styrelser är kollektivt ansvariga inför regeringen. Det är då viktigt att ledamöterna står obundna av partsintressen samt att de uteslutande företräder respektive lärosäte.

Den nuvarande lydelsen, att lärare och studenter ska ha rätt att vara representerade i styrelsen, kan leda tanken fel. En sådan formulering kan ge intryck av att dessa ledamöters primära roll är att representera och bevaka lärares respektive studenters särskilda intressen i stället för att ha ett helhetsansvar för lärosätets verksamhet. Därför välkomnas denna förändring av ett enigt utskott.

Naturligtvis ska alla ledamöter i styrelsearbetet bidra med sin särskilda kompetens och erfarenhet – så också lärare och studenter. Men i styrelsearbetet har alla ett gemensamt helhetsansvar för sitt lärosäte.

En annan viktig förändring som tas upp i denna proposition som vi också välkomnar är att regeringen nu föreslår att det i förordning ska regleras att nomineringspersonerna i sitt förslag till styrelseledamöter ska beakta en jämn könsfördelning.

Herr talman! Tre partier – Kristdemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet – har invändningar mot regeringens bedömning av hur nomineringspersonerna ska utses och styrelsens sammansättning.

Regeringen föreslår att två personer ska utgöra den nomineringsgrupp som lämnar förslag på ordförande och de styrelseledamöter som regeringen ska utse. En av dessa personer ska företräda ett övergripande statligt intresse och utses av regeringen. Den andra personen ska ha god kännedom om det aktuella lärosätet och utses av regeringen efter förslag från universitetet eller högskolan.

Det här är en förändring som välkomnas av många – så också en majoritet i utskottet. De tre partier jag nyss nämnde vill däremot att ett lokalt valförfarande bland lärosätets profession ska utse den person som ska ha en god kännedom om det aktuella lärosätets verksamhet.

Jag tycker att denna invändning är lite märklig. Dessa tre partier satt under åtta år i en regering som starkt förespråkade universitets och högskolors autonomi. Helt plötsligt föreslår dessa tre partier att det ska regleras hur dessa nomineringspersoner ska tas fram, särskilt den som ska utses med den goda kännedomen om aktuellt lärosäte. Det måste väl ändå ligga i autonomins princip att det är lärosätet självt som avgör hur denna nomineringsperson ska tas fram, inte att det ska regleras uppifrån.

Prot. 2015/16:115

8 juni

*Styrelser för universitet
och högskolor –
ledamöternas till-
sättning och ansvar*

Samma tre partier anser också att akademiskt välmeriterade personer bör vara i majoritet i lärosätenas styrelser. I sin reservation skriver de att de anser att det bör säkerställas ”att styrelserna vid alla lärosäten får en majoritet utsedd av professionen”.

Regeringens förslag som vi nu diskuterar innebär att de externa ledamöterna som regeringen utser ska vara i majoritet. Det är för mig, för Socialdemokraterna och för regeringen en mycket viktig princip. Om regeringen ska kunna utkräva ansvar och styra sina myndigheter bör de externa ledamöterna vara i majoritet. En styrelse måste kunna fatta viktiga, avgörande beslut på en övergripande nivå utan att de påverkas personligen av de beslut de fattar. Därför är det viktigt med en majoritet av externa ledamöter.

De externa ledamöterna utgör också en viktig kontaktyta utåt i samhället, och de bär med sig viktiga perspektiv in i styrelsearbetet. Inget hindrar att någon eller några av de externa ledamöterna även har en akademisk förankring, men det finns inga skäl för att det ska regleras i särskild ordning – utifrån autonomins principer.

Herr talman! Jag välkomnar också en annan fråga som tas upp i det betänkande vi i dag diskuterar, nämligen att regeringen öppnar för att se flexibelt på styrelsens storlek vad gäller ledamöter. I dag är de 15. Utredningen har presenterat förslag på ett mer flexibelt synsätt och att vid behov ha färre ledamöter. Jag är glad för att regeringen tar tag i den tråden och säger att det kan finnas fördelar att vid behov ha en styrelse med färre ledamöter och att det kan finnas anledning att överväga en sådan förändring.

Detta är besked jag välkomnar. Det är en styrka att ha mer flexibilitet vad gäller styrelsens sammansättning och storlek med tanke på att våra lärosäten ser olika ut.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 5 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Med anledning av Thomas Strands anförande och den diskussion som förs här vill jag än en gång bara påpeka att vi moderater står upp för autonomin. Vi ser det som väsentligt att studenter och lärare blir fullgoda ledamöter. Vi ansluter oss också till att majoriteten av ledamöter ska vara externa.

En frågeställning som Thomas Strand inte berör ingår i den reservation som vi moderater lägger fram. Det handlar om vikten av att följa upp och utvärdera Ledningsutredningens slutsatser. Varför det är så viktigt tog jag upp i mitt anförande. Detta är ett helt nytt koncept för att studera och se vilka resultat man når av en mjukare typ av styrning, eftersom vi värnar autonomin och inte vill ha en detaljreglering av det som är universitets och högskolors angelägenheter.

I utskottet bedrivs det en hel del uppföljnings- och utvärderingsarbete, vilket är en ny uppgift som vi är ålagda. Som jag har uppfattat det ser vi att värdet av det arbetet är väsentligt. Jag vet att också Thomas Strand brukar dela den uppfattningen. Det är därför som det är så förvånande att man inte vill ålägga regeringen det här uppdraget. Det är faktiskt regeringen

som har störst chans att göra ett fullgott arbete. Jag skulle gärna vilja ha ett klarläggande kring detta.

Utöver det vill jag ställa en fråga till Thomas Strand som gäller en annan uppgift som finns med i Ledningsutredningen. Det handlar om att regeringen uppmanas att se över resursfördelningen. Thomas Strand har tidigare tillstyrkt det här, och jag undrar var Thomas Strand och Socialdemokraterna står i dag.

Anf. 6 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för de frågor och synpunkter som Betty Malmberg för fram. Jag är glad över att vi har en stark majoritet i utskottet för den förändring som vi diskuterar i dag när det gäller hur styrelseledamöter ska utses, styrelsens ansvar och sammansättning. Det är en styrka att vi ändå har en stark majoritet för denna förändring som jag tror är jätte viktig. Jag håller med Betty Malmberg om att styrelserna har en oerhört viktig roll, och vi kan göra mer för att stärka styrelsernas roll i att driva arbetet på våra lärosäten, både på universitet och på högskolor. Det är bra att vi har denna samsyn.

I fråga om de förslag som regeringen lägger fram och i fråga om den proposition som vi diskuterar är det en självklarhet att man följer upp de beslut som man fattar. Vi i utskottet skrev ju att vi självklart utgår från att den här regeringen, som alla andra regeringar, tar ansvaret att följa upp de beslut som man föreslår och som riksdagen bejakar.

Ledningsutredningen innehåller ju mera än just den proposition som vi diskuterar i dag. Vi ska vara medvetna om att det kommer en forskningsproposition till hösten. Även en hel del högskolefrågor behandlas i utredningen. De övriga delarna av Ledningsutredningen bereds nu inom Regeringskansliet. Det är därför för tidigt att i dag ta ställning till ett krav på uppföljning av ett förslag från regeringen som vi ännu inte har sett. När det kommer ett förslag är det självklart att vi ska se till att det blir en uppföljning, men just nu finns det inte någon anledning att gå vidare och bejaka den reservation som Moderaterna för fram i betänkandet.

Anf. 7 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Thomas Strand, för svaret som nog var ganska väntat. Det står att man förutsätter att regeringen kommer att göra en uppföljning. Så har utbildningsutskottet uttryckt det. Likafullt vet både Thomas Strand och jag att det inte alltid blir så. I alla goda samhällen vill man inte lägga ekonomiska resurser på att se efter huruvida regeringens förslag får det genomslag som man har förväntat.

Med tanke på att det var ett helt annat koncept, en helt annan systematik och metodik i Ledningsutredningen anser vi fortfarande att det hade varit av största vikt att följa upp det hela.

Herr talman! Sedan undviker Thomas Strand att svara på frågan om resursfördelningssystemet, vilket också var väntat. Det handlar alltså om resursfördelningen till högre utbildning. Thomas Strand och Socialdemokraterna har i opposition alltid förfäktat att resursfördelningssystemet borde ses över, men i dag när man befinner sig i regeringsställning tiger man kring de här frågorna. Jag har ställt frågan till ministern för högre utbildning, men inte heller hon anser att det vore viktigt att följa upp denna fråga och att se över och utreda resursfördelningssystemet. Trots att Thomas

Strand vet att universitetskanslern tycker det och trots att utredaren av ledningssystemet ställer sig bakom detta.

Vi moderater anser att det är av största angelägenhet att vi också fullgör det. Varför, Thomas Strand, har Socialdemokraterna inte svängt i den här frågan?

Anf. 8 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Jag satt i opposition i åtta år. Det kom många förslag från den borgerliga regeringen. Jag utgick alltid ifrån att regeringen, när man lade fram förslag, även hade en tanke på följa upp de reformer som genomfördes. Jag tycker att Betty Malmberg från Moderaterna bör ha samma inställning som jag hade i opposition. Det är självklart att regeringen följer upp sina beslut.

Riksdagen är ett kontrollorgan, och vi ska ju också se till att saker följs upp, görs på rätt sätt och förverkligas. Jag är inte så orolig för det här. Det kommer nog att bli så att vi följer detta noga, jag är övertygad om det.

När det gäller resursfördelningssystemet kan jag lugna Betty Malmberg med att jag inte har ändrat uppfattning. Jag har under många år i opposition drivit just frågan om att det är dags att se över dagens resursfördelningssystem, som går tillbaka till 1993 och som inte har ändrats sedan dess.

I dag tycker jag fortfarande att man skulle se över resursfördelningssystemet. Jag lovar Betty Malmberg att jag även i morgon kommer att säga samma sak, att det är dags att se över resursfördelningssystemet. Som riksdagsledamot har man sin frihet. Man behöver inte slaviskt följa regeringen. Vad ministern säger får ministern stå för. Jag tycker faktiskt att det är viktigt att man ser över resursfördelningssystemet, och vi driver den frågan. Det är en viktig fråga – och det är många fler än Betty Malmberg och jag som tycker det – så den kommer jag att driva, precis som jag gjorde i går, gör i dag och gör i morgon.

Anf. 9 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill ta vid där det förra replikskiftet slutade. Jag välkomnar Thomas Strands besked gällande resursfördelningssystemet. Det verkar ju finnas en majoritet i riksdagen för det, så vi skulle kunna göra gemensam sak för att sätta press på regeringen och få till en utredning.

Jag begärde egentligen replik för att utveckla det resonemang som jag hade i mitt inledningsanförande kopplat till vårt ställningstagande. I grund och botten är vi överens i flera avseenden när det gäller propositionen och betänkandet om ledamöterna, om fokus på jämställdhet och så vidare, som andra tidigare har nämnt.

Men vi skiljer ut oss på två punkter. Den ena handlar om valet av nomineringspersoner. Det är inga konstigheter med den nomineringsperson som utses av regeringen, men det handlar om den nomineringsperson som högskolan ska utse. Vi anser att det ska ske genom ett lokalt valförfarande. Thomas Strand framförde i sitt anförande kritik mot detta kopplat till att det reglerar för mycket för högskolan.

Men låt mig utveckla det hela. Om vi låter det stå fritt för högskolorna att själva välja hur nomineringspersonen ska utses kan det vara högskolestyrelsen själv som utser nomineringspersonen. Det är få organisationer där det är styrelsen som väljer sin valberedning i någon mån. Det är detta jag i grunden motsätter mig. Det ska i stället göras av professionen.

Det andra handlar om att vi vill att en majoritet av representanterna ska föreslås lokalt och ha god lokal kännedom men också akademisk kompetens. Det vi säger i vår reservation är att de personerna kan vara interna från professionen och spegla olika discipliner men de kan också vara externa ledamöter. Detta tror jag är oerhört viktigt inför framtiden för bland annat internationalisering och stärkt konkurrenskraft.

Anf. 10 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Det är bra att vi på det stora hela är eniga om viktiga principfrågor i den här propositionen. Sedan är det två saker som jag invänder emot av det som förs fram i reservationer från Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna.

Det första är det här med nomineringspersoner. Man ska utse en nomineringsgrupp, och en person ska väljas från ett mer lokalt perspektiv. Jag menar att det ligger i autonomins principer att vi inte ska reglera hur det lokala utseendet går till. Varje högskola och universitet måste på egen hand komma till beslut om hur man ska utse den person man föreslår regeringen, som formellt ska bekräfta detta.

Det finns en stark makt hos respektive lärosäte att utse en person. Då är det enligt autonomins principer fel att vi ska reglera att det ska vara ett valförfarande. Det *kan* vara ett valförfarande. Om ett lärosäte tycker att det är en viktig fråga kan man göra så. Men det är ingenting som vi ska reglera uppifrån, utan varje lärosäte måste självt bestämma hur personen ska utses.

Det är ytterst så att det är regeringen som konfirmerar beslutet. Skulle det bli några "tokigheter", som Fredrik Christensson antydde, tror jag nog att man kommer att kunna påpeka det. Men jag tror att vi kan lita på att våra lärosäten hanterar det här på ett klokt sätt.

Det andra är att det är viktigt att vi har en majoritet med externa ledamöter, eftersom våra lärosäten är statliga myndigheter. Det kräver att det finns en korrelation med en externledd majoritet som regeringen utser och att det inte är en majoritet som utses av professionen. Det tycker jag är en viktig princip.

Anf. 11 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Man kan med förslaget från Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna också fortsättningsvis ha ett starkt ansvarsutkrävande. Som jag lyfte fram i mitt inledningsanförande sätter vi från Centerpartiets sida fokus på ett förändrat resursfördelningssystem men också på tydligare politisk styrning genom mål och resultat i stället för genom bland annat utnämningsspolitik.

Autonomi och frihet är begrepp som man kan välja att lägga olika betydelser i, vilket vi uppenbarligen har gjort i den här frågan, jag och Thomas Strand. Men vi delar förhoppningsvis i stor utsträckning uppfattning i frågan om att öka friheten lokalt. Vårt perspektiv är att man måste stärka professionen och låta professionen få större inflytande i både valförfaran-

den och utseende av ledamöter. Det flyttar makten närmare dem som berörs, närmare dem som i större utsträckning är experter på utbildning och forskning. Det tror vi är en god väg framåt för att stärka vår internationella konkurrenskraft.

Vi lyfter också i vår reservation fram att det kan komma förslag på både interna och externa ledamöter. Det står lärosätena fritt att fundera på hur man vill utvecklas, komma vidare framåt och få starkare och bättre internationell konkurrenskraft. Där kan det till exempel handla om att utse externa ledamöter med olika spetskompetenser som man ser behov av vid det lokala lärosätet.

När det gäller valförfarandet ser jag personligen en risk med den skrivning som regeringen lägger fram och utskottet har majoritet för om att det kan bli högskolan som själv väljer sin egen nomineringsperson. Jag vill avsluta med att fråga Thomas Strand om han ser en risk med detta och om han tycker att det är ett bra system. Det vi föreslår i stället är att det ska ske ett valförfarande inom lärosätets profession för att man därmed ska få ökad autonomi genom att makten flyttas närmare dem som verkligen berörs och flyttas till professionen.

Anf. 12 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Jag ser ingen risk för att det här kommer att missbrukas. Jag har fullt förtroende för våra lärosäten och har tillit till att de kommer att sköta detta på ett utmärkt sätt.

Jag har reagerat på de två reservationer som Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna lämnat i det här betänkandet. Jag tycker att det är lite märkligt. Ni talar vackra ord om autonomi. Men sedan glider ni snabbt in på regleringar. Det måste vara ett valförfarande lokalt, säger ni. Men om man föreslår autonomi måste man väl dra den hela linjen rätt ut. Då måste varje lärosäte självt få bestämma om det ska vara ett valförfarande eller om man på annat sätt ska utse den person som man föreslår att regeringen utser till nomineringsgruppen. Jag tycker att det här krockar med autonomi. Det blir ett vackert tal som man sedan glömmer när det är fråga om praktiskt handlag.

När det gäller majoritetsförhållandena anser jag att det är viktigt att vi har externa ledamöter i majoritet. Ni vill att majoriteten ska utses av professionen, som ni skriver i er reservation. Jag tycker inte att det är ett bra förfarande, i och med att det är en styrelse som ska ansvara för en statlig myndighet. Ska man ha ett ansvarsutkrävande kräver det att vi har externa ledamöter i majoritet, vilket också en majoritet i utskottet tycker.

Det är dock inget som hindrar att det bland de här externa ledamöterna finns personer med förankring i akademien. Det är ganska vanligt. Där finns inget motsatsförhållande. Men principen är viktig. Är det en statlig myndighet ska de externa ledamöterna, som regeringen utser, vara i majoritet.

Anf. 13 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman! Vi yrkar inte bifall till något annat än regeringens proposition i det här ärendet. Däremot har vi ett särskilt yttrande. Det ska ses som en markering av att vi tänker följa upp hur det här kommer att fungera i praktiken. Vi måste låta förslaget rulla på ett par år. Sedan måste det utvärderas. Det går inte att bakom ett skrivbord komma fram till hur det

här kommer att fungera i verkligheten. Det måste rulla på ett tag för att man ska kunna se hur det verkligen fungerar.

Högskolornas styrelser är självklart en viktig fråga. En brännande fråga är balansen mellan statens intressen och högskolornas självständighet. Det är inte bara högskolornas självständighet som är viktigt. Staten har också intressen. Det är stora skattepengar det är fråga om.

Vi anser att regeringens förslag är ett steg framåt jämfört med den ordning som gäller i dag. Därför yrkar vi bifall till det här förslaget.

Enligt förslaget ska en valberedning, som det brukar kallas, bestå av två nomineringspersoner, varav den ena är utsedd av regeringen och den andra har god kännedom om lärosätet. Vi tycker helt enkelt att detta är rimligt. Det är också rimligt att studenter och lärare är representerade i styrelsen i stället för att själva vara närvarande i styrelsen. Studenter ska ju plugga och skaffa sig en utbildning och ska kanske inte i första hand sitta i en styrelse.

Det talas en del i förslaget om styrelsernas storlek. Vi har uppfattat det som så att regeringen helst i förekommande fall vill minska styrelsen, och det tror vi är bra. Min erfarenhet är att stora styrelser i sig inte är någon fördel. Det blir lätt bara en babblig styrelse.

Sammanfattningsvis är detta ett steg framåt, men om jag får sitta kvar tänker jag följa upp det här efter ett par år och se hur det fungerar i verkligheten. Det är omöjligt att i förväg veta hur ett sådant förslag kommer att fungera.

Anf. 14 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Jag begär replik därför att jag tycker att det är ett lite märkligt förfarande med det särskilda yttrande som Sverigedemokraterna har presenterat i betänkandet. Jag tycker om ärlighet. Det vill jag verkligen säga.

Vad jag förstår är Sverigedemokraterna ärliga i detta särskilda yttrande. Men samtidigt finns det en svaghet i detta att de i princip svär sig fria från ansvar. Det handlar trots allt om 67 miljarder kronor per år som går till våra lärosäten, våra universitet och högskolor, som dessa styrelser förfogar över.

I stället säger de: Vi har i dagsläget inget eget förslag. Varför skulle de i så fall inte ha kunnat ansluta sig till att man ska utvärdera och följa upp vad förslagen resulterar i? Det hade nog varit gängse ordning. Annars ger det lite känslan av: Vad handlar detta egentligen om, Robert Stenkvist?

Anf. 15 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Det handlar om motionens formulering. Det står i motionen att vi ska utvärdera utredningen. Det är inte någon utredning. Det är ett förslag, en skarp proposition från regeringen. Hade formuleringen varit annorlunda så hade vi bifallit den. Det är orsaken.

Det finns en annan orsak, som kanske inte är en bärande orsak. Vi har tagit för givet att det kommer att utvärderas. Den här typen av förslag kommer av regeringen, och vilken regering som än sitter efter 2018, att utvärderas. Men det ska man kanske inte utgå från per automatik. Det är riktigt.

Vi har fast föresatt oss att utvärdera detta. Det måste naturligtvis få rulla på ett par år. Men jag tänker själv ringa runt och mejla runt till styrelserna för att se hur de tycker att det fungerar. Det är min bestämda föresats. Hade motionen varit annorlunda formulerad så hade vi stött den.

Anf. 16 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack till Robert Stenkvist för svaret, och tack för goda ambitioner. Nu vet jag inte riktigt vad en sådan utvärdering skulle ge vid handen. Om Robert Stenkvist ringer runt till 50 lärosäten för att höra hur styrelsearbetet fungerar är det kanske inte samma evidensbaserade sammanställning som vi då får ta del av.

Robert Stenkvist säger här att han inte kunde stötta vår reservation därför att det handlar om att utvärdera utredningens förslag. Detta är de förslag som kommer från Ledningsutredningen. Jag vet inte riktigt på vilken fot man ställer sig.

Det vi vill föra fram är att det ändå handlar om 67 miljarder kronor som årligen går till universitet och högskolor. Det kräver styrelser som fungerar och rektorer som har mandat. Mycket av de frågorna kommer fram just i Ledningsutredningen.

När jag har talat med vår kanslichef i utbildningsutskottet har jag fått veta att det just nu inte finns någonting annat som väntar när det kommer till Ledningsutredningen. Ledningsutredningen handlar i mångt och mycket om rekommendationer också till lärosätena själva. Det är en form av kollegialt lärande som vi uppmuntrar i andra sammanhang.

Därför hade det varit av största vikt att följa upp de utredningsförslag som finns. Om det är vad Sverigedemokraterna står för här verkar det som att man helt enkelt inte vet vilken fot man ska ställa sig på.

Anf. 17 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Vi är helt övertygade om att det är ett steg framåt jämfört med den ordning som råder i dag. Därför yrkar vi bifall. Det är därför vi har ansvar. Yrkar vi bifall har vi ansvar. Så är det otvivelaktigt.

Det talas om evidensbaserad utredning. Utredningen som handlar om detta kanske var väldigt bra. Men jag har sett många utredningar som är så politiserade att man kan ifrågasätta evidensbaseringen.

Vilka vet bättre hur en styrelse fungerar än de som faktiskt sitter och arbetar i styrelsen och människor runt omkring? Det är så nära evidensbaserad vi kan komma i de frågorna. Det är inte kärnfysik vi talar om där man kan avläsa på ett diagram exakt hur det förhåller sig.

Min föresats är att vi ska följa upp detta. Det är jättemycket statliga pengar. Därför anser vi att det inte bara handlar om lärosätenas autonomi, utan staten har ett intresse.

Det är jättemycket skattepengar som går dit, och det gäller hela Sveriges framtid. Vi ska utbilda framtida generationer som kan betala våra pensioner. Det är klart att det är jätteviktigt. Jag håller fullkomligt med om det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU22
Särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen (prop. 2015/16:142)
föredrogs.

Särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen

Anf. 18 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! I Sverige väntar stor brist på lärare, och inte minst gäller det ämneslärare i moderna språk, matematik och naturvetenskapliga ämnen. Vi politiker är överens om att det behövs många nya vägar in till läraryrket. Det förslag vi ska diskutera i dag rör en av dem.

Vi moderater och övriga allianspartier anser att principen bakom dagens förslag är rätt. Det är något som kanske inte är så märkligt med tanke på att det först lanserades av alliansregeringen. Däremot förvånas vi över nuvarande regerings försämring av det ursprungliga förslaget. Det vittnar om låga förväntningar på våra högst utbildade akademiker samt en dålig hushållning med personella och ekonomiska resurser. Förslaget innebär heller inte några garantier för att öka antalet lektorer i skolan, något som framhålls som ett syfte med reformen.

Herr talman! Alliansen har som sagt tidigare lanserat ett likande förslag. Men det omfattade halva den studietid som regeringen föreslår. Personer med examen på forskarnivå är bland de högst skolade inom akademien, som jag sagt, och de har bakom sig drygt 20 år av studier. Vi anser därför att det finns goda skäl att anta att de skulle kunna genomföra sin kompletterande pedagogiska utbildning på kortare tid än övriga.

Faktum är dessutom att Göteborgs universitet redan ger ettåriga utbildningar motsvarande dem vi nu diskuterar men då till studenter som har avlagt minst kandidatexamen på högskolenivå. De personer vi diskuterar i dag har alltså ungefär fyra år ytterligare av studier, självständiga arbeten och metodiskt arbete bakom sig.

I Alliansens ursprungliga förslag menade vi också att personer med examen på forskarnivå skulle kunna undantas moment med så kallad VFU, verksamhetsförlagd utbildning, eftersom de flesta själva redan har undervisat och gått extrakurser i pedagogik.

En annan fråga är till exempel det självständiga arbete som ingår på 15 högskolepoäng. Här har vi dem som har skrivit sina licentiatavhandlingar och doktorsavhandlingar men som ändå ska skriva fram ett arbete på 15 högskolepoäng i något ämne.

Vi anser också att personer som kommer i fråga för denna utbildning ska kunna få kombinera studierna med en anställning på en skola och då undantas från kravet på lärarlegitimation för en kortare tid. På så sätt skulle vi kunna få blivande lektorer att både säkra sin inkomst och få möjlighet att börja undervisa snabbare. Det skulle alla vinna på. Det gäller inte minst elever och skolor som därmed får tillgång till mer kvalificerade pedagoger.

Det skulle också ge incitament för fler skolor att faktiskt anställa lektorer. Med regeringens förslag finns inga sådana garantier trots att det är ett syfte med reformen, som jag sa. Det finns heller inte några krav på motprestationer från dem som får detta utbildningsbidrag. En uppföljning ska ske efter sex månader, vad jag kan läsa ut, för att se om de studerande

Prot. 2015/16:115
8 juni

Särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen

fortfarande pluggar. Men såvitt jag kan förstå kommer utbildningsbidraget på 25 000 kronor i månaden att betalas ut fram till dess oavsett om de studerar. Detta får ni gärna klargöra i den efterföljande diskussionen.

Herr talman! Finansieringen av regeringens förslag är intressant. De medel som anslås för reformen motsvarar bara de utbildningsbidrag som förväntas utbetalas till de sökande. Det gäller då bara de 50 först sökande varje år under en femårsperiod. Den 51:a blir tydligen utan pengar. Hur det ska gå till vet jag inte.

Det skulle i så fall innebära att det inte kommer att utgå någon som helst ersättning för utbildningsplatserna vid Karlstads universitet, Umeå universitet och Stockholms universitet som har lämnat in en ansökan ihop med KTH och som regeringen nyligen har utsett till att bli ansvariga för utbildningarna.

Det är inte bara jag som tror att det kommer att bli så här. I en artikel i Universitetsläraren den 25 april står det bland annat "att lärosätena inte får några extra resurser om de anordnar ettårig KPU enligt regeringens nya förslag, de medel som satsas går alltså till den som väljer att gå utbildningen".

Det är minst sagt märkligt. Jag hoppas att jag kommer att få svar på min undran av regeringspartiernas företrädare i debatten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 19 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Alliansens gemensamma reservation.

Vi debatterar kompletterande pedagogiska utbildningar för personer med forskarexamen. Det var för bara några veckor sedan som vi i utbildningsutskottet hade en öppen utfrågning i riksdagen om lärarbristen. Den börjar bli alltmer påtaglig och kommer att vara det framöver. Det kommer att krävas flera olika åtgärder för att lyckas åtgärda den.

Vi behöver få fler att söka sig till lärarutbildningarna, framför allt inom vissa områden där det är särskild brist på lärare.

Vi har en utmaning i att många i dag hoppar av sin lärarutbildning – närmare en tredjedel tar inte examen. Inom vissa utbildningar är det ännu större avhopp.

Det krävs flera åtgärder för att få fler att söka sig till läraryrket och till utbildningarna. Yrket behöver göras mer attraktivt att söka sig till. Det kan handla om allt från lön och karriärvägar till minskad administration och stärkt arbetsmiljö.

Centerpartiet presenterade nyligen förslag kopplade till snabbspår in i läraryrket för människor med högskoleexamen. Till exempel ska högskoleingenjörer kunna bli matte- eller NO-lärare. Vi föreslår också införande av lärarassistenter för att minska administrationen och därmed skapa större attraktivitet för läraryrket.

Nyligen gav också Alliansen ett tillkännagivande till regeringen om att skynda på arbetet med digitala nationella prov just för att få minskad administration och därmed ökad attraktivitet för läraryrket.

Det här är viktiga åtgärder. Det vi i dag diskuterar handlar om forskare och deras möjlighet att övergå till en lärarkarriär, och det är oerhört viktigt.

Jag vill instämna i mycket av det som Betty Malmberg lyfte fram kopplat till att det är högt skolade akademiker vi talar om här. Det är också därför Alliansen har lagt fram ett förslag om att korta utbildningstiden ytterligare. Det här är ju personer som under lång tid har undervisat på högskolenivå, har gått kurser i högskolepedagogik och har arbetat med liknande uppdrag på universitetsnivå. Det är därför det bör kunna gå ännu snabbare.

Vi tycker också att det är oerhört viktigt att man under den period då man läser ska kunna undantas från kravet på lärarlegitimation, just för att direkt kunna gå in i arbetet och arbeta redan under tiden man omskolar sig till lektor.

För Centerpartiets del talar vi ofta om att möjliggöra utbildning i hela landet. I det här förslaget tydliggör vi i Alliansen i vår reservation att vi vill möjliggöra att utbildningar sker på distans. Det känns ganska självklart med tanke på vilka grupper vi talar om. Det är människor med forskarexamen som är mitt i livet, som kanske har bildat familj och som har en ganska trygg tillvaro men vill byta till läraryrket. Därför pekar vi på att möjliggöra distansutbildning så att man kan bo kvar där man har sin trygghet och sin familj i stället för att behöva flytta till någon av de orter som det i slutändan kommer att bli. Detta för att göra läraryrket attraktivt för personer med forskarexamen. Vi behöver undanröja hinder för att få människor att ta det steget.

I regeringens förslag pekar man på några få ämnen som den kompletterande pedagogiska utbildningen ska riktas mot. Alliansen har i sin reservation tydligt uttryckt att det finns fler ämnesområden och undervisningsämnen där det råder brist i dag. Det borde självklart vara möjligt för dem med forskarexamen som vill omskola sig till lektorer och arbeta inom läraryrket att göra det även inom andra bristyrken, inte bara de som räknas upp i propositionen.

Med de orden yrkar jag bifall till Alliansens reservation.
(Applåder)

Anf. 20 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Sverige står inför en stor lärarbrist. Dessvärre är prognosen att bristen ökar under kommande år.

Vi måste göra mer för att lyckas rekrytera de bästa studenterna till läraryrket, stärka läraryrkets attraktivitet och få redan utbildade lärare som lämnat yrket att komma tillbaka till skolans verksamhet. Vi behöver också skapa fler vägar in i läraryrket, och där spelar den kompletterande pedagogiska utbildningen en viktig roll.

Som vi hört här har Alliansen tidigare lanserat ett förslag som liknar regeringens om att genomföra en tidsbegränsad satsning på en ny särskild kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen för personer med examen på forskarnivå.

Kristdemokraterna och Alliansen anser att studietiden, som enligt regeringens förslag är tolv månader, bör förkortas till sex månaders heltidsstudier. Personer med examen på forskarnivå är akademins högst skolade, och det finns goda skäl att anta att dessa kan genomföra sin kompletterande utbildning under en kortare tid. De flesta har även själva undervisat på högskolenivå och gått kurser i högskolepedagogik.

Vi anser att det är motiverat att utbildningen också får genomföras på distans för att hindren för forskare som vill gå utbildningen och bli lektorer ska vara så små som möjligt.

Vi i Alliansen anser också att forskarna bör tillåtas kombinera en anställning på en skola med parallella studier inom den kompletterande pedagogiska utbildningen.

Herr talman! Regeringen föreslår att utbildningen i första hand bör anordnas för personer med examen på forskarnivå med ämneskunskaper relevanta för ett undervisningsämne där det råder brist på sökande till ämneslärarutbildningen, det vill säga i första hand matematik, biologi, kemi, fysik och teknik.

Kristdemokraterna och Alliansen menar att eftersom det råder stor brist på ämneslärare i moderna språk såsom tyska, franska och spanska bör även personer med examen på forskarnivå med ämneskunskaper inom moderna språk prioriteras.

Jag vill också öppna för att utreda hur den nuvarande kompletterande pedagogiska utbildningen kan förkortas till 60 högskolepoäng och hur den bättre kan förbereda studenterna inför lärarnas vardag.

Med det vill jag yrka bifall till reservationen från allianspartierna.
(Applåder)

Anf. 21 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Sverige står inför en allvarlig lärarbrist. Det är nuvarande regerings ambition att genom olika förslag komma till rätta med denna.

Ända sedan regeringstillträdet har en rad olika åtgärder vidtagits – till exempel har regeringen samlat parterna för diskussioner i Nationell samling för läraryrket. Det är viktigt att de förslag som kommer ses som något som är till nytta i verksamheten och inte innebär ytterligare pålagor som ingen har efterfrågat. Därför är samlingen oerhört viktig som gemensam mötesplats för viktiga diskussioner.

Också hos oss här i utskottet är lärarbristen en viktig fråga som är i fokus på våra dagordningar. Vi har till exempel alldeles nyss haft en öppen utfrågning om lärarbristen, och vi har i vår uppföljning av regeringens resultatredovisning särskilt fokuserat på personalsituationen i skolan.

Nuvarande regering har målsättningen att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation där ingen elev lämnas efter och ingen hålls tillbaka. I det arbetet vet vi att lärarna är nyckeln, och med fler forskarutbildade i skolan höjer vi kvaliteten och ökar läraryrkets attraktivitet.

Därför är det bra att detta förslag från regeringen nu kommit – ett förslag där fyra utvalda universitet ges i uppdrag att under en femårsperiod anordna kompletterande pedagogisk utbildning, så kallad KPU, som leder till ämneslärarexamen för personer som har en examen på forskarnivå. Utbildningen ska i första hand ges för sökande med ämneskunskaper i matematik, biologi, kemi, fysik eller teknik eftersom det råder stor brist på lärare i just dessa ämnen.

Satsningen är också viktig för att möjliggöra en ökning av antalet lektorer i grund- och gymnasieskolan samt vuxenutbildningen. I dag finns det enligt Skolverkets statistik 239 lektorer i utbildningssektorn, de allra flesta i gymnasieskolan. Med denna satsning fördubblas antalet lektorer i den svenska skolan.

För att stimulera personer att påbörja och slutföra utbildningen kommer regeringen också att införa ett tillfälligt skattepliktigt utbildningsbidrag. Det kommer att räcka till ca 50 heltidsstuderande per år, det vill säga totalt högst 250 studenter.

Detta är en av alla de viktiga åtgärder som regeringen hittills har föreslagit för att komma till rätta med lärarbristen. Tidigare har vi här i kammaren diskuterat eller beslutat om anställning under viss kompletterande utbildning, ökat stöd till Teach for Sweden, ökat stöd till utbildningssektorn som helhet liksom kompetenshöjning och mycket annat.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att lärarbristen kanske är det allra viktigaste vi som förtroendevalda har att jobba med framöver. Att vi lyckas rekrytera de många tusen som behövs i skolan, att vi får dem som redan finns i skolan att vilja stanna kvar och att vi får några av alla dem som lämnat skolan att vilja komma tillbaka – det är detta vi behöver ha fokus på framöver. Och med tanke på att det är vår kanske viktigaste fråga är det bra att vi över partigränserna klarar att samla oss och komma överens om viktiga förslag. Jag hoppas att vi kan fortsätta lösa lärarbristen med fler goda förslag i samsyn.

(Applåder)

Anf. 22 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Gunilla Svantorp tar upp mycket som det råder samsyn om – hur viktigt det är att vi får fler lärare på plats, att det finns flera vägar in och så vidare. Däremot svarar hon inte på någon av de frågeställningar som vi i Alliansen tar upp. Hon kommenterar inte varför vi i oppositionen lägger fram andra förslag. Hon berör det inte med ett ord. Hon svarar heller inte på den finansieringsproblematik som jag tog upp i mitt anförande.

Jag tycker att det är dåligt, och jag vill upprepa de frågeställningar som finns. Hur ser Gunilla Svantorp på en förkortad utbildning, varför kan regeringen inte se värdet av detta och varför kan regeringen inte premiera den kompetens som finns hos dem i Sverige som har suttit i skolbänken i mer än 20 år och har drivit självständiga arbeten med olika sorters metodik för att göra sina doktorsavhandlingar? Varför kan de inte på något sätt premieras för detta? I stället klassas de ihop med dem som har fyra års kortare utbildningsvägar. Det är märkligt.

Det är också en viktig fråga hur vi får in lektorerna i klassrummet. Med Moderaternas och Alliansens förslag är det skolan som utgör basen. Skolan anställer lektorer som vid sidan av sitt arbete kan fortsätta en utbildning på distans. Det är ju faktiskt i klassrummet eller på skolan som lektorerna kan komma att göra skillnad. Hur menar Gunilla Svantorp att detta kommer att ske med regeringens förslag?

Anf. 23 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Det är redan en förkortad studietid i det här förslaget. Den vanliga KPU:n är ju 90 poäng, men det här handlar om 60 poäng. Den är redan förkortad med 50 procent av tiden. Detta är viktigt att komma ihåg.

Det var mycket kritik mot att det i det första förslaget inte ingick någon verksamhetsförlagd utbildning. Nu ingår det, och ska man hinna med både verksamhetsförlagd utbildning och läsa in den pedagogik som behövs är det klart att det krävs minst 60 poäng.

Betty Malmberg säger att vi inte tar vara på den utbildningsnivå som dessa personer har, men det gör vi faktiskt genom att ha en förkortad studietid för dem. Hon säger att vi inte premierar dem, men det är precis vad vi gör. De får ett utbildningsbidrag som inte övriga får när de läser KPU. De forskarutbildade får faktiskt ett utbildningsbidrag. Jag skulle vilja säga att de har hög prioritet i vår satsning för att få mer personal i skolan.

Jag har nog tappat de andra frågorna. Jo, Betty Malmberg tog upp frågan om resurserna. De fyra universitet som nu har blivit utvalda har frivilligt sökt att få anordna den här utbildningen. Med tanke på den diskussion vi hade i den förra debatten om lärosätenas autonomi får vi väl förutsätta att de har sett att de inte kommer att klara av detta. De vill ha den här utbildningen, för annars hade de inte sökt.

Anf. 24 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Gunilla Svantorp, för svaret! Jag är inte riktigt nöjd med de besked jag får. Det förvånar mig också att Gunilla Svantorp inte ens kommer ihåg vilka frågor jag ställde, för det är faktiskt de frågor som finns i vår reservation, förutom att jag också lade till detta om finansieringen.

När det kommer till Gunilla Svantorps konstaterande att de redan har en förkortad studietid får jag konstatera att hon tydligen inte hörde vad jag läste upp i mitt anförande. Det finns redan utbildningar med förkortad studietid där de som har en kandidatexamen från högskolan kan plugga. De finns redan. De finns i Göteborg, i Umeå och på flera andra ställen. Utbildningstiden är förkortad, för man ser att man kan ha en mer avancerad nivå.

Här likställer vi dem som har bedrivit vetenskapligt arbete, självständigt arbete och haft högskolepedagogik och på olika sätt fått helt andra kompetenser under fyra års ytterligare studier med dem som har en mycket lägre nivå.

Gunilla Svantorp svarar heller inte på den centrala frågan hur vi får in lärarna i klassrummet. Det är ju faktiskt detta som det hela handlar om. Hur får vi med regeringens förslag in lektorerna, som ju är de som har högst vetenskaplig kvalitet i sin utbildning och kompetens, i klassrummen i skolorna? Vår idé är att basen är skolorna, som självständigt skriver på att de får en anställning och att studenterna pluggar med högre studiebidrag, vilket vi tror är nödvändigt. Hur kommer detta att ske med regeringens förslag, Gunilla Svantorp?

Anf. 25 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Betty Malmberg likställer forskare med goda pedagoger. Så kan det säkerligen vara på många ställen, men det är inte per automatik så. Jag skulle vilja påminna om SFS, alltså studenterna, som upprepade gånger har sagt att deras universitetslärare behöver mer pedagogisk utbildning. 60 procent av lärosätena ställer faktiskt inte krav på att all undervisande personal ska ha högskolepedagogisk utbildning. Man kan alltså inte per automatik säga att alla forskarutbildade är jätteduktiga pedagoger. Det kan man inte, menar jag. Genom den förkortade tiden tar vi med det här förslaget ändå vara på att de har läst ganska mycket.

Hur får vi in lärarna i klassrummet, frågar Betty Malmberg. De får göra VFU. Sedan finns det minst 290 arbetsgivare ute i landet som borde vara intresserade av att få in dem. Vi ska inte behöva styra det från riksdagen och bestämma vilka som de ska anställa. Det är klart att arbetsgivarna själva måste tycka att det är jätteviktigt att få in lektorer i skolan.

Låt mig svara på dina andra frågor, Betty Malmberg. Distansutbildning, som ni efterfrågar, finns ju redan. Alla de fyra universitet som har blivit utvalda har ju redan i sina ansökningar skissat på hur distansutbildningen ska se ut. Betty Malmberg skakar på huvudet, men detta står faktiskt i deras ansökningar. Där står hur de ska anordna distansutbildningen. Ni efterfrågar något som redan finns.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 13 Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU34

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet föredrogs.

Anf. 26 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Id-kontrollerna som infördes i början av januari döljer något helt annat än ordet ger uttryck för. Uttrycket id-kontroller är vilseledande. Det har aldrig handlat om kontroller utan om krav. Jag vill börja med att fastställa det. Det är ett ovillkorligt krav på att man ska kunna visa ett id för att åka med på ett transportmedel till Sverige. Om man inte kan det måste man gå av, och möjligheterna att ta sig till Sverige för att söka asyl är då i praktiken borta.

Id-kraven är som ett administrativt taggtrådsstängsel. Tänk igenom scenariot! Du flyr ditt sönderbombade hem i al-Asads Syrien eller lyckas, med ditt liv som insats, lämna områden som är kontrollerade av Daish. Är det första du tänker på att rädda ditt liv, eller att se till att du har giltig id-handling med dig? Min gissning är det första.

Många av de ensamkommande unga från till exempel Afghanistan har levt hela sina liv i exil i Iran. De blir nu uttryckta därifrån och får inte längre stanna. De har aldrig ägt en id-handling. Detsamma gäller för många ungdomar som skulle tvångsrekryteras till militären om de skulle försöka få ut en id-handling.

Herr talman! Vad är det som säger att någon som har legitimation ska ha större rätt eller möjlighet att söka asyl än någon som inte har det? Asyl-rätten är fundamental. Det är en rätt som alla människor ska ha. Om vi då reser murar, fysiska murar med taggtråd eller administrativa murar med id-krav, har vi inskränkt den rätten.

Id-kraven är och har hela tiden varit en dålig lösning som gör det ännu farligare för människor att resa in i Sverige för att söka asyl. Det alternativ som kvarstår är nämligen att anlita människosmugglare och riskera livet på osäkra gummibåtar eller i tränga lastutrymmen.

Prot. 2015/16:115
8 juni

Särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

*Borttagande av karens-
tid för särskilda åtgär-
der vid allvarlig fara
för den allmänna ord-
ningen eller den inre
säkerheten i landet*

Den största anledningen till att id-kraven infördes var att antalet personer som kom till Sverige skulle begränsas. På sätt och vis var det begripligt eftersom vi med de stelbenta system vi har i Sverige får kapacitetsproblem i mottagandet. Centerpartiet har lagt fram ett stort antal förslag på hur vi kan ändra de stelbenta systemen för att få fler jobb, bättre integration och fler bostäder.

Förespråkarna för id-kraven klänger sig fast vid argumentet att antalet asylsökande har gått ned. Men det håller inte. Flödena av asylsökande började nämligen avstanna redan före införandet. Veckan före införandet sjönk inflödet av personer som kom till Sverige för att söka asyl, från tidigare höga nivåer till ungefär 2 000 personer. Det är inte konstigt. Vi ser samma mönster varje år. Flyktingar ger sig av under de varma månaderna. Precis som Karl-Oskar och Kristina gjorde ger de sig av när vädret tillåter, och risken för att förlora livet är något lägre under sommaren än under vintern.

Centerpartiet varnade tidigt för att de gränshinder Sverige nu har infört skulle sätta igång en kedjereaktion. Det tog inte lång tid innan vi fick rätt. Danmark införde id-kontroller på tåg vid gränsen mot Tyskland.

Det är en enorm sorg att se hur Europa sluter sig, med id-kraven i Sverige och Danmark, murar eller stängsel i Makedonien, Grekland, Bulgarien, Ungern och Österrike. Det är en sorg och ett stort svek mot dem som behöver hjälp och skydd.

Människor försöker nu desperat ta sig till Sverige genom att riskera att ta en livsfarlig promenad under bron. Det första exemplet på en kapsejsad båt där en person var nära att riskera livet blev nyligen en tydlig markör för att människor är beredda att ta väldigt stora risker för att komma till tryggheten, även om de saknar legitimation.

I Sverige har man satt en krisstämpel på människor. Men det är inte människor som kommer som innebär en kris. Det är systemen som inte klarar trycket. Centerpartiet har varit med i en stor och bred flyktingöverenskommelse. Den var nödvändig. Men det är smärtsamt att se att många nu väljer den enkla vägen, som ensidigt tar fasta på att bygga murar, stänga gränser och peka ut de människor som flyr hit som problem, snarare än att förändra systemen för att kunna ge skydd åt fler och låta människor bygga en framtid i Sverige. Att vi bygger murar och förvägrar folk att komma in innebär inte att de här människorna inte finns längre. Det innebär bara att de har en ännu svårare situation än tidigare.

Centerpartiet vill bland annat att ensamkommande barn i övre tonåren ska få bo ihop med vuxna asylsökande, i stället för att som i dag placeras i HVB-hem som har bemanning dygnet runt. Vi vill också att asylsökande själva ska vara mer delaktiga när det gäller att ordna bostad. Idén om att vi bara kan ta emot folk så länge det passar vår svenska modell och så länge vi kan erbjuda den standard som vi själva tycker är bra är begriplig men inte hållbar i den situation vi befinner oss i nu.

Med Centerpartiets politik blir det kanske tuffare att vara flykting i Sverige. Men man får åtminstone komma till Sverige som flykting, snarare än att stoppas vid gränsen.

Ute i landet finns det fullt av eldsjälar. Det finns företag som vill ge jobb åt dem som kommer. Men det finns samtidigt människor som vägras stanna i Sverige för att de har sökt jobb genom fel kanal. Det finns folk som tillbringar en stor del av sin fritid med att hjälpa flyktingar att lära sig

svenska, förstå samhället och hitta praktikplatser eller som ser till att de bara har någon att prata med.

Det är kommunerna som tar det största ansvaret för flyktingar som kommer till Sverige. Centerpartiet fick i migrationsöverenskommelsen i höstas igenom krav på att kommunerna ska få ökad ersättning, för att minska trycket på den kommunala ekonomin. Hänsyn tas bland annat till antalet asylsökande som vistas i kommunen, mottagandet och fördelningen mellan vuxna och barn. Totalt satsas 10 miljarder kronor, varav 200 miljoner går till civilsamhällets organisationer. Det är pengar som är nödvändiga för att klara situationen.

Centerpartiet vill lägga fokus på att hjälpa kommuner och andra delar av samhället att klara av flyktingsituationen. Vi tycker att systemet ska finnas till för människorna och inte tvärtom. Den tanken är svår att kombinera med att man till varje pris ska hålla människor på avstånd. Vi ser inte människor som problem som samhället ska lösa utan som individer av vilka samhället består.

Mycket behöver ändras för att systemet ska passa människorna, och mycket är sådant som Centerpartiet har talat om i många år. Den stelbenta grå administrationen skapar inte jobb. Det är människor och företag som gör det. Politiken måste spegla det.

Sverige behöver också en öppnare bostadsmarknad och fler enkla jobb. Det behövde vi redan före förra hösten, herr talman. Den flyktingvåg vi såg under hösten skapade inte dessa problem utan tydliggjorde tillkortakommanden i vårt samhällsbygge. Krångliga regler skapar inte bostäder. Det är frihet att bygga och vilja att investera som gör det. En del av migrationsöverenskommelsen är förenklade regler för bostadsbyggande och möjlighet för kommuner att söka stöd om de bygger bostäder och tar emot nyanlända flyktingar. Det kan underlätta för kommunerna och i förlängningen skapa fler bostäder.

Centerpartiet vill också ha en första-boende-garanti vid kommunmottagandet och låta bygga tillfälliga modullägenheter för att underlätta mottagandet. Vi vill i högre grad låta människor ta ansvar för att hitta en egen bostad, ha förbättrade upphandlingar för asylboenden med krav på kvalitet och tillsyn, rimlig ersättning och tillåta en friare hyressättning för att öka drivkrafterna att bygga fler hyresbostäder.

Herr talman! Helt bortsett från de personliga katastrofer som id-kraven skapar har de också skapat kaos i en av Sveriges och Skandinaviens mest intressanta och konkurrenskraftiga regioner – Öresund. Id-kraven har lett till upp till en timmes längre restid, färre avgångar i rusningstid och ökad trängsel. Redan nu reser 11 procent färre passagerare över Öresund. Effekterna av nära fyra månader med id-kontroll vid Köpenhamns flygplats, Kastrup, i kombination med den svenska gränskontrollen vid stationen i Hyllie märks på antalet tågpassagerare ombord på Öresundstågen på väg mot Sverige.

I samband med att id-kontrollerna infördes den 4 januari i år halverades antalet tågavgångar över Öresund i rusningstid, samtidigt som trängseln ökade på tågen. Skånetrafikens egna beräkningar visar att en resenär mellan Köpenhamn och Malmö i genomsnitt förlorar 32 minuter på varje resa – 32 minuter. För en dagspendlare handlar det alltså om en dryg timme om dagen. Det är 20 timmar i månaden. Det är en halv arbetsvecka. På ett år

Prot. 2015/16:115

8 juni

Borttagande av karentid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

pratar vi om 240 timmar per person. 240 timmar tillbringas med att pendla i stället för att arbeta.

Det är knappast arbetslinjen man följer när man låter enskilda människor spilla sin tid på att sitta och vänta. Vad tror ni att det gör för tillväxten? Vad tror ni att det gör för vår förmåga att bygga ett starkt och kraftigt samhälle?

Enligt Sydsvenska Industri- och Handelskammaren kostar kraven Öresundsregionen 3 miljoner kronor per dag. För 3 miljoner kronor per dag och genom utebliven tillväxt, ökat krångel för enskilda och företag och genom att sätta krokben för åtta av tio flyktingar som inte har någon legitimation köper regeringen sig fri.

Man säger att den här lagen har instiftats för att man ska kunna upprätthålla lag och ordning eller skydda den nationella säkerheten. På vilket sätt hindrar flyktingar oss från att upprätthålla lag och ordning? På vilket sätt hotar de den nationella säkerheten?

Jag är orolig för att det är precis tvärtom. När vi stänger våra gränser och andra länder följer efter ökar kaoset i världen och människors lidande. Det är att bidra till hotet mot den internationella säkerheten – inte att minska det. Och i vårt land, med en polisorganisation som går på knäna, är den enda satsning på polisen som regeringen gör att se till att resande över Öresund har giltig legitimation. Är det verkligen viktigare än att utreda brott, bekämpa de kriminella ligor som härjar på landsbygden, säkra jobbskaparnas trygghet från butikstölder och annat? Eller varför inte se på det lavinartat ökande antalet bedrägeribrott, från drygt 100 000 anmälda år 2014 till nästan 150 000 år 2015, som vi måste göra något åt.

Allt detta är enligt min uppfattning större hot än vad någon flyktingvåg skulle kunna orsaka. Men för detta kräver regeringen inget andrum.

Herr talman! Aldrig har jag känt ett större behov av att kämpa för en politik som på allvar sätter människan före systemen. Centerpartiet är emot id-kraven. Vi vill se andra lösningar, lösningar som sätter människan före systemen. Följdriktigt avvisar vi förslaget som vi debatterar i dag, som i praktiken innebär mer av samma sort.

Med det yrkar jag bifall till vår reservation.

Anf. 27 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! I en smet av allmän ordning och karenstid har inrikesminister Ygeman och justitieminister Johansson bakat ihop en migrationspolitisk och rättspolitisk kaka som kommer att leda till förödelse för alla dem som flyr från krigets Syrien och fattigdomens Afghanistan. Regeringen har tillsammans med många av allianspartierna pratat om systemkollaps, samtidigt som kriget rasar och flyktingar flyr för sitt liv. Sveriges ekonomi går som tåget, och den offentliga konsumtionen bara ökar.

Hösten 2015 införde Sverige tillfälliga inre gränskontroller, id-kontroller. Det betyder att när du kliver på tåget till Köpenhamn ska du kunna visa ditt legg. Det gäller för alla, även alla arbetspendlare.

Men meningen med id-kontrollerna var aldrig det uppblussande, stora intresset från politiken om människor hade med sig en legitimation eller inte. Meningen med id-kontrollerna var att sända en signal, en signal som skulle gå från Danmark till Tyskland, genom hela Europa ned till Grekland och till Turkiet och Syrien, en signal som skulle säga: Flyktingar, ni är inte längre välkomna – det är stopp, det är hit men inte längre!

Men det fanns en lucka i lagstiftningen – det fanns en karenstid på två veckor. Den karenstiden användes för att motivera införandet av lagstiftningen. Den var en motivering för att regeringen och politiken inte skulle ha otroligt mycket makt i den här frågan. Men här i dag är det tydligt att det aldrig var meningen att den luckan skulle användas.

Justitieutskottet har behandlat den här frågan inte bara en gång utan två gånger i utskottet. Det har varit bråttom, bråttom – luckan på två veckor, karenstiden, har setts som något oerhört farligt. Det har varit en mycket kort remisstid för alla dem som skulle yttra sig om lagen. Vi landar här i dag, när man står och låtsas att vi i kammaren står upp för asylrätten.

Vi måste komma ihåg att det sker saker utanför den här kammaren, att id-kontroller påverkar oss. Det är försvårande av familjeåterförening. Det gör något med oss. Det påverkar vårt sätt att se på flyktingar.

Justitieutskottet ska om några månader åka till Grekland för att studera gränser, för att besöka flyktingläger. Jag vill att vi då vet att det är vi som har sett till att de sitter där. Det är vårt ansvar att barn sitter inlåsta i läger i Turkiet och Grekland. Det är vårt ansvar att barn har fötts i krigets Syrien och aldrig upplevt något annat, barn som aldrig haft en riktig hälsokontroll, barn som aldrig har gått i skola. Det är vårt ansvar. Det är det vi beslutar om i dag.

Jag skäms, skäms för alla dem som röstade på Socialdemokraterna och Miljöpartiet och trodde att de röstade för solidaritet, medmänsklighet och asylrätt. Jag skäms för alla dem som tror att EU har lösningen på problemet. EU:s politik har havererat. Den fungerar inte längre. Den leder där emot till att land efter land inför symbolpolitiska åtgärder som id-kontroller, tillfälliga uppehållstillstånd och försvårande av familjeåterföreningar. De riktiga lösningarna har vi politiskt, men som situationen ser ut i dag är det bara symbolpolitiska handlingar som har ett värde.

Den politiska debatten har ropat efter andrum. Vi ska veta att det andrummet leder till att 2 500 människor årligen dör på Medelhavet. Det är tre gånger Estoniakatastrofen. Det är döden som ger oss andrummet. Det är lidandet som ger oss andrummet. Det är de permanenta flyktinglägren som ger oss andrummet. Och vi accepterar detta därför att man är rädd. Man är rädd för de människor som annars skulle komma hit.

Men det finns hopp. Det finns möjlighet till förändring. Det går att göra skillnad. Vi behöver inte gå den här vägen. Vi kan göra som så oerhört många före oss har gjort. Vi ska följa det som Refugees Welcome-rörelsen gjorde för bara några månader sedan, när tusentals människor samlades, med pengar, med kläder, med solidaritet, med tid för dem som behövde det allra mest.

Det är inte för sent. Vi kan göra skillnad, och skillnaden gör vi i den här kammaren. Vi måste lyssna på våra remissinstanser, på Justitiekanslern, på Rädda Barnen, på Röda Korset. De har oerhört mycket klokt att säga om bland annat att id-kontroller inte är lösningen. Vi kan göra väldigt mycket tillsammans. Det finns politisk handlingskraft, och det är den som vi måste värna om.

Vi kan också få stopp på smuglingen över Medelhavet. Skulle vi öppna vägarna in i Europa i stället för att bygga murar skulle smuglingen inte behövas. Smuglingen leder till död i Medelhavet och kostar otroligt mycket lidande. Vi kan få stopp på det. Vi kan få ett värdigt och humant

flyktingmottagande. Jag väddar om det. Det är den vägen vi måste gå. Till sammans kan vi göra denna förändring. Det finns hopp.

Jag vänder mig till alla politiker som för två dagar sedan firade Sveriges nationaldag. De förde fram de svenska värderingarna, viftade med flaggan, åt gräddtårta och var oerhört stolta över att Sverige är ett land som många vill fly till. Var är ni i dag?

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 28 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! I det här ärendet lyfter justitieutskottet, med stöd av sin initiativrätt i 9 kap. 16 § riksdagsordningen, fram ett förslag till ändring i lagen om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet. Därmed kommer vi att rätta till en märklig konstruktion i lagen som vi moderater och flera andra kritiserade redan när lagen antogs i december. Den förändring som nu föreslås innebär inte att vi får en lag som ser ut som den som vi ursprungligen förordade. Men den märkliga karenstiden som skulle kunna ställa till stora problem försvinner, och det är i sig bra.

Utskottet har arbetat fram en promemoria med förslag till denna lagändring som också har remissbehandlats. Denna remisstid har varit kort, men den är dubbelt så lång som den som gällde när regeringen hanterade frågan.

I huvudsak har remissinstanserna inga erinringar mot den förändring som föreslås i detta ärende. Det är viktigt att ha det klart för sig efter de senaste anförandena. Tvärtom pekar såväl Trafikverket som Skånetrafiken på att karenstiden, om den skulle användas, skulle ställa till orda i trafiken. Sedan finns det synpunkter på migrationspolitiken i största allmänhet, men det är en annan sak än den som vi hanterar här i dag.

När vi behandlar detta ärende är det lite frestande att säga: Vad var det vi sa? Men frågan om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten är så pass allvarlig att jag bara konstaterar att det är bra att riksdagen rättar till ett fel.

Bakgrunden till införandet av dessa särskilda id-kontroller är den kraftiga inströmningen av asylsökande och andra som kom till Sverige hösten 2015. Det finns en del som vill påstå att det inte var något problem. Men låt oss komma ihåg hur det var. Sverige tog emot totalt 160 000 asylsökande förra året, och bara under oktober kom 40 000 människor. Hur många som inte vände sig till de svenska myndigheterna har vi ingen aning om. Men vi vet att drygt 35 000 av dem som kom var ensamkommande barn.

Påfrestningarna på svenska myndigheter och funktioner blev mycket stora. Bussar med människor skickades iväg norrut, men man hade ingen aning om vart de skulle åka. Migrationsverket hyrde allt man kom över till vilket pris som helst. Mässhallar blev övernattningslokaler, tältläger planerades, kontrollen av familjehem och annat brast och polisen fick hjälpa till att ordna köer och sanitära lösningar för att folk åtminstone skulle kunna gå på toaletten. Det var mycket problematiskt.

Det var uppenbart att någonting måste göras, och det blev en del gjort. Införande av en inre gränskontroll och id-kontroller som vi diskuterar i dag var sådant som kom på plats för att minska trycket och för att få en ordning i mottagandet.

När man diskuterar dessa frågor tycker jag att man måste se hur viktigt det är att det finns ett bra bemötande och ett ordnat mottagande. Kaos hjälper ingen, och brist på ordning hjälper ingen.

Lagen innebär att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om id-kontroller vid transporter som utförs med buss, tåg eller passagerarfartyg till Sverige från en annan stat. Man får också meddela föreskrifter om tillsyn och kontroll av id-kontrollerna och om sanktionsavgifter vid överträdelser av sådana föreskrifter.

Om regeringen utnyttjar den ingripandemöjlighet som lagen ger måste regeringen ta hänsyn till EU-rätten och bedöma om åtgärden är lämplig, nödvändig och proportionerlig i förhållande till det syfte som ska uppnås. Ett beslut om kontroller ska – för att uppfylla kravet på bland annat proportionalitet – inte gälla längre än vad som krävs för att uppnå syftet med åtgärden.

Föreskrifter som beslutas får gälla i högst sex månader. Skälet är att lagen ger regeringen möjlighet att själv i en svår situation vidta åtgärder som kan vara ingripande mot enskilda människor. Det var med den argumentationen som riksdagsmajoriteten i december beslutade om en karenstid på två veckor innan regeringen skulle kunna förnya bestämmelserna.

Vi kan i dag konstatera att den kraftiga inströmningen av asylsökande och andra till Sverige har dämpats. Däremot är inte flyktingkrisen över. Migrationsverkets prognoser visar flera olika scenarier beroende på utvecklingen i omvärlden och hur olika länder agerar. Vi har fortfarande mycket stora utmaningar när det gäller att hantera alla de människor som väntar på besked när det gäller asyl och alla som behöver utbildning, jobb, bostad och mycket annat. Migrationsverket, polisen och andra är mycket hårt ansträngda.

Oron över att mitt i sommaren lägga ned id-kontrollerna under två veckor har varit påtaglig. När justitieutskottet besökte Polisregion Syd i Malmö för några veckor sedan lyfte man fram frågan mycket tydligt och mycket praktiskt. Man påpekade flera problem och pekade också på hur välinformerade och snabba människosmugglarna är i sitt agerande.

När vi kom hem från detta besök försäkrade vi oss om att regeringen fått motsvarande information. Vi tydliggjorde också från utskottet att vi var beredda att agera snabbt i frågan om regeringen bedömde att det skulle behövas. Det är trots allt regeringen som har tillgång till den mesta informationen och som har ansvar för frågan.

För några veckor sedan kom en majoritet i utskottet, inkluderande regeringspartierna, överens om att karenstiden är ett problem som vi behöver hantera. Det har vi nu gjort. Det innebär att huvudansvaret för att lagen används restriktivt och att föreskrifter återkommande utvärderas även i fortsättningen är regeringens. Men vi minskar risken för stora praktiska problem och lidande för enskilda människor. Vi säkerställer också att polisen, som är synnerligen ansträngd, inte får ytterligare problem i denna del i sommar. Med tanke på de problem som finns tycker jag att detta är viktigt, även om frågan inte är så stor.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 29 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Herr talman! Som utskottets ordförande har sagt har justitieutskottet tagit ett utskottsinitiativ till att föreslå riksdagen att göra en ändring i lagen om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet.

Ändringen innebär att kravet på två veckors karenstid mellan regeringens beslut om fortsatta id-kontroller tas bort. Lagen som trädde i kraft den 21 december förra året innebar att id-kontroller fick utföras under en begränsad tid om högst sex månader. Därefter skulle en karenstid på två veckor löpa innan regeringen kunde besluta om en ny period på maximalt sex månader. Förordningen började gälla den 4 januari i år.

Det är denna karenstid som vår debatt och riksdagens beslut i dag gäller. Den gäller inte om vi ska ha lagen kvar eller inte. Den gäller inte heller om vi ska ha inre gränskontroller, eftersom det är regeringen som beslutar om inre gränskontroller efter rekommendationer från Europeiska rådet och i samverkan med kommissionen.

Den lag som vi talar om i dag har en giltighet på tre år, och det har riksdagen redan beslutat om. Men i dag ger vi regeringen befogenhet att förlänga id-kontrollerna om det finns ett fortsatt behov, utan karenstiden på två veckor.

Regeringen gör bedömningen att det finns ett fortsatt behov. Det gör även de myndigheter som berörs av beslutet, även om alla är mycket väl medvetna om de komplikationer som id-kontrollerna medför exempelvis för dem som pendlar till och från sitt arbete i Öresundsregionen.

Sveriges målsättning är dock även att jobba för en fungerande yttre gräns för EU och en återgång till den fria rörligheten inom Schengenområdet, och då måste vi få saker och ting att fungera. De åtgärder regeringen har vidtagit för att minska flyktingströmmarna till Sverige har gett effekt, och våra myndigheter och kommuner har fått det andrum som behövs för att hantera den situation som uppstod när 163 000 personer sökte skydd i vårt land under väldigt kort tid.

När lagen tillkom gjordes en proportionalitetsbedömning från regeringens sida att en karenstid borde införas mellan besluten om förlängning, både för att åtgärderna skulle vara möjliga att genomföra med hänsyn till EU-rätten och för att sätta press på regeringen att inte bara låta lagen fortsätta gälla. I stället måste en ny bedömning göras innan ett nytt beslut om id-kontroller fattas. Utskottet delade den bedömningen.

Under våren har vi som sagt sett att de åtgärder regeringen vidtagit för att få en hållbar och värdig situation för de människor som sökt skydd hos oss har gett effekt. Samtidigt har våra myndigheter, vilket Beatrice Ask nyss tog upp, uttryckt stora farhågor för vad som kan hända när karensveckorna väl inträder. Av den anledningen tar nu utskottet, efter dialog med regeringen, ett initiativ till att föreslå att riksdagen ska besluta att ta bort karensveckorna.

Utskottet har skickat förslaget på remiss, och i stort sett alla myndigheter och aktörer har tillstyrkt förslaget. Har de haft några synpunkter har de rört lagen som sådan och inte frågan vi behandlar här i dag, även om det finns något undantag.

Kommerskollegiet påpekar bland annat att det inte gjorts någon utvärdering av lagen, och det äger sin riktighet. Men i samband med bedömningen att karensveckorna ska slopas ligger dels ett inriktningsbeslut om

förlängning i maximalt fyra månader om behovet fortfarande kvarstår, dels att regeringen ska ge de relevanta myndigheterna i uppdrag att utvärdera bestämmelserna i lagen och se vilka effekter de har fått. Det gäller exempelvis Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Migrationsverket, Polismyndigheten, Transportstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting och länsstyrelsen i Skåne i samverkan med Region Skåne, Malmö stad och Öresundsinstitutet.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet under hösten, och denna utvärdering ska ligga till grund för eventuella beslut om förlängning efter november. Detta är en viktig del i den helhet som ligger till grund för initiativet.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets initiativ och förslag i betänkandet samt avslag på reservationen.

Anf. 30 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Motiveringen för att införa karenstiden var att regeringen inte skulle få för stor makt. Särskilt Rädda Barnen uppger i sitt remissyttrande att det aldrig var meningen att tvåveckorsfristen skulle användas, och det instämmer Justitiekanslern i. Enligt Migrationsverket kommer karenstiden inte heller att påverka flyktingsituationen. Därför undrar jag: Varför blev det en så stor ändring? Varför har regeringen ändrat sig? Var det meningen att karenstiden skulle användas över huvud taget?

Anf. 31 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Herr talman! Karenstiden fanns med i lagen. Hade vi inte stått här i dag och haft ett initiativ från justitieutskottet – eller att regeringen själv kommit med ett nytt ändringsförslag som riksdagen ska ta ställning till, vilket vi ska göra vid voteringen i eftermiddag – hade regeringen alltså varit tvungen att ha en karenstid. Regeringen kan ju inte runda ett lagförslag som är antaget av riksdagen. Det är därför vi går in i dag och lägger fram ändringsförslaget.

Visst var det alltså meningen från början att ha karenstiden, men som jag sa i mitt anförande gjordes en proportionalitetsbedömning. När man gör en proportionalitetsbedömning lägger man olika saker i vågskålarna. Då väjde det över att man skulle ha denna frist – man skulle ha karenstiden – för att det inte skulle löpa på. Hade lagen som vi kommit överens om skulle gälla i tre år fått löpa hade ju inte regeringen haft något krav på sig att faktiskt stanna upp och se om behovet fortfarande fanns eller om det var så att man kunde sluta med id-kontrollerna. Då hade regeringen kunnat säga: Vi låter det löpa i tre år. Där var alltså en liten begränsning – eller en ganska stor begränsning.

Nu tittar man på detta, som vi har gjort under våren. Regeringen har på nära håll följt hela utvecklingen. Man ser vad som har hänt och vilka effekter det har fått, liksom vilka farhågor myndigheterna har, och då gör man en annan bedömning i proportionalitet. Då väger den vågskål över som säger att det kommer att bli ganska stora komplikationer om vi har karenstiden. Det gäller både transportsektorn och risken att människosmugglare får ett annat utrymme.

Prot. 2015/16:115
8 juni

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Anf. 32 LINDA SNECKER (V) replik:

Herr talman! Det var alltså inte meningen att använda karenstiden över huvud taget; det är bara så jag kan tolka svaret.

Jag har en annan liten fundering. På Socialdemokraternas hemsida kan man under en flik läsa vad Socialdemokraterna gör i flyktingfrågan. Här går det att läsa om id-kontroller för att färre ska söka sig till Sverige, begränsad möjlighet till uppehållstillstånd och att rätten till bistånd ska upphöra. Det är de tre första förslagen. Däremot finns det inga förslag som verkligen gör skillnad; det finns bara förslag som stoppar, minskar och säger nej.

Mina frågor är: Vad vill Socialdemokraterna svara alla de flyktingar som har tagit sig genom Europa för att rädda sina liv? Varför pratar ni så mycket mer om andrum och proportionalitetsbedömningar än om rätten att faktiskt leva?

Anf. 33 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Herr talman! Vi har från den socialdemokratiska sidan valt att säga ja till att vara med i EU. Det innebär att vi ställer upp på de möjligheter och skyldigheter ett EU-medlemskap innebär. Det innebär att vi har sagt ja även till i detta fall Schengenavtalet, som innebär att vi har en yttre gräns. Om den yttre gränsen inte fungerar har varje land möjlighet att gå in och vidta åtgärder. Men vår målsättning är att vi ska få ett EU som fungerar även när det gäller flyktingpolitiken.

Vi vill att alla EU:s länder ska ta ett gemensamt ansvar, vilket inte är fallet i dag. Vi vill att det ska finnas en proportionalitet också i detta fall, så att man hjälps åt mellan EU:s länder. Vi ser alla de problem och bekymmer och alla de lidanden som Linda Snecker talar om, men vi ser också att vi måste hjälpas åt inom EU om vi ska kunna göra något. Vi bejakar ett EU-medlemskap, och vi bejakar ett Schengensamarbete. Det är utifrån de gränserna vi också värnar asylrätten. Man säger nämligen inte nej till asylrätten, eftersom asylrätten innebär att människor har rätt att söka asyl i det första landet som är säkert. För oss innebär det att den som kommer inom EU:s gränser – inom Schengenområdet – är på säker mark.

Sedan har vi en uppgift att hjälpas åt att fördela. Vi tycker till exempel att vi ska ha ett mycket större kvotflyktingssystem, så att vi kan göra en helt annan fördelning. Men det är ju inte frågan i dag. I dag är frågan om huruvida vi ska låta bli att ha två veckors karens.

Anf. 34 JOHAN HEDIN (C) replik:

Herr talman! I morse hörde jag på *Ekot* att Arbetsförmedlingens chef varnar för arbetskraftsbrist i Sverige, detta samtidigt som regeringen sätter till alla klutar man kan för att minska inflödet av människor till Sverige.

Herr talman! Som jag frambar i mitt anförande visar Skånetrafikens egna beräkningar att en resenär mellan Köpenhamn och Malmö förlorar i genomsnitt 32 minuter på varje resa. För en dagspendlare handlar det om en dryg timme om dagen, 20 timmar i månaden, en halv arbetsvecka. På ett år pratar vi om 240 timmar – för den som till äventyrs har glömt vad jag sa i mitt anförande. 240 timmar, sex hela arbetsveckor om året, går bort i pendlingsid i stället för arbete. Vad tror Helene Petersson i Stockaryd att det innebär för tillväxten i Sverige?

Statsministern pratade, i alla fall i början av mandatperioden, om att den här regeringen skulle vara en jobbregering, att jobben var det viktigaste. Hur tror Helene Petersson i Stockaryd att id-kraven påverkar jobbtillväxten i Öresundsregionen i Sverige?

Anf. 35 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Herr talman! Helene Petersson i Stockaryd tycker att det självklart påverkar jobbtillväxten, och det har också Öresundsregionen påtalat.

Vi har sett utvärderingar från både företag och institutioner i Öresundsregionen som självklart säger att detta påverkar. Folk som har tänkt söka jobb i Köpenhamn kanske inte gör det utan håller sig till Sverige. Folk som har tänkt söka arbete i Malmöregionen och bor i Köpenhamn kanske avstår från att göra det på grund av detta. Vi är mycket väl medvetna om detta.

Nu återgår jag till de två karensveckorna, som vi diskuterar här i dag. Transportföretagen säger samtidigt att karensveckorna bara ställer till det för dem. De har arbetat upp ett system och säger själva att de håller på att effektivisera. Det finns säkert väldigt mycket som man kan göra för att få det här att flyta på ett bättre sätt än vad det gör i dag, och det har man kommit ganska långt med. Det är fortfarande fördröjningar. Men de säger att de två karensveckorna, som vi i dag ska ta bort, ställer till det, för då ska de helt plötsligt släppa allt de satt igång och ska om 14 dagar starta upp allting igen. Det ställer till mer trubbel än att ha det löpande.

Anf. 36 JOHAN HEDIN (C) replik:

Fru talman! Det är en argumentation som möjligen innehåller vissa logiska luckor. Jag tolkar det som att regeringen är för att ta bort karenstiden men egentligen är lite halvt emot id-kraven. Anser regeringen sig fortsatt värna om tillväxten och jobben, eller har man bytt prioritering, från jobben till att stoppa inflödet av människor till Sverige?

Sedan har jag en annan viktig fråga att ställa, och det är vad det är som gör att det är just innehavet av en id-handling som ska avgöra om en person ska ha rätt att ta sig till Sverige för att söka asyl. Finns det inte andra, mer lämpliga urskillningsfaktorer? Eller varför inte stänga gränserna helt och hållet? Skulle inte det vara enklare? Argumentet frambärs att det skulle vara komplicerat att upphöra med id-kontroller. Det är hur lätt som helst. Det är ju bara att sluta kolla id. Folk ska ändå gå på semester under sommaren, så det är bara att låta bli. Det är hur lätt som helst, så jag köper inte den argumentationen.

Jag vill väldigt gärna också ha svar på en annan viktig fråga. Hela den rättsliga grunden för id-kraven är att det råder en fara för den allmänna ordningen, ett hot mot den nationella säkerheten. Jag skulle vilja att Helene Petersson i Stockaryd redogör för vad hon anser är den fara som nu råder för den allmänna ordningen och/eller den nationella säkerheten när flyktingar kommer till Sverige.

Anf. 37 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Proportionaliteten gäller även här. Regeringen fattar ju inte beslut om att förlänga id-kontrollerna om inte behovet finns. Och behovet kvarstår fortfarande, eftersom man inte vet vilket inflöde det kommer att bli och vad som händer. Vi har våra grannländer runt omkring som fortfarande inte har hunnit registrera flyktingar.

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Jag återvänder till Schengensamverkan. Det är vid den yttre gränsen som man ska söka asyl. Ska vi få det att fungera måste vi arbeta på den fronten och se till att den yttre Schengengränsen fungerar.

Det är samma sak med de inre gränskontrollerna. Dessa har EU-kommissionen gett oss tillåtelse att fortsätta med, eftersom vi inte får den yttre gränskontrollen att fungera. Det är en fråga som vi har haft uppe i justitieutskottet många gånger.

Johan Hedin pratar om arbetskraftsbrist. Ja, vi har tagit emot 163 000 flyktingar, och det är verkligen en utmaning för oss att dessa människor ska få en relevant utbildning och att hitta bostäder där man faktiskt kan få arbete. Socialdemokraterna står väldigt mycket för jobblinjen. Jobben är vår högst prioriterade fråga. Det är därför som vi ska sätta till klutarna ordentligt på de 163 000 flyktingarna. Vi har brist på arbetskraft på olika ställen, men vi har också människor i landet som inte har arbete i dag. Det är en ekvation att få det att gå ihop.

Anf. 38 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! Att vi står här i dag för att ta bort den så kallade karenstiden för id-kontrollerna är tack vare Sverigedemokraterna. Det finns inget annat sätt att se det, och jag ska i detta anförande förklara varför.

Innan jag går in på det i kronologisk ordning kan jag tillägga att detta ärende och denna debatt är ett alldeles utmärkt exempel på de sju andra partiernas oförmåga att analysera verkligheten. Jag har varit inne på denna oförmåga i flera anföranden på senare tid, och nu får jag återigen en anledning till det.

Jimmie Åkesson sa i partiledardebatten häromveckan: Välkommen till verkligheten! Det måste man väl säga är ett väldigt passande ordval från oss sverigedemokrater till er andra.

Vi har sett den verkligheten i decennier nu, medan ni under samma tid har skapat och eldat på den katastrofala utveckling som nådde sin kulmen förra hösten. Ni gemensamt, vänstern och högern, rödgröna och Alliansen, är samma andas barn.

Det enkla faktumet är att inget annat parti förutom SD ville ta bort karenstiden. Visst, M, KD och Liberalerna lade fram ett förslag om att ta bort den, men jag återkommer strax till varför det inte räddade dem.

Fru talman! Vad är det som har hänt? Den 9 december lämnade regeringen lagförslaget till Sveriges riksdag. Därefter fick riksdagsledamöterna lämna ändringsförslag till lagförslaget, vilket alla gjorde utom de två regeringspartierna. Centerpartiet och Vänsterpartiet ville sin vana trogen ha öppna gränser och yrkade avslag. De andra partierna hade lite olika förslag, samtliga i mildrande riktning, varav en gemensam reservation från M, KD och L, som jag ska kommentera alldeles strax. Vi sverigedemokrater hade också ändringsförslag. Till skillnad från de andra var våra förslag samtliga i skärpande riktning.

Ärendet kom sedan upp till debatt här i kammaren den 17 december. I likhet med ändringsförslagen från alla andra partier kom debatten att handla om hur lagen kunde mildras och hur man fick passa sig så att den inte skulle användas för mycket, samtidigt som regeringen stod och försvarade den karenstid de nu gått med på att ta bort. Det blir rätt humoristiskt.

Moderaterna säger här att de har varit emot karenstiden, i enlighet med reservationen tillsammans med Kristdemokraterna och Liberalerna. Det finns ett problem i det sammanhanget, ett ganska stort problem. Ni ville samtidigt att lagen skulle upphöra den 21 juni, om 13 dagar från nu. Det var det KD, M och L sa i sin reservation.

Det är inte så konstigt att man vill ta bort karenstiden när man samtidigt vill ta bort lagen, eller hur? Vad ska man då med karenstiden till?

Moderaterna kan hävda att eftersom karenstiden skulle förlängas i 30-dagarssjok ville de inte ha en karenstid på två veckor var trettionde dag. Visst, det kan de hävda, men faktum är fortfarande att Moderaterna vill ta bort lagen. Om 13 dagar skulle vi ha stått utan en lag om Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna fick bestämma. Det finns inte så mycket att rädda i den diskussionen, eller hur?

Frågan till dessa tre partier är: Vill ni fortfarande att lagen tas bort om 13 dagar från nu? Ni har chans att ta replik på mig och berätta det i så fall.

Fru talman! För att sammanfatta: Vi hade alltså sju partier i denna kammar som antingen inte ville ha några id-kontroller alls, V och C, eller ville att id-kontrollerna skulle tas bort om 13 dagar från nu, M, L och KD, eller ville ha en totalt obegriplig och oförsvarlig karenstid i två veckor, S och MP.

Efter allt detta röstades ändå förslaget igenom så som regeringen hade lagt fram det, alltså med karenstiden. Vi sverigedemokrater tyckte att det var helt galet att sluta med id-kontrollerna under två veckor i sommar. Den 17 mars väckte vi därför ett så kallat utskottsinitiativ i justitieutskottet om att ta bort karenstiden som står angiven i 6 §. Frågan bordlades.

Veckan efter kom justitieminister Morgan Johansson till utskottet för att informera om karenstiden.

På mötet den 17 mars hade alla partier aviserat att de inte tänkte stödja vårt förslag när vi skulle rösta om det veckan efter. Men en halvtimme efter att alla hade aviserat att de inte tänkte stödja förslaget att ta bort karenstiden gick Moderaterna ut i medierna och sa att de oroade sig över karenstiden. Det var också rätt roligt.

När Morgan Johansson kom till utskottet den 22 mars frågade jag honom hur regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet motive-
rade karenstiden. Jag fick ett svar, och jag har inte fått något annat sedan dess. Morgan Johansson sa att det var för att kunna utvärdera lagen.

Det är ett förbluffande svar, för det är rent pladder.

Låt oss fundera lite på vad det skulle innebära. Vad är det som gör att id-kontrollanter ungefär 70 mil söder om Stockholm måste lämna sin post och gränsen vind för våg för att Sveriges regering uppe i Stockholm ska kunna utvärdera den? Det är knappast Ygeman, Morgan Johansson eller Löfven som står och kontrollerar id-handlingar, eller hur?

Menar regeringen verkligen att man inte har förmågan att utvärdera lagen utan att gränserna är helt öppna?

I sin replik sa Socialdemokraternas Helene Petersson nyss att man har utvärderat lagen kontinuerligt. Ljög regeringen alltså för oss tidigare? Ljög Morgan Johansson för oss i justitieutskottet?

Fru talman! Det är ärligt talat ett av de dummaste påståenden jag har hört. När karenstiden nu tas bort, menar regeringen att man inte kan utvärdera lagen eftersom vi inte kommer att ha någon karenstid i sommar? Är

den omöjlig att utvärdera nu? Det skulle jag vilja ha svar på från Socialdemokraterna.

Den 22 mars, precis efter att Morgan Johansson har varit i utskottet och motiverat karenstiden med att man behöver utvärdera lagen, röstar utskottet om Sverigedemokraternas förslag. Alla röstade nej, inklusive Moderaterna.

Vi sverigedemokrater gav oss inte utan lyfte upp frågan igen vid mötet den 14 april. Eftersom utskottet anser att Sverigedemokraternas förslag till skillnad från andra partiers förslag ska bordläggas – man behandlar alltså olika partier olika i justitieutskottet också – röstade vi först den 21 april. Föga förvånande röstade alla andra partier nej till vårt förslag om att ta bort karenstiden.

Fru talman! Det kanske blir rörigt med alla datum, men den 21 april hade alltså samtliga andra partier tre gånger om antingen röstat för att behålla karenstiden eller för att ta bort lagen helt. De skedde den 17 december, den 22 mars och den 21 april.

Fru talman! Nu blir det roligt på riktigt. Vad hände exakt sju dagar efter att de andra sju partierna för tredje gången röstat nej? Jo, helt plötsligt har alla, förutom, Centerpartiet och Vänsterpartiet, ändrat sig. Det är fantastiskt! På sammanträdet den 28 april kommer alltså Socialdemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Miljöpartiet med exakt samma förslag som Sverigedemokraterna har lagt fram tre gånger tidigare – senast sju dagar tidigare.

Jag ska läsa upp SD:s förslag, och sedan ska jag läsa upp det förslag som presenterades av de andra partierna den 28 april.

Så här lät vårt förslag tre gånger om: "Det lagförslag som Regeringen kom med i höstas om 'Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet' har flera brister. En av dem är karenstiden på två veckor enligt paragraf 6.

Jag vill att utskottet väcker ett initiativ om att den paragrafen ska strykas och att tidsplanen blir sådan att lagen ändras innan den planerade karenstiden träder in."

Detta röstade alltså de andra partierna nej till tre gånger. Sedan kom de med ett eget förslag som de givetvis låtsades att de hade kommit på helt själva och att de tidigare rundorna med Sverigedemokraterna inte hade existerat.

De fem partierna skrev i sitt förslag:

"1. Att snarast återkomma till utskottet med beslutsunderlag i syfte att stryka §6 ... den paragraf som innehåller bestämmelsen om en karenstid om två veckor.

2. Att uppdatera den tidigare tidsplanen hur detta underlag kan processas i riksdagen i syfte att beslutas av riksdagens kammare före sommaruppehållet."

Det är ett närmast identiskt förslag, men när vi sa det tre gånger om passade det inte.

Fru talman! Det roliga slutar inte här. Moderaternas motivering till varför de inte röstade på SD:s förslag var att regeringen kommer att kunna hantera det, man har tid och bla, bla, bla.

Men när frågan nu behandlas är det inte regeringen som gör det utan riksdagen. Nu är motiveringen att regeringen inte hinner göra det och att det går snabbare att göra det genom riksdagen. Det är rätt intressant.

Faktum är att riksdagen gör det av en enda anledning: Regeringen har målat in sig i så många hörn att man har tappat räkningen.

Sverigedemokraterna har tryckt på i frågan, men vi har det svart på vitt i protokoll att övriga partier inte har velat göra något åt saken.

Under en officiell frågestund i Sveriges riksdag den 14 april fick jag Ygeman att säga att regeringen inte tänker ta bort karenstiden.

Hur behåller man masken lättast? Jo, man låter riksdagen göra det. Det skulle bli för uppenbart om regeringen fick backa efter att i nästan sex månader bedyrat att karenstiden behövs.

Det gick till och med så långt att inrikesministern plötslig sa att det inte var hans eller Morgan Johanssons fråga. I stället hänvisade han på frågestunden till infrastrukturminister Anna Johansson.

Men vänta lite: Om det är Anna Johanssons fråga, om det är en infrastrukturfråga, varför var det vi i justitieutskottet som behandlade frågan? Kan någon förklara det?

Varför var det Morgan Johansson som kom till utskottet och redogjorde för lagen?

Varför gjorde Ygeman otaliga intervjuer i Sveriges Radio den 20 januari och förklarade att lagen skulle utvärderas? Varför var det Ygeman som diskuterade frågan med Danmarks justitieminister? Varför var det Ygeman och inte Anna Johansson som stod på Folk och Försvar och sa att det inte var för att jävlas som vi införde id-kontroller?

Om det nu inte var justitieutskottets, Ygemans eller Morgan Johanssons fråga, varför kommenterade Ygeman i SVT Lagrådets yttrande om lagen med att situationen var akut och att regeringen måste kunna agera?

Fru talman! Detta är en efterhandskonstruktion av Anders Ygeman och regeringen. Han försöker distansera sig från det misslyckande han och Morgan Johansson stått för. Genom att skjuta över frågan till en annan minister försöker han undvika den pinsamma situationen att de har haft fel, jättefel.

Men Anders Ygeman, Morgan Johansson och hela regeringen hade fel. Det hade även Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Vänsterpartiet och Centerpartiet har fortfarande fel.

Det finns bara ett parti med hedern i behåll i denna kammare. Det är det enda parti som direkt såg vad som behövde göras och föreslog och argumenterade för precis detta.

De fem partier som nu ändrar sig gör det av en enkel anledning. SD har tryckt på i frågan, och tre gånger har vi fått svart på vitt att ingen annan ville ta bort karenstiden. Men nu vågar ni inte stå med skägget i brevlådan om något skulle hända under karenstiden och våra gränser skulle bli översvämmade på grund av invandring, så som vi såg i höstas.

Vad skulle ni säga då? Att ni inte visste? Att ni inte kunde förutse detta? Nej, det skulle vara svårt, nästan omöjligt, eftersom SD har gjort detta uppenbart för er.

När vi nu röstar om detta är det en sverigedemokratisk lagändring ni röstar på. Det är formulerat som vi formulerade det redan i december.

Vi är mycket nöjda med att vi har fått med oss så många partier på att genomföra ett sverigedemokratiskt förslag till punkt och pricka.

Mitt långa anförande handlar dock huvudsakligen om det jag sa i början: de andra partiernas närmast totala oförmåga att förstå och analysera verkligheten omkring dem. Denna oförmåga har lett till otaliga haverier,

Prot. 2015/16:115
8 juni

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

exempelvis massinvandring, ett försvar som körts totalt i botten, en poliskår som inte kan eller vill göra vad som krävs, att vi gick med i EU, energipolitiken – ja, ta valfri fråga!

Jag kan inte för mitt liv förstå hur partier som misslyckas i en eller flera stora, tunga frågor – inte under en dag, en vecka eller ett år utan under årtionden – kan åtnjuta något som helst förtroende hos svenska folket. Det är något jag måste försöka lära mig att förstå mig på.

Den här gången lyckades ni undvika ytterligare en fadäs. Den här gången var vi i SD här för att berätta vad som behövdes. Kanske – kan man hoppas – är det ett litet tecken på tillnyktring. Ett tips inför framtiden är att lyssna på oss nu, så slipper ni lyssna på oss sedan.

Med detta sagt, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet. Det är alltid kul att se SD-politik bli verklighet här i kammaren. Som Jimmie Åkesson sa: Välkomna till verkligheten!

Anf. 39 BEATRICE ASK (M) replik:

Fru talman! Man kanske inte ska vara förvånad, men i dag tycker jag att Kent Ekeröth har varit ovanligt självgod och konspiratorisk.

Vi har vant oss här i kammaren vid att Sverigedemokraterna ständigt hävdar att allt hade varit bättre om man hade gjort som SD sagt och att alla egentligen hakar på vad Sverigedemokraterna säger. Jag skulle vilja påstå att det är Sverigedemokraterna som har lite svårt att ta in verkligheten och hur politik fungerar.

Det handlar om att räkna ihop en majoritet. Det handlar om att förslag i Sveriges riksdag ska vara väl beredda. Det handlar om att säkerställa att regeringen tar det ansvar som den har och att riksdagen inte tar kortet ifrån den. Det handlar också om att hålla sig till fakta.

När det gäller frågan om karenstid innehöll Moderaternas förslag inte någon karenstid. Vi ville ha en tillfällig lag av det skälet att vi ville ge regeringen möjlighet att ta fram ett bättre förslag, eftersom det var ganska hafsigt gjort från början. Det fanns alltså ett skäl. Det innebar inte att vi tänkte oss att vi inte skulle ha en lagstiftning, utan skälet var att den skulle se annorlunda ut.

Det blir ett beslut i Sveriges riksdag som innehåller den konstruktion som vi uppenbarligen är överens om är konstig. Det handlar om att försöka se på vilket sätt man kan ta itu med det problemet. Jag vill påstå att det var en viktig poäng när vi besökte Malmö och i sak diskuterade de viktiga problem man ser där. Utspel har vi sett lite överallt, men då fick vi klart för oss att flera myndigheter var väldigt oroad. Då fanns det skäl att gå tillbaka och kalla Morgan Johansson till utskottet.

Det är riktigt att vi då var tydliga med vad vi skulle göra. Kom inte med efterhandskonstruktioner, Kent Ekeröth, där du försöker påstå att vi står för något som vi inte står för!

Anf. 40 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Fru talman! Jag ska läsa ur den gemensamma reservation som bland andra Moderaterna står bakom. Motiveringen till att ni ville att lagen skulle upphöra den 21 juni var inte att ni ville tvinga regeringen att göra något bättre, Beatrice Ask. Det kan man göra genom ett tillkännagivande eller något annat.

Så här skrev ni i er reservation: ”Lagen ger också regeringen möjlighet att vidta långtgående åtgärder. Det är viktigt att dessa möjligheter inte används i större omfattning än vad som är nödvändigt. Lagen bör därför ha en mer begränsad giltighetstid än vad regeringen föreslår. Vi föreslår att lagen upphör att gälla den 21 juni 2016.”

Det var inte oro över att det var ett hafsverk, utan ni var rädda för att regeringen får för långtgående åtgärder. Det var alltså en liberal inställning till förslaget som gjorde att ni ville ta bort lagen om 13 dagar. Det var därför – ni skriver det i er egen reservation. Det är inte vi som gör efterhandskonstruktioner. Som tur är finns allt nedskrivet svart på vitt.

Ärligt talat – ta fram bättre förslag – är det så man gör? Ska man avveckla alla lagar som man tycker är otillräckliga för att tvinga regeringen att komma med något annat, i stället för att – som vi gör nu och som Sverigedemokraterna bad om tre gånger om – ändra den själv? Det är mycket effektivare än att hota regeringen med att lagen går ut och att vi hoppas att de har vett nog att införa en ny lag som är bättre.

Hur ska lagtexten se ut för att den ska passa Moderaterna? Den har uppenbarligen haft ganska bra effekt – vad är det som behövs? Argumentet att det tar så lång tid ifall regeringen ska göra det håller inte. Det tog inte så lång tid för regeringen att lägga fram lagförslaget eller för den delen för propositionen att gå igenom efter det att den kom.

Det står svart på vitt varför ni gjorde det, Beatrice Ask: Ni ville ta bort lagen. Om 13 dagar från och med nu skulle vi ha stått utan den ifall ni hade fått bestämma. Som tur var tryckte vi på i frågan, så nu står vi här och får rätt beslut.

Anf. 41 BEATRICE ASK (M) replik:

Fru talman! Det kanske är lite förmätet, men jag vet vad vi moderater tyckte och tycker. Jag känner till skälen bakom, och argumentationen.

Tekniken i det politiska arbetet för att få fram ett bättre berett förslag kan vara den vi valde, även om det uppenbarligen inte passar Sverigedemokraterna. Men faktum kvarstår: Vi tyckte att det var viktigt att regeringen fick ta sitt ansvar fullt ut. Vi förde en diskussion om de problem vi såg, och vi hittade en samsyn. Då hade propositionstiden gått ut, men vi kunde ändå leverera och se till att säkra det.

Man måste alltid räkna ihop en majoritet, man måste få stabilitet i förslag och man måste se till att saker rättas till. Det kanske inte är exakt som vi hade velat ha det, men detta blir bättre. Det är det viktiga – det är verkligheten. Det väsentliga med politik är inte att stå och hitta på historier om hur det har varit eller vem som har gjort vad, utan det är att faktiskt lösa praktiska problem.

Vi har ingen anledning från svensk riksdag att i onödan serva människosmugglare. Det är det som vi sätter stopp för med den förändring som nu görs. Sedan får man följa upp det hela.

Det är viktigt – det var det från början och är det fortfarande – att lagen används utifrån de kriterier som är uppställda. Det ska vara proportionerligt, och det ska finnas en bedömning som gör att det handlar om allvarliga situationer och risker som man hanterar. Detta finns kvar, och jag tycker att förslaget är bättre i den delen.

Jag delar uppfattningen att det var väldigt rörigt när det gäller vem som tar ansvar för vad, men en sak måste Sverigedemokraterna lära sig: Regeringen beslutar alltid kollektivt. Fel statsråd kan vara ute och prata i en fråga därför att de alltid är ansvariga för hela regeringspolitiken. Det är något man måste lära sig.

Anf. 42 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Beatrice Ask säger att hela regeringen är kollektivt ansvarig. Ja, det är rätt, men varför står då Anders Ygeman i riksdagens frågestund och skyller ifrån sig, om den har gemensamt ansvar? Han sa till mig att det inte var hans fråga utan Anna Johanssons. Då bryter han ju mot det som Beatrice Ask sa. Oavsett hur man vrider och vänder på det blir det fel.

För det första: När det gäller det fantastiska tillvägagångssättet att man vill säga upp en lag för att man påstår att regeringen då ska komma tillbaka med något bättre och att det inte skulle passa SD stämmer inte det. Detta kan vi läsa oss till – det var inte motiveringen. För det andra: SD:s politik gick igenom till punkt och pricka – exakt som det skulle bli. Ingen ville stå med skägget i brevlådan när vi får 10 000 om dagen eller i veckan igen.

Beatrice Ask ondgjorde sig lite över att jag höll ett anförande som mer eller mindre var ett vad-var-det-vi-sa-anförande, men jag menar att det är extremt relevant att veta vem som har gjort vad när och hur. Jag försöker inte övertyga er här inne – det har jag gett upp för länge sedan – utan jag försöker övertyga alla som tittar på detta på tv eller Youtube lite senare. De ska veta vem som gjorde den korrekta analysen från början, precis som vi gjorde när det gäller invandringspolitiken, kriminalpolitiken eller EU, vilket snart kommer att uppdagas.

Väljarnas förtroende måste baseras på att politiker har förmågan att förutse verkligheten och göra en korrekt analys av den. När vi har gjort detta under sex månader och folk ständigt har förnekat det är det relevant för väljarna, som vi vänder oss till, att veta vem som sa vad när, inte att man under galgen gör något därför att man inte vill stå där när saker och ting går snett.

Minister efter minister i regeringen har bedyrat att karenstiden behövs för att utvärdera lagen, men nu tar de bort karenstiden. Jag hoppas att vi får höra en motivering till det.

Det finns så många fel och hörn man har målat in sig i under ett halvårs tid. Folket förtjänar att veta hur det gick till – hur ska de annars kunna avgöra vem de ska rösta på?

Anf. 43 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att jag gav en hel del svar i de andra replikskiftena på både den ena och den andra av Kent Ekeroths frågor. Men jag har en fråga till Kent Ekeroth: Läger Sverigedemokraterna någon gång en proportionalitetsaspekt i sina funderingar och analyser – att det finns en verklighet som inte bara är svart eller vit och ja eller nej och att det finns olika argument för vad som kan väga över mot det ena eller andra förslaget?

Maktfördelningen är jätteviktig: Det är riksdagen som beslutar men regeringen som verkställer. Det är inte meningen att riksdagen ska ta över det arbete som regeringen gör. I detta fall har utskottet tagit ett initiativ i

samråd med regeringen. Det fanns en tidsaspekt: Hur skulle vi på bästa sätt hinna få det hela att fungera?

Regeringen har ett ansvar för att göra en helhetsbedömning. Regeringen har ett ansvar för att följa en fråga och ett beslut som den har fattat. Hur blir det? Vad händer? Får det effekt? Vad säger de olika myndigheterna? Vad säger de olika transportörerna? Vad händer med de beslut vi fattar? Det är just detta regeringen har gjort hela våren. Den har inte utvärderat, utan den har följt upp. Regeringen har kontinuerligt följt frågan.

Av det förslag som nu föreligger, när vi i samråd med regeringen har sagt att det är bra att vi plockar bort karenstiden, följer dock också att det ska göras en ordentlig utvärdering i höst. Därför kortas beslutet i lagen med några månader.

Anf. 44 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Helene Peterssons anförande håller inte. Det hon sa är typiskt politikernack: Man har inte utvärderat, utan man har följt upp. Vad kul att du byter ut orden, Helene Petersson – precis som om det skulle hjälpa!

Låt oss tänka på kronologin. Karenstiden inträder nu i sommar. Morgan Johansson, Anders Ygeman och alla andra bedyrar att vi behöver karenstiden för att utvärdera lagen och att detta ska ske i höst. Vad är då karenstiden till för? Ska passkontrollanterna och alla andra där nere ta ledigt för att Anders Ygeman och company ska kunna utvärdera lagen här uppe i Stockholm? Jag har fortfarande inte fått det förklarat. Detta är den enda motivering som Morgan Johansson förde fram i utskottet. Jag fick inte heller någon annan motivering från någon annan, och jag har inte hört någon till dags dato.

Vad är poängen med karenstiden? Kan någon förklara det för mig? Varför behövs den? Kan man inte utvärdera lagen utan karenstiden? Kan man inte följa upp lagen utan den? Det finns ingen rim och reson i detta, och det är exakt därför vi står här i dag och tar bort karenstiden.

Helene Petersson undrar om Sverigedemokraterna någonsin gör en proportionalitetsbedömning. Ja, det gör vi, och i det här fallet ligger vi så långt under den så det finns inte. Vi vill ha permanenta id-kontroller och permanenta gränskontroller. Vi tycker inte att man ska få söka asyl vid gränsen eller i Sverige när man kommer från Danmark. Vad flyr man ifrån – röd pølse? Eller vad är det man flyr ifrån? Man har ingen rättighet att söka asyl om man kommer från säkra länder och har asylshoppat sig på vägen till Sverige.

Kan du svara på frågan nu? Vad var poängen med karenstiden? Varför behövdes den? Varför sa regeringsföreträdare att de behöver karenstiden för att kunna utvärdera lagen?

Anf. 45 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Att Sverigedemokraterna vill ha kontinuerliga och permanenta id-kontroller såväl som inre gränskontroller och gränskontroller över huvud taget är ett ganska välkänt ställningstagande. Ni vill ju inte heller ha vare sig Schengensamarbetet eller ett medlemskap i EU, men det är en fråga som vi inte diskuterar i dag över huvud taget.

För mig är uppföljning och utvärdering två olika saker. Jag har jobbat inom skola och barnomsorg under ett ganska stort antal år. När vi talade

Prot. 2015/16:115

8 juni

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Prot. 2015/16:115
8 juni

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

om uppföljning – att man kontinuerligt följer upp olika verksamheter och delar – var det något helt annat än när vi gjorde en ordentlig utvärdering. Det är det man har beslutat om nu. Orsaken till de två veckorna var också att lagen varar i tre år. Vi var överens från början om att det skulle vara en tillfällig lag. Den skulle vara tidsbegränsad, och den skulle vara i tre år. Men för att regeringen inte bara skulle kunna låta lagen gälla löpande under tre år utan krav eller press på utvärderingar sa vi att det skulle vara en karenperiod.

Det gjordes en proportionalitetsbedömning, som jag sa i mitt anförande och i replikerna. Man vägde in EU-rätten och undersökte om det var okej med den att ha en lag som löper i tre år. Man gjorde alltså en proportionalitetsbedömning. Nu har man sett att med de effekter man har fått – hur transportörerna och myndigheterna har hanterat det hela – behöver vi inte karenveckorna. Därför föreslår justitieutskottet i ett initiativ i samråd med regeringen att vi tar bort dem.

Anf. 46 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Helene Petersson sa att man inte bara ska låta lagen löpa och att man därför behöver karenstiden. Det är fascinerande. Man bygger alltså in hål i lagstiftningen. Man har infört en lag som man anser sig behöva, men man vill helst inte utnyttja den hela tiden. Det blir rätt snurrt. Man vill inte låta lagen löpa, men om någon framför kritik eller om det pågår en diskussion med regeringen eller i medierna om vad man ska göra räddar inte karenstiden detta. Det här bryter mot EU-rätten. Vad hade karenstiden med det att göra?

Jag fick inget svar på detta. Jag har fortfarande inte hört något bra argument för att de luckor som gjorde att folk skulle kunna välla fritt in i landet skulle hjälpa vare sig uppföljning eller utvärdering – vilket ord man nu använder. Ska man följa EU-rätten eller bara låta lagen löpa? Det finns ingenting i karenstiden som gör någon skillnad. Vad är karenstiden? Är det något slags ventilationshål så att de invandrare som finns i Tyskland ska kunna hysa lite hopp om att få välla in i Sverige – ungefär 20 000 på två veckor? Det finns ingen rim och reson.

Ni gjorde bort er. Ni hade så fel under så lång tid, och ni målade in er i så många hörn. Nu har ni kommit ut tack vare oss. Det är jättebra. Vet du vad? Vi är jätteglada att så många ansluter sig. Men detta var ett stort episkt misslyckande från regeringen, och ingen har på ett bra sätt kunnat motivera varför man ska ha denna karenstid. Ärligt talat tycker jag, som jag sa i mitt anförande, att debatten borde mana till någon form av reflektion från de partier som förespråkade denna hållning – inte minst regeringspartierna. Jag vet inte vad det var som låg bakom; förmodligen var det någon från Miljöpartiet som fick för sig någonting.

Icke desto mindre är det rätt humoristiskt hur allting har utspelat sig i de olika turerna fram och tillbaka. Försöken att sedan ta sig ur den björnsax som man har satt sig i är otroligt humoristiska.

Anf. 47 MATS PERTOFT (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Det är positivt att vi kan hitta en så bred parlamentarisk enighet i frågan och på detta sätt lösa ett problem som man i regeringens och

justitieutskottets samarbete gemensamt har identifierat och nu lotsat fram till en lösning.

Vi har i de senaste inläggen hört en hel del diskussioner om just detta samspel. Det handlar om det demokratiska arbetet – fotarbetet – i samarbete mellan regering och utskott för att på ett bra och konstruktivt sätt lösa problematiken. Vi har hört diskussionerna och historiebeteckningen både från kollegan Helene Petersson och från Beatrice Ask. Hur har det här egentligen kommit fram? Det handlar också om den tilltagande oron för vad karenstiden kunde ställa till med. Det gällde till exempel besöket i Malmö och Polisregion Syd, där också jag var närvarande. Jag höjde då lite på ögonbrynen och tog verkligen till mig den oro som uttalades från polisen. Det är denna oro vi har arbetat med, och nu har vi kommit fram till detta betänkande.

Vi har redan hört en hel del under debatten, men jag vill ändå lyfta upp några saker. Jag kan se två anledningar till karenstiden som den var och fortfarande är koncipierad. Den ena är att en tillfällig lag inte bara rakt av ska ge regeringen rättighet att köra på. Lagen gäller i max sex månader, och det ska finnas ett tydligt avbrott däremellan.

Sedan handlar det om utvärdering. När man har en tillfällig lag som speciellt lyfter fram frågan om rikets säkerhet är det viktigt att den inte fortsätter per automatik utan avbrott. Därför är jag väldigt nöjd med att regeringen har aviserat att det utöver beslut om förlängning ska göras en rejäl utvärdering av om lagen i fortsättningen behövs. Flyktingströmmen har ju minskat betydligt. Sveriges mottagande börjar också komma i fas. Detta bör vi betänka. Flyktingströmmen i höstas och vintras var väldigt stor, vilket har nämnts i talarstolen flera gånger. Sverige tog ett väldigt stort ansvar inom Europa för flyktingmottagande. Jag är stolt över att vi gjorde det. Men det ställde vårt mottagningssystem under orimlig press. Vi märker fortfarande detta.

Samtidigt kan vi också se det positiva. Vi kan i dag se något som jag skulle vilja kalla en ny folkrörelse, en integrationsfolkrörelse. Jag kommer från Södertälje, en kommun där vi har kämpat med integrationen under många herrans år. Jag har efterlyst detta och saknat den delaktigheten i hela landet. I dag har vi en sådan delaktighet i hela landet, vill jag påstå.

Visst var det väldigt mycket i höstas och vintras, och det är det som ligger bakom den här lagen. Därför är det väldigt viktigt att nu se om den fortfarande behövs. Behöver vi fortfarande id-kontroller? Det är det regeringen har aviserat – en ordentlig utvärdering av om de fortfarande behövs. I denna utvärdering ska även Region Skåne och Malmö inkluderas. Där har man fått betydande svårigheter på grund av id-kontrollerna, vilket också har nämnts här i debatten. Hitintills har de inte känt sig delaktiga i denna process. Jag tycker att det är väldigt positivt att regeringen har aviserat det här och att man utifrån detta kan ta steget vidare och se om vi nu har kommit i fas och om vi kan slippa ha fortsatta id-kontroller i november när det kommer att vara dags för nästa beslut.

Det är viktigt att göra en helhetsbedömning. Det har under debatten efterlysts vad man gör annars. Jo, regeringen har också tillsatt en utredare som ska hitta alternativ när det gäller vägarna in till Sverige och EU, nämligen lagliga vägar. Vi kan ju inte vara nöjda med den situation vi har i dag när det gäller flyktingströmmarna, utan vi måste aktivt leta efter andra system. Vi är inte nöjda. Vi kan inte vara nöjda med de tragedier som varje

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

dag sker i Medelhavet, utan vi måste se vad det kan finnas för andra alternativ. Detta kan inte enbart lösas i Bryssel, utan vi måste ta ansvar även här.

Men det viktiga i dag är att vi tar ansvar för rådande situation. Karenstiden har visat sig bli ett hinder i systemet. Vi föreslår att kammaren beslutar om att ta bort karenstiden, och regeringen har aviserat att systemet ska ses över.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 48 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Mats Pertoft gav två argument för karenstiden, båda lika konstiga. Det första argument han framförde var att det var en tillfällig lag och att man därför behövde en karenstid. När vi nu tar bort karenstiden är det fortfarande en tillfällig lag. Vad ändrar då karenstiden? Dessutom, Mats Pertoft: Om ni inte ville att regeringen bara skulle ”köra på”, varför gav ni den då tre år? Varför gav ni den inte sex månader, som M, KD och L föreslog, om detta nu var så himla viktigt? Det här argumentet håller inte.

Det andra argument du framförde för karenstiden handlade om en utvärdering. Återigen: Varför behövs karenstiden för en utvärdering? Ni tar nu bort karenstiden. Karenstiden behövdes för en utvärdering – det var en av anledningarna till att den infördes, sa du. Menar du då att regeringen inte kan utvärdera karenstiden nu i höst? Rimligen borde den inte kunna göra det, eftersom vi tar bort karenstiden, som du sa behövdes för en utvärdering.

Svara på de två frågorna, tack!

Anf. 49 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Jag ska försöka svara på Kent Ekeroths frågor så gott det går. Jag tycker dock att jag redan har hört ett antal svar på hans frågor här i kammaren, så jag vet inte om det går att svara på dem så att han förstår. Men jag ska göra mitt bästa!

Det här handlar om något som min kollega Helene Petersson tog upp flera gånger, nämligen proportionalitetsprincipen. Proportionalitetsprincipen gäller också förhållandet mellan riksdagens och regeringens makt. När lagen skrevs var bedömningen i beredningen ganska brett att det behövs en paus som synliggjorde glappet mellan sexmånadersperioderna.

Sedan var det fråga om en utvärdering, som också ministern nämnde i utskottet. Nu hittar vi andra former för detta. Det är fortfarande en proportionalitet mellan riksdag och regering, bland annat i det förslag som vi i dag diskuterar. Där finns en proportionalitet och ett samarbete, vilket också är anledningen till att vi nu gemensamt kan ta det här beslutet i kammaren. Det är inte bara ett parti som föreslår det, utan vi har en bred blocköverskridande majoritet bakom förslaget.

Jag tror att jag svarade på frågorna. Men jag ser på Kent Ekeroth att han inte är nöjd.

Anf. 50 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Alla som nu lyssnade på Mats Pertoft lyssnade på ett äkta politikersvar. Han försökte babbla bort frågorna genom att gå in på något annat, nämligen något om proportionalitetsprincipen som han precis fick

höra från sin kollega. Sedan sa han något annat kul också: Nu hittas andra former för att göra den här utvärderingen.

Men frågorna fick jag inte svar på. Snälla, svara! Jag ska bara ställa en fråga nu för att göra det jätteenkelt.

Mats Pertoft sa i sitt anförande att karenstiden behövdes för en utvärdering. Det går att spela upp anförandet igen ifall man har glömt bort det. Om karenstiden på två veckor behövdes för en utvärdering och vi nu tar bort karenstiden, menar Mats Pertoft då att ingen utvärdering kan göras? Det borde vara den enda logiska slutsatsen av det han själv sa.

När jag nu lämnar över frågan för Mats Pertofts avslutande svar kan jag nästan sätta pengar på att vi kommer att få höra ett nytt politikersvar.

Anf. 51 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Man kan filosofera om vad som är ett äkta politikersvar. Jag uppfattar Kent Ekeroths hela debattserie i dag som rent politikersvammel från början till slut, ideologiskt starkt präglad av en enda bild av verkligheten: SD har rätt, alla andra fel.

Vad vi försöker göra från regeringssidan och i det här breda partisamarbetet i utskottet är att ta hänsyn till verkligheten, lyssna på myndigheterna och se hur vi ska lösa detta problem, som polisen och Migrationsverket har meddelat oss om, samtidigt som vi håller proportionaliteten mellan riksdag och regering ajour och får till en bra utvärdering. Det är att ta hand om verkligheten. Det jag uppfattar att Kent Ekeroth nu har gjort i ungefär en och en halv timme i kammaren är att ideologiskt blint köra sin linje utan att ta hänsyn till verkligheten alls.

Anf. 52 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Det är väldigt spännande att lyssna på kritikerna av det här förslaget, som handlar om att upphäva 6 § om karenstid i den här lagstiftningen. I vårt väl genomarbetade lagförslag, som vi själva tog fram i december, hade vi inte med något konkret om karenstid i och med att vi hade förordat en ordning där man varje månad skulle fatta aktiva beslut från regeringens sida beträffande id-kontroller, inte minst i södra Sverige.

Det låter på kritikerna som att de har andra lösningar. Vänsterpartiet skämdes över hela EU-projektet. Jag delar från Liberalernas sida inte den uppfattningen. Det är ett konkret exempel på varför vi aktivt ska gå in i kärnan i det europeiska samarbetet och jobba tillsammans. Annars blir allt prat och retorik om lagliga vägar, kvotflyktingar, fördelningspolitik etcetera just bara retorik. Det krävs att vi har ett samarbete och att man sätter sig runt ett gemensamt bord och pratar med de andra medlemsstaterna. Annars blir det ingenting.

Fru talman! Utskottet går in mycket på migrationspolitik fastän vi egentligen inte jobbar med migrationspolitik. Vi arbetar med lag och ordning. Kritikerna – de som har röstat nej till inre gränskontroller och id-kontroller och nu också röstar nej till att ta bort karenstider – får faktiskt förklara för mig om de anser att vi har lag och ordning och kontroll över situationen i Sverige.

Vi kan inte ena veckan stå och berätta om förorter och stenkastning på poliser och säga att vi ska förstärka poliskåren och sedan komma hit och säga: Vi behöver inte inre gränskontroller, vi behöver inte id-kontroller

Prot. 2015/16:115

8 juni

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

och vi behöver ingen karenstid. Den logiken och matematiken går inte ihop.

Jag har tillsammans med några kollegor i justitieutskottet besökt Malmöpolisen och gränspolisen. Jag har också varit ute på Lernacken och tittat på gränskontrollen. Jag blir lite mörkrädd. Sverige har ingen fungerande gränskontroll. Vi har ingen systematisk gränskontroll. Vi vet inte vilka som passerar och kommer in och vilka syften de har när de tar sig in i vårt kungarike.

Från Liberalerna har detta varit en väldigt svår fråga. Vi är starka EU-anshängare. Vi vill att Sverige ska ta ett solidariskt ansvar. Sverige har relativt sett tagit flest flyktingar i Europa. Jag är stolt över det, fru talman. Men den politiken måste också hänga ihop med ansvarstagande.

När vi besöker polisregioner, oavsett vilken, pratar de om utmaningar. Det handlar om asylboenden och asylbränder. De överdriver inte, men de vill ändå föra fram till oss i det ansvariga utskottet att det är en utmaning och en påfrestning.

Samtidigt som vi har en ny polisorganisation har det varit ökat terrorhot och flyktingströmmar. Polismyndigheten larmar men överdriver inte. De för fram saker för att de vill uppmärksamma oss på det, få oss att lyssna och göra någonting åt situationen.

Förslaget är helt och hållet i linje med vad de så kallade expertmyndigheterna påtalat. Det är Migrationsverket, Polismyndigheten och inte minst gränskontrollpolisen. Vi har hört att de inte har levt upp till uppdraget som just gränspolis, utan det har varit omhändertagande.

Det har handlat om solidaritet, att ta emot och ordna det praktiska, att ordna boenden, vatten, mat, skola och förskola. Svensk polis har gjort ett fantastiskt jobb. Men det finns en gräns för vad de klarar av just nu genom den kapacitet och den polisledning som de har.

Jag tycker faktiskt att alla vi politiker i kammaren har ett ansvar att se detta och hjälpa till. Det är inte regeringens förslag till förändring. Det är justitieutskottets förslag till komplettering och förändring av lagen och där vi redan i december pekade på bristen i lagstiftningen.

Det är ett sätt att hjälpa till så länge mottagandet har hållit den här höga nivån. Nu är en dramatisk sänkning av flyktingmottagandet. Men de personer som vi har tagit emot ska vi också ta ansvar för. De ska ha kommunplacering, bostäder, förskoleplatser, sjukvård med mera.

Våra myndigheter har i några månader sagt: Vi klarar inte av detta. Då är det – ursäkta uttrycket, fru talman – vår förbannade skyldighet att göra någonting åt situationen. Människor ska vara välkomna till Sverige. Men vi måste ha koll på vilka som kommer.

Vi kan inte ha 2 000–3 000 ungdomar på rymmen varav 400 i Stockholm, några hundra i Göteborg och sedan utsplittrat som begår brott och inte talar om varför de befinner sig i Sverige. Därför ska vi ha lagen, och därför ska vi ta bort karenstiden för att kunna upprätthålla lag och ordning. (Applåder)

Anf. 53 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Roger Haddad sa att de pekade på karenstiden redan den 17 december. Det berodde på att ni ville ha en 30-dagarsperiod i stället för en sexmånadersperiod. Det är inte så konstigt att man inte vill ha två veckors uppehåll varje gång efter fyra veckor.

Men ert förslag var värre. Det skulle innebära att lagen försvinner om 13 dagar. Jag undrar lite: Om Liberalerna fick bestämma, skulle ni vilja ta bort lagen om 13 dagar? Jag och svenska folket skulle gärna vilja höra det här och nu.

Är det fortfarande er uppfattning att lagen ska bort, och att om ni skulle få bestämma ska den bort om 13 dagar? Det är min enda fråga.

Anf. 54 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Det enkla och korta svaret är nej. Vi har krävt ett annat upplägg av lagstiftningen. Vi sa att vi röstar nej till den konstruktion där man splittrade barnfamiljer, något som också låg i paketet. Det har vi röstat emot.

Vi har sagt att vi vill ha samhällsekonomisk uppföljning. Det har vi inte fått igenom. Vi ville ha 30-dagarsbeslut. Det kan omprövas. Det finns ingen sluttid, utan det är beroende på om det behövs.

I avvaktan på det krävde vi att regeringen skulle omarbete ett förslag och komma tillbaka till riksdagen. Det har uppenbarligen regeringen inte gjort. Därför tycker vi att förslaget är helt korrekt.

Anf. 55 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! I samma reservation som ni hade med Moderaterna skriver ni att det är på grund av de långtgående möjligheter som regeringen har som ni vill att lagen ska upphöra den 21 juni. Det var inte någon annan motivering som ni pekade på.

Det är sant att Liberalerna är liberala när det gäller invandringspolitik. Därför vill ni ha en liberalisering även om den lagstiftning som ni talar om gäller att inte splittra barnfamiljer, 30-dagarsbeslut eller att först avskaffa lagen.

De samhällsekonomiska konsekvenserna av karenstiden är också rätt intressanta. Centerpartiet har sagt att det kostar 3 miljoner om dagen. Det är ungefär vad fyra så kallade ensamkommande kostar årligen. Vi fick in 35 000 förra året. Det är 21 miljarder. Om nu siffran på 3 miljoner om dagen stämmer är det 1 miljard om året jämfört med 21 miljarder. Den samhällsekonomiska nyttan är om vi stänger gränsen för invandring helt och hållet.

Vi har fram till 2018 kostnader för enbart Migrationsverket på ungefär 173 miljarder. Det har nu en större budget än försvaret. Debatten om de samhällsekonomiska konsekvenserna dog mer eller mindre för inte så länge sedan. Till och med i det offentliga samtalet säger man att man inte tjänar på invandringen. Att stänga gränserna och se till att de inte kommer hit är såklart ett stort plus för Sverige. Det är kanske den fråga som jag är minst orolig för.

Det jag mest undrar om är inställningen. Man ska ta bort lagen. Sedan hävdar man att man ville att regeringen skulle återkomma. Det är ett väldigt intressant sätt att göra saker och ting på. Man tar bort lagen och hoppas att det kommer någonting bättre. Men egentligen vill man ha bort den för att man tycker att det är för långtgående åtgärder och för långtgående befoheter för regeringen.

*Borttagande av karens-
tid för särskilda åtgär-
der vid allvarlig fara
för den allmänna ord-
ningen eller den inre
säkerheten i landet*

Det är ganska fascinerande att Roger Haddad står här och låter arg mot regeringen när de själva hade ett förslag som egentligen var mer liberalt än det som regeringen la fram.

Anf. 56 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Även om det inte hör till sakfrågan vill jag säga att jag är stolt över Sveriges migrationspolitik. Jag delar inte uppfattningen att migrationen inte bidrar till vårt samhälle. Jag är själv boende i Västerås. Västerås har utvecklats dramatiskt från 40-talet och framåt inte minst tack vare invandringen från Italien och Jugoslavien. Jag är stolt över det.

Jag förstår inte varför Sverigedemokraterna och Kent Ekeröth låter så aggressiva och negativa. Det är på grund av att vi råkar inta samma ståndpunkt som beslutet kan fattas i dag. Det har inte funnits något parlamentariskt stöd för ett sådant förslag fram tills nu. Frågan om varför det förhåller sig så måste du rimligen i första hand ställa till regeringspartierna.

Anf. 57 LINDA SNECKER (V) replik:

Fru talman! Du pratar så himla fint om EU och Europa i ditt anförande, Roger Haddad. Jag vet att Liberalerna är otroligt stora Europavänner. Er valslogan i EU-valet var: Ja till Europa. Det är sant att EU gör mycket bra, men inte när det kommer till flyktingkrisen.

Vad EU i stället gör är att hindra alla lagliga vägar in i Europa. Det är 2 500 människor som dör på Medelhavet varje år. Är det att säga ja till Europa? Det är fler pass och mer kontroller. Den fria rörligheten är så gott som borta just nu i EU. Är det att säga ja till Europa?

Hur ska egentligen EU kunna lösa problemet med de otroligt stora flyktingströmmarna med människor som vill rädda sina liv? EU har inte den lösningen i dag. Hur ska Liberalerna lösa EU:s problem med alla flyktingar som desperat behöver hjälp som inte minskar individens frihet, som sker i dag, som inte drabbar företag ekonomiskt? Hur ska Liberalerna sy ihop ett ja till Europa med en human asylpolitik?

Anf. 58 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Vi har mina liberala kollegor i Europaparlamentet, Cecilia Malmström i kommissionen, och vi hade våra statsråd i alliansregeringen, inte minst EU-minister Birgitta Ohlsson. De har aktivt drivit dessa frågor. Jag hoppas att Linda Snecker ändå har följt detta de senaste åren.

Liberalerna är helt övertygade om att Sverige ska samarbeta med Europa. Utan Europa blir det inga lagliga vägar och inga kvotfördelningar. Vi har också varit näst intill aggressiva mot de stater som inte respekterar mänskliga rättigheter, som inte vill vara med och bidra. De ska sanktioneras och straffas i EU-systemet. Det är vad vi har jobbat för – till och med en omfördelningsmekanism inom det europeiska samarbetet. Det stämmer inte att Liberalerna inte tror på konceptet.

Jag kan fråga Vänsterpartiet: Om Sverige inte var medlem i Europasamarbetet, hur skulle Vänsterpartiet vilja lösa den akuta och svåra situationen?

Sedan var det frågan om lag och ordning. Ja, det ska ske registrering och kontroll, men man har alltid rätt att söka asyl, i det konceptet, inom det europeiska samarbetet och i Europeiska unionen. Det finns inga motstridigheter i den politiken.

Anf. 59 LINDA SNECKER (V) replik:

Fru talman! Tack, Roger Haddad, för ditt svar!

Jag skulle också vilja tro på EU om det inte var så att hela projektet EU ekonomiskt och asylrättsligt just nu håller på att haverera.

Jag tänkte gå tillbaka till Sverige. Roger Haddad pratade även om polisen. Både Roger Haddad och jag vet att polisen gör otroligt mycket bra arbete. Han pratar om asylboenden som brinner och vad som har drabbat polisen hårt. Men vi ska veta att det är en uppiskad främlingsfientlig debatt som gör att asylboenden brinner. Lösningen på det problemet är inte att införa fler id-kontroller utan lösningen är att faktiskt ge polisen möjlighet att göra ett ännu bättre arbete.

Därför vill också jag ställa den fråga som Johan Hedin från Centerpartiet var inne på i sitt anförande: Vad kan polisen i stället jobba med? Det finns otroligt mycket bedrägeribrott och sexualbrott. Allianspartierna brukar tala om villämbrott som ett stort problem. Allt det skulle polisen kunna arbeta med, men i stället vill Liberalerna besluta att polisen ska arbeta med mer kontroller av människor. Det är kontroller som begränsar människors fria rörlighet. De id-kontroller som riksdagen tyvärr kommer att besluta om i dag ger inte polisen bättre resurser att utreda vardagsbrott. Hur ska vi lösa det problemet?

Anf. 60 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet besvarade inte min fråga om hur den stora flyktingsituationen ska lösas om Sverige skulle befinna sig utanför ett europeiskt medlemskap. Men vi återkommer säkert till den frågan. Liberalerna är helt övertygade om att Sverige ska agera aktivt i EU för att lösa frågan.

Polisen hinner inte med vare sig det ena eller det andra i dag. Det är ett mycket större problem än att ta emot flyktingar eller genomföra id-kontroller. Den särskilda händelsen – som det hette – har avslutats av Nationella operativa avdelningen och man har återgått till en traditionell linjeorganisation.

Oberoende av dessa frågor står svensk polis inför en gigantisk utmaning. Oberoende av flyktingmottagandet och id-kontrollerna hinner polisen inte med id-bedrägerier, id-kontroller och så kallade vardagsbrott. Det är ett mycket stort samhällsproblem. Det är Vänsterpartiet som stödparti till regeringen som har det yttersta ansvaret för att förändra situationen.

Anf. 61 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Om det finns några nytillkomna tittare: Vi debatterar i dag en del av det bemyndigande till regeringen som innebär att regeringen får införa id-kontroller vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet, det vill säga borttagandet av den så kallade tvåveckorskarensen. Det är den frågan jag huvudsakligen tänker uppehålla mig vid i mitt anförande.

Kristdemokraternas förslag till utformning såg annorlunda ut från början. Vi föreslog inte någon tvåveckorskarens när frågan debatterades i riksdagen. I stället föreslog vi en tillfällig lag som skulle gälla i sex månader där regeringen skulle fatta beslut om förnyade id-kontroller månad för månad och att regeringen skulle få återkomma till riksdagen om behovet av

Prot. 2015/16:115
8 juni

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

id-kontroller kvarstod efter sex månader när ett nytt lagförslag skulle läggas fram.

Detta förslag lade vi fram tillsammans med Moderaterna och Liberalerna med tanke på den kritik som fanns mot beredningen av förslaget. Vi tyckte att det var en mer rimlig hållning att ha id-kontroller i sex månader och att inte ha en karenstid innan beslut om id-kontroller kunde förnyas.

Vi kristdemokrater tycker att det är viktigt med kontinuerliga avstämningar och att regeringen återkommande utvärderar effekterna av id-kontrollerna. Detta konstaterar också justitieutskottet i betänkandet. Vi välkomnar det, och vi står bakom att tvåveckorskarensen nu tas bort.

Vid införandet av id-kontroller instämde Kristdemokraterna med regeringen i att regeringen bör ha möjlighet att införa id-kontroller vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet – detta med tanke på det mycket ansträngda läget. Vi riktade dock kritik mot beredningen av propositionen, vilket både Lagrådet och flertalet remissinstanser också gjorde. Den aktuella situationen på migrationsområdet är svår och kräver både snabba och omfattande åtgärder, men den får inte vara ett skäl för slarv i lagstiftningsprocessen.

När det gäller den fråga vi debatterar i dag, borttagandet av karensen, har de allra flesta remissinstanser tillstyrkt eller inte haft något att invända mot förslaget. Risken att få en ohållbar situation mitt i semestertiden för två ansträngda myndigheter som Migrationsverket och Polismyndigheten behöver förstås beaktas. I beredningen av lagförslaget har justitieutskottet konstaterat att stor hänsyn måste tas till de farhågor som framförts när det gäller risken för att människosmugglare och andra anpassar sin verksamhet efter karenstiden. Flera remissinstanser har också uttryckt oro över vad två veckors karenstid kan få för följder när det gäller antalet asylsökande, störningar för de resande i Öresundsregionen och påfrestningar för polisen.

Fru talman! Vi kristdemokrater tycker att regeringen bör ha möjlighet att införa id-kontroller vid just allvarlig fara eller för rikets inre säkerhet, men vi vill betona vikten av att regeringen kontinuerligt följer upp effekterna av de särskilda åtgärderna och utvärderar om de är lämpliga, nödvändiga och proportionerliga i förhållande till det syfte som ska uppnås. Jag förväntar mig att regeringen återkommer till riksdagen med en sådan utvärdering.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 62 ANDERS HANSSON (M):

Fru talman! Ärendet som sådant är bra föredraget av tidigare talare. Mitt fokus kommer att ligga på en annan del. Vi har också hört av tidigare kollegors anföranden att merparten av de asylsökande som söker sig till Sverige kommer från Danmark och Tyskland via hamnarna i Ystad, Trelleborg, Helsingborg och inte minst via Öresundsbron. Deras första anhalt till Sverige blir Skåne, som jag kommer från.

De påfrestningar som speciellt Trelleborgs kommun och Malmö stad samt Polisområde Syd utsattes för med anledning av det höga inflödet av asylsökande under 2015 ska inte underskattas.

Situationen då var ohållbar. Av bland annat den anledningen ställde sig Moderaterna bakom förslaget om införande av såväl gränskontroller som id-kontroller. Sverige måste ha kontroll på inflödet av asylsökande liksom kontroll över vilka som kommer in i vårt land.

Som tidigare har nämnts i debatten lade regeringen i sitt förslag om id-kontroller in en karenstid på två veckor innan ett nytt regeringsbeslut om fortsatta kontroller kunde fattas. Vi inom Moderaterna påtalade då det olyckliga i att denna karenstid fanns och skulle införas mitt under sommaren i år – en tid då flyktingflödet förväntades vara som högst.

Jag välkomnar att regeringspartierna nu har ändrat sig och att vi har kunnat få igenom detta förslag som vi ska rösta om i dag.

Fru talman! Jag anser att införandet av id-kontroller och gränskontroller var nödvändigt. Karenstiden var ett feltänk redan från början, som tidigare har sagts. Vi var tvungna att få kontroll på situationen. Annars riskerade vi ett sammanbrott i vårt välfärdssystem. Detta säger jag, inte bara som riksdagsledamot utan även som bosatt i Öresundsregionen.

Det som dock bör nämnas i det här sammanhanget – som vissa har varit inne på, men som inte nämns tillräckligt ofta – är den påverkan som id-kontrollerna och gränskontrollerna har på Öresundsregionen.

I området vid Öresund bor det nästan 4 miljoner människor. Dagligen pendlar nästan 20 000 personer över Öresund, mellan Danmark och Sverige, till och från sina arbeten. Nordens största flygplats Köpenhamns lufthavn Kastrup ligger just vid Öresundsbron. Det är många som använder sig av denna flygplats, såväl i sitt arbete som i sitt privatliv.

Ponera att om det hade varit nödvändigt att införa id-kontroller i Stockholm hade det upprättats en gräns mellan till exempel Stockholms innerstad och Nacka. Då kan man föreställa sig hur det hade sett ut.

Kontrollerna påverkar alla som reser över Sundet. Jag har full förståelse för att kontrollerna ska finnas och att vi inte ska ha någon karenstid som riskerar att medföra ett kaos liknande det som uppstod under hösten 2015.

Likväl kan regeringen inte bara luta sig tillbaka med att kontrollerna nu är på plats och risken med en karenstid är undanröjd. Man bör också analysera, utvärdera och förbättra kontrollerna så att de medför minsta möjliga påverkan för de pendlare som ska till sina arbeten i Danmark eller i Sverige.

Samtal måste föras med Danmarks regering om till exempel möjligheterna att sammanföra id-kontrollerna och gränskontrollerna till en kontroll på Kastrups flygplats. I dag får pendlarna göra ett stopp vid Kastrup för id-kontroll och ytterligare ett stopp vid Hyllie i Sverige för gränskontroll. En samordning som kan leda till en förbättring vore synnerligen välkommen.

I dag kan vi också läsa i tidningarna att Polisområde Syd, som har fått ta ansvar för stora delar av kostnaderna för flyktingströmmarna, har problem med sin bemanning sedan de nationella insatserna har avslutats.

Fru talman! Slutligen bör nämnas att gränskontrollerna och id-kontrollerna och frågan om karenstid eller ej må vara viktiga, men ännu viktigare är det arbete och de utmaningar som vi nu står inför med att ta hand om de människor som har sökt sig till Sverige. Det ansvaret faller nu till stor del på Sveriges kommuner och landsting, och kostnaderna för denna hantering

är höga. Staten måste här ta sitt ansvar och tillse att utbetalning av ersättningar till kommunerna sker i rätt tid och i rätt ordning.

Bara de skånska kommunerna har uppskattat att de väntar på 1,5 miljarder kronor som inte har utbetalats av Migrationsverket. Det är för stora utmaningar för de kommuner som ska klara av skola och äldreomsorg med kommunala pengar. Om utbetalning av pengarna inte sker i rätt tid kan det bli kris i kassan.

Fru talman! Det är bra att regeringen inser allvaret med flyktingströmmarna till Sverige och har vidtagit åtgärder och att vi nu tar bort karenstiden för id-kontroller.

Låt oss dock inte förledas att tro att utmaningarnas tid är förbi. Snarare har de bara börjat. Ansvaret för att hantera detta vilar tungt på regeringens axlar liksom ansvaret för att se till att minsta möjliga ingrepp sker i Öresundsregionen, som är en viktig region där man är i stort behov av att kunna röra sig över sundet till och från sina arbeten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 63 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Jag tänkte prata lite om humor, inte för att själva allvaret i situationen med nödvändiga gränskontroller är speciellt roande, men det är hanteringen av det föreslagna lagförslaget som inte kan betraktas som någonting annat än just som humor.

Här i riksdagen finns folkets främsta företrädare representerade av olika partier. Vi är tillsatta för att värna om vårt folks och vårt lands intressen. Det tycker jag manar till ett visst allvar där man kan ställa krav på hur enskilda ledamöter och partier agerar.

Av dessa partier finns det ett som nästan alltid utmärker sig genom att vara först på bollen, åtminstone i politiskt tunga frågor där invandringspolitikerna är ett tydligt exempel.

Sverigedemokraterna säger till synes självklara saker som nästan alltid bemöts med ett motstånd från andra partier. Sedan kommer verkligheten i kapp. Politiska områden utvecklas till omfattande kriser. Kvar finns bara den politiska lösning som Sverigedemokraterna hela tiden har föreslagit.

Då paketeras Sverigedemokraternas förslag om. En ny etikett och en ny partisymbol sätts på, och vips låtsas ni som att ni aldrig har haft en annan politisk uppfattning, att ni aldrig har haft ett ansvar för den utvecklade kris som har uppstått under ert politiska inflytande.

Precis så här har ärendegången varit genom karenstiden i lagen om id-kontroller. Sverigedemokraterna har aldrig önskat ett uppehåll om två veckor då våra gränser återigen ska stå öppna för ny massinvandring. Det var någonting som ni andra såg som en nödvändighet i samband med att de tillfälliga gränskontrollerna infördes.

Sverigedemokraterna har vid upprepade tillfällen lyft fram problemet med karenstiden och försökt att få er andra att agera för att den ska tas bort. Ni hävdade då att ni litade på att regeringen hade läget under kontroll, så ni såg inte något skäl till att ta bort karenstiden. Ni hänvisade till att andra åtgärder kunde vidtas för att möta att ökat migrationstryck utan att specificera exakt vad ni syftade på.

Fru talman! Men bara en vecka efter att Sverigedemokraterna lyfte fram förslaget om att ta bort karenstiden hände det någonting. Då lyfte ni

fram precis samma förslag som ni bara en vecka tidigare hade argumenterat och röstat emot. När jag frågade vilken ny information som låg på bordet som föranledde att man kunde gå från ett tvärt nej till ett plötsligt ja på bara en vecka fick vi till svar att det var en samlad bild som hade gjort att man ändrat uppfattning.

Det enda som hade förändrats på den veckan var att förslagens avsändare inte längre var Sverigedemokraterna. Ni förstod att Sverigedemokraternas förslag var en självklar nödvändighet för att man inte skulle riskera en okontrollerad invandring under dessa två veckor, men stoltheten satt för djupt inne i er för att ni skulle rösta på Sverigedemokraternas förslag. Ni valde att rösta ned det för att sedan kopiera det och sedan presentera det som ert eget.

Fru talman! Det här är humorn i sammanhanget. I efterspelet försöker alltså Moderaterna på riktigt påstå att förslaget är en moderatlinje som nu har fått genomslag i förhandlingar med regeringen, trots att moderatlinjen tidigare har varit att man ska ta bort den här lagen från den 21 juni.

När jag pratar med folk och berättar om hur det här har gått till tror de att jag skojar. Men allting finns ju protokollfört. Det är fritt för vem som helst att granska. Det är precis så här som det har gått till.

Nåväl, sammanfattningsvis kan vi bara säga till er i andra partier som till slut har tagit ert ansvar i den här frågan att det kanske vore snyggare om ni hade visat politisk ryggrad och röstat med Sverigedemokraternas förslag från början.

Även om vi roas lite grann över ert ångestladdade beteende kan man tycka att folkvalda i Sveriges riksdag borde förvalta sitt förtroende på ett lite mer värdigt sätt än så här.

Fru talman! Sverigedemokraterna står fortsatt bakom Sverigedemokraternas förslag som har kopierats och paketerats om på ett sådant sätt att det kunde presenteras här i dag som utskottets förslag till beslut.

I detta anförande instämde Kent Ekeröth (SD).

Anf. 64 BEATRICE ASK (M) replik:

Fru talman! Det tål att upprepas: Ni hittar på från Sverigedemokraternas sida. Det var inte så att vi förordade karenstid i vårt ursprungsförslag. Det har beskrivits flera gånger hur vårt förslag såg ut, och det är viktigt att ha det klart för sig.

Så enkelt som att rösta på ett sverigedemokratiskt initiativ, vilket ni får det att låta som, är det ju inte. Man kan välja att rösta på vad som helst och få en pigg reservation, men för mig är det viktiga att arbeta för att se till att ansvarsfördelningen fungerar och att man åstadkommer en bred majoritet i en viktig sakfråga. Det är inte humor. Det är ett politiskt hantverk där man ska försöka åstadkomma resultat i något som är viktigt.

Det som skrämde mig lite grann i det vi såg framför oss var att människosmugglare och andra på ett sätt skulle kunna utnyttja situationen i den konstruktion som regelverket hade fått. Det behövde vi ändra på. Därför var det viktigt att arbeta för att ta reda på om regeringen avsåg att göra något, om man ansåg sig hinna det, att man hade rätt information och så vidare. Sedan visade det sig att propositionsstoppet kom. Vi tydliggjorde att vi kan göra något och arbetade på ett ganska konstruktivt sätt för att reda ut problemet.

Prata inte om humor! Ni har väldigt ömma tår, men det är inte så att Sverigedemokraterna är jordens centrum. I ett parlamentariskt sammanhang måste man arbeta för att få majoriteter och inkludera så många som möjligt. Då måste man kunna lyssna och ta in det och utgå från verkligheten här och nu – inte stå fast vid vad någon sa för fem månader sedan eller hur det såg ut då utan se vad som behöver göras här och nu. Det är därför jag tycker att utskottet har lagt fram ett bra förslag i dag.

Anf. 65 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Det tål att upprepas: Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas politiska uppfattning i den här frågan har till för två tre veckor sedan varit att den här lagen ska upphöra. Därefter valde ni att tillsammans med regeringspartierna lyfta fram frågan om att ta bort karenstiden. Fram till det datumet har ni inte haft en annan politisk uppfattning eftersom ni aktivt har röstat nej till de utskottsinitiativ som Sverigedemokraterna har lyft upp i frågan. Då har ni tagit ställning i den politiska frågan och visat färg.

Vid två tillfällen under våren har ni i justitieutskottet röstat nej till att ta bort karenstiden. När ni ändrade uppfattning var det ni själva som lade fram förslaget. Kom inte och påstå att ni kan komma ur det här med trovärdighet när ni ändrar politisk uppfattning på en vecka och säger att det är den samlade bilden som har förändrat läget! Det enda som förändrades under den veckan var att ni fick möjligheten att väcka initiativet med ert eget partinamn på utskottsinitiativet. Det är ganska uppenbart. Det går att granska, och jag tycker att det har framkommit väldigt tydligt i den här frågan.

Det som stärker min övertygelse i det här – det är i och för sig ingen övertygelse utan en självklarhet – är att ni säger att det ska finnas en bred majoritet för det här förslaget, att det är viktigt att samla en bred majoritet. Men det är ju ganska uppenbart att Sverigedemokraterna redan har lagt fram det här förslaget två gånger. Ändå kontaktar man inte Sverigedemokraterna för att skapa en ännu bredare majoritet för förslaget. Där lyser beröringsskräcken igenom så tydligt att blir enbart pinsamt. Låt mig än en gång kalla det för humor.

Anf. 66 BEATRICE ASK (M) replik:

Fru talman! Jag har ingen beröringsskräck, och jag har definitivt inte någon prestige i frågan. Men jag tar mig rätten att veta vad jag själv står för och vilken uppfattning vi hade när vi ursprungligen hanterade frågan.

Jag betackar mig för sverigedemokratiska konspirationsteorier om att vi tyckte någonting helt annat. Ni läser ju protokoll ungefär som en del läser ... skrifter av olika slag. Jag ska inte ge exempel. Det är ju helt hopplöst.

Vi har beskrivit hur vårt förslag ser ut. Vi har fört debatten. Jag har också fört interpellationsdebatter vad gäller karenstiden. Jag har diskuterat med flera statsråd, och jag har i månader diskuterat den här frågan med kamrater. Jag är väldigt klar över och trygg i vad vi har tyckt.

Men sedan handlar det om att åstadkomma någonting i verkligheten. Då är det på det sättet att verkligheten har gett oss en S-MP-regering med stöd av Vänsterpartiet som faktiskt måste ta sitt ansvar. Jag tänker inte ta ifrån dem det innan vi har ett val, utan jag tänker se till att de får ta sitt

ansvar och pröva de regelverk som finns och inte hålla på med en massa mischmasch här.

Politik måste vara mer än plakat. Politik måste vara mer än att få häftiga reservationer eller bli nedklubbad. Politik måste vara att försöka få fram ett ställningstagande som håller, och så kommer jag att fortsätta att arbeta.

Ljug inte om vad Moderaterna har stått för! Påstå inte att vi håller på med något slags speluppträdande här! Det handlar faktiskt om att förändra verkligheten och lösa problem. Det har riksdagen i dag möjlighet att göra i en liten fråga, och det tycker jag är väldigt bra.
(Applåder)

Anf. 67 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag noterar att regeringspartierna applåderar Moderaternas anförande. Det kan väl vara värt att ta med sig.

Det säger också någonting om hela situationen här. Allianspartier säger att de väntar och ser om regeringen tar sitt ansvar. Gör den inte det, tar den inte sitt ansvar, är de inte beredda att göra någonting från oppositionens sida för att förändra det.

Det som har hänt under hela våren gör att varenda människa, varenda politiker – man behöver inte ens vara riksdagspolitiker – måste ha analysförmåga och se att karenstiden är ett problem. När det kommer ett förslag på bordet om att ta bort den måste man bekänna färg. Så fungerar det ju.

Men så har Moderaterna och de andra allianspartierna uppenbarligen inte agerat i den här frågan – med undantag för Centern, som har haft en tydlig ståndpunkt i frågan. Ni röstade nej till förslaget att ta bort karenstiden till dess att regeringen visade färg. Det visar att de borgerliga oppositionspartierna inte är beredda att sätta den press som krävs för att faktiskt förändra situationen i Sverige och ta bort karenstiden om regeringen inte vill göra det självmant. Det tycker jag är en svag hållning i opposition, om jag ska vara ärlig.

Anf. 68 ANDERS HANSSON (M) replik:

Fru talman! Jag kände mig också manad att gå upp efter Adam Marttinens anförande. Det är ju lite roligt när någon berättar för en vad man egentligen tycker och dessutom gör det felaktigt. Jag känner någon liten press att gå upp och berätta att det här är vad vi tycker.

När det gäller förslaget om id-kontroller stod jag i talarstolen och berättade vilket enormt hafsverk hela lagförslaget om id-kontroller var. Att vi behövde ha id-kontroller var jag helt med på, men sättet förslaget kom fram på var under all kritik. Det har jag också sagt i talarstolen. Remissinstanserna fick knappt någon tid att läsa förslaget eller komma med sina inspel om vad de tyckte var bra och dåligt med förslaget och så vidare.

Det föranledde också kritik från oss i Moderaterna mot förslaget i fråga om karenstiderna. Vi tyckte att det var fullständigt underligt att mitt under högtrycket på sommaren i år ha två veckors uppehåll.

I grunden låg också hela vår kritik mot hur förslaget kom fram. Ingenting i förslaget var utrett. Varför inte? Jo, för att tiden uppenbarligen inte fanns för regeringen att göra detta. Var fanns utvärderingarna? Var hade vi remissvaren? Hur hade vi gjort med frågor om ersättning till transport-

Prot. 2015/16:115

8 juni

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

bolag? Hur skulle kontrollerna ske? Vad skulle vi göra om någon av kontrollanterna bröt mot det? Det fanns tusentals frågor. Det gjorde att vi, trots att vi tyckte att tanken var god och att det var bra att införa id-kontroller, var mycket kritiska mot lagförslagets innehåll och hur man hade tänkt. Det gällde även karenstiderna.

Anf. 69 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Om Moderaterna har sett det som ett problem att det inträffar en karenstid om två veckor i sommar förstår jag inte varför man från början ville att lagen skulle upphöra i mitten av juni och därmed inte existera över huvud taget. Det är en ganska konstig inställning, tycker jag. Men det låter också som en ganska bra efterhandskonstruktion. Låt mig kalla det en konspirationsteori, men det överlåter jag åt väljarna att avgöra.

Om vi ska vara helt ärliga har det alltid varit så här i riksdagen. Migrationspolitik har varit ett ämne som inget parti har velat diskutera utifrån en kritisk hållning. Det har också varit förutsättningen för att vi har nått den här krisen i Sverige och haft det här asyltrycket just mot Sverige. Inget annat parti ville ha en kritisk hållning till detta förrän Sverigedemokraterna kom in i riksdagen och skapade en oppositionsröst och ett politiskt tryck i frågan som gör att ingen i efterhand kan säga: Ja, men vi förstod inte. Vi var naiva.

Då har Sverigedemokraterna varit där som en politisk opposition och sett till att det har funnits en medvetenhet om de här frågorna och att det har funnits ett politiskt alternativ. Det har vi också gjort under våren. Vi har visat på ett tryck i frågan.

Vi har visat på att det finns ett politiskt alternativ, och på grund av det har ni blivit så skrajna att ni nu har krupit till korset och kopierat Sverigedemokraternas förslag för att inte i efterhand kunna säga att ni var naiva inför det faktum att karenstiden utgjorde ett problem. Det är sanningen. Så har det gått till. Detta finns svart på vitt, protokollfört överallt, och det är fritt för vem som helst att granska det.

Anf. 70 ANDERS HANSSON (M) replik:

Fru talman! Återigen får jag höra vad jag och Moderaterna tycker. Jag tycker inte om när man säger till mig att jag tycker något helt annat än det jag säger. Det är inte med sanningen överensstämmande, Adam Marttinen.

Vi har varit väldigt tydliga om behovet av den här lagstiftningen. Vi ska ha id-kontroller. Nu vill du utvidga diskussionen till att röra flyktingpolitiken i dess helhet. Det tänker jag dock inte gå med på, för i dag är det karenstiden vi talar om. I detta fall har vi i Moderaterna varit positiva till införandet av id-kontroller. Vi har inte velat ha karenstiden på två veckor. Vi har också sagt att lagförslaget måste vara mycket bättre ordnat och framlagt än det var.

Jag vet inte om Adam Marttinen själv tyckte att det förslag som rörde id-kontrollerna var genomtänkt, välavvägt och innefattade många konsekvensanalyser. Var Adam Marttinen nöjd med det förslag som regeringen lade fram? Jag var inte nöjd med hur förslaget hade tagits fram. Kontentan av det, att vi skulle ha id-kontroller och kontroll på vem som kommer in i landet, var bra, men i övrigt lämnade förslaget mycket annat att önska.

Var Adam Marttinen nöjd med det förslag som regeringen lade fram när vi skulle införa id-kontrollerna? Fanns det inte fog för Moderaternas

invändningar att förslaget var ett hafsvverk och att man borde se över den lagstiftning som man lade fram i all hast? Skulle det inte ha varit klokt att ta till sig mer utvärderingar och bedömningar om hur man skulle kunna göra lagen bättre, så att den inte – för att knyta an till mitt anförande – drabbar till exempel Öresundsregionen i den utsträckning som har blivit fallet?

Anf. 71 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Nöjd blir man nog aldrig som oppositionsparti. "Hafsvverk" kan man säga om regeringens hela arbete.

Vi tycker dock att regeringens förslag var betydligt bättre än ert förslag från Moderaterna, när ni föreslog att lagen skulle upphöra och vi därmed skulle öppna gränserna för mer massinvandring.

I dag diskuterar vi det som Sverigedemokraterna har efterfrågat under hela våren, nämligen att vi ska ta bort karenstiden på två veckor. Jag kanske inte ska stå här och berätta vad ni i Moderaterna tycker, men jag ska definitivt berätta vad ni har gjort under våren och hur ni har röstat när det gäller olika förslag.

Ni kanske hela tiden har tyckt att karenstiden har varit ett stort problem som man borde rösta bort, fast ni har röstat tvärtom. Ni har de facto inte röstat för att ta bort den. Nu får vi höra att det beror på att ni besökte polisen i Malmö under senare delen av april och att ni då har fått en annan bild av läget. Detta säger något om Alliansens, eller rättare sagt Alliansens minus Centerpartiet, analysförmåga. Det går förvisso en röd tråd tillbaka till er regeringstid. Ni saknar en analysförmåga som låter er göra saker och ting i god tid.

Nu är det lite sent. Det här borde vi ha kunnat göra för länge sedan. Det var en självklarhet att karenstiden var ett problem. Vi lade förslag om att ta bort den vid upprepade tillfällen. Ni röstade emot. Ni behövde mer tid för att skapa den analysförmåga som vi har haft hela tiden. Det kan man tycka är lite bekymmersamt, men det får väl stå för er.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 20.)

§ 14 Ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2015/16:AU11

Ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden (prop. 2015/16:128) föredrogs.

Anf. 72 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 2 i betänkandet.

Vi i Sverigedemokraterna välkomnar regeringens proposition om så kallade visselblåsare eftersom vi anser att det är ett väldigt aktuellt område

Prot. 2015/16:115

8 juni

Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden

Ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden

i dag. I det stora hela anser vi förslaget vara bra, men det finns vissa områden där vi har synpunkter och anser att man kunde ha utrett saken lite djupare och granskat det hela hårdare.

Vi vill se ett utökat skydd för visselblåsarens identitet i såväl offentlig som privat verksamhet. I dag råder det lagstadgad absolut sekretess vid anmälan om brister i arbetsmiljö eller om överträdelse inom finanssektorn medan motsvarande skydd tyvärr inte gäller inom andra områden och verksamheter.

Vi anser att skyddet ska vara likvärdigt oavsett om man jobbar som handläggare på till exempel Migrationsverket, där vi i dag ser stora problem, eller inom finanssektorn. Många tunga instanser och forskare anser att förslaget till skydd är svagt och otillräckligt och på sikt kan leda till ett tystare samhälle där visselblåsaren helt enkelt inte vågar rapportera av rädsla för repressalier från sin arbetsgivare.

En av de som har uttalat sig i frågan är Claes Sandgren, professor i civilrätt och tidigare ordförande för Institutet mot mutor. Han anser att skyddet i många fall blir otillräckligt eftersom det innebär att det är möjligt att få ersättning först när repressalier har vidtagits mot medarbetare. Det är fel prioriteringsordning, tycker vi.

Vi anser att fokus ska ligga på att man ska få sin identitet skyddad på ett likvärdigt sätt oavsett område. Då kan arbetsgivaren inte omedelbart vidta repressalier mot visselblåsaren. Också från fackligt håll tycker man som Sverigedemokraterna, att förslaget inte är tillräckligt långtgående. Sacos referensgrupp och dess chefsjurist anser att man har gjort alldeles för lite och att lagen fokuserar för mycket på begreppet ”allvarliga missförhållanden”. Detta ställer onödiga kunskapskrav på den enskilda medarbetaren, som själv får anta nivån om det ska anses lönt att anmäla med risk för repressalier. Risken är då att man som enskild avstår från att larma. Man vet inte vad som kommer att hända eller vilka repressalier som kan komma. Detta kan göra att lagen blir tandlös, inte minst utifrån det perspektivet att det kan vara svårt för den anställde att se om missförhållandet verkligen är allvarligt eller inte. Därför är det viktigt att vi har ett likvärdigt skydd för alla visselblåsare, och det ska gälla oavsett bransch och område.

Fru talman! Vi anser också att man på ett tydligare vis ska klargöra var gränsen går när det gäller visselblåsare och anställningar med tystnadsplikt. I remissvaren kunde vi se att framför allt Försvarmakten såg problem med tolkning av lagen och krävde klarare riktlinjer. Detta är viktigt för att undvika att lagen missbrukas och används som ett sätt att avslöja försvars- och företagshemligheter. Här anser vi att man bör göra en rejäl djupdykning och en klarare analys om hur man sätter gränserna. I övrigt tycker vi att det är ett bra förslag som är välkommet.

Anf. 73 JENNY BENGTTSSON (V):

Fru talman! Är man hjälte eller förrädare om man uppmärksammar att ens arbetsgivare bryter mot lagen eller missköter sig? Det är en fråga som otaliga arbetstagare tvingas ställa sig dagligen, och då kommer de flesta nästan alltid fram till att det nog är bättre att hålla tyst än att larma.

Det finns ännu inget skydd för arbetstagare som slår larm om missförhållanden på sin arbetsplats. I dag tillämpas i stället en rad olika rättsregler från olika områden. Läget är både svåröverskådligt och komplext. Och det

är i alla lägen den enskilda arbetstagaren, som dels kanske drabbas av missförhållandena och dels uppmärksammat dem, som får ta smällen.

Jag har sett exempel på det mesta. Arbetstagare som går ut med att deras arbetsgivare inte sköter sig råkar ut för allt från klara lagvidriga avsked eller uppsägningar till omplaceringar, villkorsförsämringar eller långvarig mobbning och trakasserier som konsekvens av vad de gjort. Det är givetvis ohållbart att det ska gå till så, för det sista Sveriges arbetsmarknad behöver är ju riktigt dåliga arbetsgivare, eller riktigt dåliga arbetsplatser, för den delen.

Det är viktigt att stärka skyddet för arbetstagare som slår larm om missförhållanden på arbetsplatsen. I ett pressat arbetsliv är det viktigt att alla arbetstagare kan och vågar slå larm utan att de riskerar repressalier från sina arbetsgivare. Det finns även ett starkt allmänintresse för detta. Arbetstagarnas larm kan ge insyn i samhällsskadliga företeelser som korruption, miljöförstöring, marknadsmissbruk och vanvård.

Om man vill ha ett fungerande visseblåsarsystem ska man dock, som utgångsläge, ha maktbalansen på arbetsmarknaden klar för sig. Det är redan ojämnt – till arbetsgivarnas fördel. När en arbetstagare i dag står ensam mot sin arbetsgivare är det, för att beskriva det lite mer bildligt, ungefär som att en klubblös golfspelare skulle ställa upp i en boxningsmatch, mot en tungviktsboxare. Det behövs därför, som alla säkert förstår efter den metaforen, tillsättas en del särskilda medel för att jämna ut oddsen.

Studier visar att arbetstagare som får kännedom om missförhållanden på arbetsplatsen i dag ofta avstår från att slå larm. Rädsla för att drabbas av repressalier från arbetsgivaren, osäkerhet om vilket skydd man själv har och otydlighet i fråga om hur arbetstagaren ska gå till väga eller vem man ska vända sig till är några av orsakerna. Och så är det det här med boxningsmatchen.

Det finns med andra ord ett stort behov av en särskild skyddslagstiftning för arbetstagarna. Det är också viktigt att en sådan signalerar att det både är lagligt och önskvärt att arbetstagare slår larm om missförhållanden hos arbetsgivarna.

Det är bra att ett sådant lagförslag kommer nu. Men vi, liksom flera remissinstanser, har ett antal invändningar. För det första är lagförslaget komplicerat och svårtolkat. De föreslagna bestämmelserna i lagen är vaga. Lagen kommer i och med det att vara svår att tillämpa för just dem den är till för att skydda, det vill säga arbetstagarna. Utöver det ses den som svårbegriplig också för fackliga företrädare och arbetsgivare. Det kommer helt enkelt att bli svårt att använda lagen i praktiken. Och det är fruktansvärt synd.

För det andra föreslås skyddet bara gälla vid larm om ”allvarliga missförhållanden”. Det tycker såväl vi i Vänsterpartiet som LO och TCO är för begränsande. Ribban läggs för högt. Det kommer att skapa osäkerhet. Vad innefattar egentligen begreppet ”allvarliga missförhållanden”? Det lämnas till enskilda arbetstagare på golvet att avgöra. Och det kommer inte att fungera. I valet mellan att larma och riskera repressalier från arbetsgivaren kommer arbetstagare nämligen alltid att välja att inte larma. Så ser maktförhållandet redan ut. Den nya lagen kan alltså med detta, olyckligtvis, komma att motverka sitt eget syfte.

För det tredje är lagförslaget otillräckligt. Den statliga utredning som föregick regeringens proposition innehöll ett tredelat förslag om

- skadestånd till de arbetstagare som drabbats av repressalier efter att ha slagit larm
- skyldighet för arbetsgivare att upprätthålla interna system eller vidta andra åtgärder för att underlätta för larm
- skydd för arbetstagarens, eller visselblåsarens, identitet i både offentlig och privat verksamhet.

Regeringen har av någon anledning valt att bara gå fram med den första delen, nämligen rätten till skadestånd från arbetsgivaren. Därmed blir lagförslaget, tyvärr, otillräckligt.

Förslaget är alltså – hur bra intentionen än är – för svagt för att egentligen kunna utgöra ett allmänt skydd för visselblåsare. Det bör arbetas om för att syftet ska uppnås. Det är viktigt. Det gäller att lagstiftning som ska kunna tillämpas direkt av enskilda arbetstagare eller av lokala fackliga organisationer är klar och tydlig och inte minst skarp.

Några förändringar som vi i Vänsterpartiet vill se är att begreppet ”allvarliga missförhållanden” ändras till bara missförhållanden. Vi menar också att arbetstagare som slår larm ska vara likvärdigt skyddade, oavsett om det gäller offentlig eller privat verksamhet.

Vi tycker också att regeringen borde lyssna på och ta till sig av det som flertalet remissinstanser har framhållit om att också andra grupper bör omfattas av skyddet. Det gäller till exempel uppdragstagare, deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och de som deltar i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt socialtjänstlagen. Alla som finns på en och samma arbetsplats ska givetvis omfattas av samma skydd.

Jag yrkar härigenom bifall till reservation 3 och hoppas att vi snart kan höra välbehövligt visssande från arbetsplatserna.

Anf. 74 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Liberalernas reservation 1.

Vi diskuterar nu betänkandet om skydd för så kallade visselblåsare. En arbetsgivare ska inte kunna straffa en anställd, till exempel genom omplacering eller något annat, för att denne har slagit larm till medierna om oegentligheter på arbetsplatsen. Fifflet på advokatbyrån i Panama, korrup­tion i Göteborgs stad eller manipulation av motorer hos Volkswagen är exempel på sådant som en anställd måste kunna slå larm om.

Om en arbetsgivare agerar tvärtemot sin värdegrund, uppförandekod, miljöpolicy eller liknande finns det också ett allmänintresse av att det uppmärksammas. Sådana visselblåsare bör också skyddas av lagen. Detta är bra. Liberalerna stöder detta. Det var också alliansregeringen som tog initiativ till utredningen som har lett fram till det lagförslag som vi nu diskuterar.

Men lagförslaget går längre än så, fru talman. Även sådant som endast anses oetiskt ska omfattas av lagen. Det behöver inte handla om något som är olagligt eller ens strider mot företagets riktlinjer. Då är frågan vad det

är som är oetiskt. Det är inte alltid helt enkelt att avgöra. Enligt propositionen är det något som anses vara ”grovt stötande för en stor majoritet av allmänheten”.

Här uppstår flera problem. Hur ska man kunna räkna ut i vilka lägen lagen erbjuder skydd på denna grund? Det går naturligtvis inte. Följden blir att det ökar rättsosäkerheten för arbetstagaren.

Regeringen vill åstadkomma en lagstiftning som bygger på majoritetens åsikter om moral, i alla fall i denna del, som vi vänder oss emot. Det betyder att visseblåsarlagen lättare kan tillämpas på en verksamhet ifall många tycker att den är omoralisk, även om verksamheten i sig följer lagen.

Det finns en rad exempel på verksamheter som är lagliga och reglerade, där vi har inspektioner och annat, men som många människor i samhället förmodligen kan anse som oetiska, till exempel pälshandel, halalslakt, manlig omskärelse eller minkuppfödning. Det finns en rad olika verksamheter som kan vara kontroversiella och ifrågasatta men som riksdagen gång på gång har röstat för att inte förbjuda.

Både regeringens proposition och den bakomliggande utredningen växlar mellan att använda begreppen ”oetiska förhållanden” och ”gravt oetiska förhållanden”. I författningskommentaren på sidan 99 i propositionen står det under rubriken Oetiska förhållanden att ”det kan finnas ett allmänintresse av att oetiska förhållanden avslöjas”. Sedan står det att ”gravt oetiska förhållanden kan utgöra allvarliga missförhållanden” i lagens mening. Därefter går man tillbaka till att resonera om vad som är den allmängiltiga uppfattningen om ”oetiska förhållanden”. Det här blir lite rörigt. Men regeringen pendlar alltså själv fram och tillbaka mellan olika begrepp.

Det illustrerar det som är grunden för Liberalernas kritik, nämligen att regeringen inte kan tydliggöra vad man egentligen är ute efter. Man vill ha någon sorts kattlucka i lagen för att i efterhand kunna släppa in och godkänna situationer som inte riktigt kan beskrivas, men där det liksom känns rätt. Så bör man inte lagstifta, enligt min uppfattning. Det skapar rättsosäkerhet, för den anställde som inte får en rimlig chans att förutse vilket skydd lagen ger men också för arbetsgivaren.

Vi är inte ensamma om kritiken. Advokatsamfundet och Lagrådet har också varit tydliga med det under remissrundan. Vi står bakom den kritik som Lagrådet och Sveriges advokatsamfund har framfört.

Fru talman! Det finns också en europeisk dimension som är lite besvärande. Europarådet har nämligen rekommenderat medlemsländerna att stärka skyddet för visseblåsare. Det är klart att det är bra. Vi vill ha lagstiftningen och vill att den ska vara stark. Men, om vi utformar lagstiftningen på det sätt som regeringen och utskottet nu vill göra kommer det såklart att noteras med stort intresse i andra länder. Men vad som är majoritetens moraluppfattning skiljer sig åt i olika länder. Som man vill utforma lagstiftningen här skulle den kunna riktas mot helt andra företeelser i andra länder.

Det finns till exempel stora skillnader mellan länder i synen på abort, hbt-personers rättigheter och vad som är etiskt acceptabelt. I en undersökning av TNS år 2005 sa endast 23 procent av de svarande i Polen att de instämde mycket i påståendet att en kvinna som inte vill få barn ska ha rätt att göra abort. I 2010 års upplaga av European Social Survey instämde

bara 28 procent av de svarande i Litauen i att ”homosexuella borde få leva som de själva vill”.

Låt oss då tänka oss en situation att en företagare i Polen i tysthet ger ekonomiskt stöd till kvinnor som behöver resa utomlands för att göra abort eller att ett företag i Litauen under diskreta former sponsrar landets hårt trängda hbt-rörelse. Det är då tänkbart att en stor majoritet av allmänheten i dessa länder skulle anse att dessa företags agerande är grovt stötande. Ska detta göra att den som avslöjar till exempel sponsringen av hbt-rörelsen ska ges status som visselblåsare? Det tycker inte jag.

Detta synliggör problematiken. Lagrådet har pekat på att det är förenat med betydande svårigheter att avgöra vad som är grovt stötande för en stor majoritet av allmänheten. Advokatsamfundet har avstyrkt att lagstiftningen innehåller allmänna hänvisningar till etik och menar att det varken är rättssäkert eller ändamålsenligt.

Från Liberalernas sida vill vi att man i lagstiftningen inte ska göra generella hänsyftningar på majoritetens moraluppfattningar. Vi menar att lagens tillämpningsområde ska vara objektivt och att lagen ska vara utformad så att den innebär en enhetlig och rättssäker tillämpning för såväl minoritet som majoritet i ett samhälle.

Anf. 75 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S):

Fru talman! Det är naturligtvis med stolthet som jag för andra gången på kort tid står i den här talarstolen och får prata om förstärkning av arbetstagarnas rättigheter i Sverige. Det är något som den nuvarande regeringen har tagit på allvar. Det har varit alldeles för många år utan den typen av förstärkningar i svensk lagstiftning.

I dag diskuterar vi arbetsmarknadsutskottets betänkande 11, *Ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden*. Det handlar om ett lagförslag som i folkmun av förklarliga skäl oftare kallas visselblåsarlagen.

Propositionen har kommit till efter en utredning som tillsattes av den dåvarande borgerliga regeringen. Den uppgift som den utredningen hade var just att hitta ett sätt att stärka skyddet för visselblåsare. Det gläder mig att vi i dag kommer att få en bred majoritet för det lagförslag som vi lägger fram.

Syftet med lagen är att ge arbetstagare rätt till skadestånd om man utsätts för repressalier av arbetsgivaren om man har slagit larm om missförhållanden på arbetsplatsen av allvarigare karaktär. Ingen arbetsgivare ska kunna bestraffa den anställda som blåser i visslan genom att till exempel omplacera, förändra lönevillkor eller inte förlänga tidsbegränsade anställningar därför att man har påpekat missförhållanden. Lagstiftningen gäller även inhyrd personal och tidsbegränsat anställda, och det är väldigt viktigt med tanke på hur dagens arbetsmarknad ser ut.

Man kan tycka att det borde vara en självklarhet att man, om man påpekar allvarliga missförhållanden på arbetsplatsen, inte ska straffas för det. Men det finns i dag inget eget lagskydd för det. Det är hög tid att vi i Sverige instiftar en sådan lag. Det finns ett visst skydd i annan lagstiftning sedan tidigare. Den här lagen är en förstärkning av det befintliga skyddet.

Som jag har sagt tidigare i flera debatter här i kammaren vilar en äkta demokrati på trygga medborgare. Att se och uppleva allvarliga missförhållanden men vara rädd för att avslöja dem därför att man kan bli straffad för det är inte en arbetsmarknadsmodell som skapar trygga individer – tvärtom.

I den nuvarande regeringens vilja att stärka den svenska modellen med starka parter på arbetsmarknaden och med trygga individer på jobbet är den här lagstiftningen en bit på vägen att skapa ett bättre samhälle för alla.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 76 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Vårt betänkande som vi diskuterar i dag heter *Ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden*. Men vad betyder det egentligen?

I dagligt tal säger vi ofta ”visselblåsare” om den som slår larm om något som inte står rätt till på arbetsplatsen eller hos arbetsgivaren. När någon bryter mot lagar och regler har arbetstagaren rätt att slå larm och ska skyddas i lagen mot alla typer av bestraffningar från arbetsgivaren. Vi har alla läst och hört om sådana visselblåsare. Det är arbetstagare som har larmat om något som har varit uppenbart felaktigt och som sedan själva har råkat illa ut.

En av Sveriges mest kända visselblåsare heter Anders Ahlmark men kallades ”fången på fyren”. Han var den som avslöjade att Sjöfartsverket faktiskt hade ansvar vid en oljeolycka 1977 på grund av ett fel på en karta. Han omplacerades därefter och därför av sin arbetsgivare till en fyr på Ölands södra grund. Då fanns det inget sådant lagligt skydd. Det verkar helt oacceptabelt för oss i dag.

Det ligger självklart i såväl arbetsgivarens som arbetstagarens intresse att alla skadliga företeelser kommer fram i ljuset, så att de kan hanteras. Men undersökningar visar att många avstår från att slå larm på grund av rädslan att drabbas av just repressalier. Det är inte bra.

Vad är då en repressalie? Ja, det kan vara allt från uppsägning och avskedande till försämrade förmåner eller utfrysning eller mobbning på arbetsplatsen.

Det är inte bara anställda som ska omfattas av den nya lagstiftningen, utan även inhyrd personal ska skyddas, och det är bra. Det skydd som grundlagarna ger en arbetstagare beror på om det är en privat eller offentlig arbetsgivare. Offentligt anställda har ett långtgående skydd när det gäller uppgifter som offentliggörs eller sådant som lämnas till medierna. I det privata näringslivet är dessa rättigheter inte lika stora. Efterforskning kan få göras vid offentliga avslöjanden.

Faktum är att samhället har blivit mycket mindre auktoritärt under decenniernas gång och att medborgarnas krav på transparens har ökat. Vi tycker att det är bra att oegentligheter avslöjas. Vi ser det i dag inte bara som en rättighet utan ibland som en skyldighet att slå larm, en moralisk skyldighet.

Fru talman! Med den nya lagen avses att arbetstagaren har rätt att ta upp konkreta misstankar om något som kan ha påverkan av sådan art att

*Ett särskilt skydd mot
repressalier för arbets-
tagare som slår larm
om allvarliga miss-
förhållanden*

det har fängelse i straffskalan. Arbetsgivaren får därefter inte utsätta arbetstagaren för någon form av bestraffning eller repressalier på grund av detta.

Likaså ska det finnas ett särskilt skydd för en arbetstagare som offentliggör något eller som anmäler något till en myndighet eller till sin fackliga organisation. Som sagt ska detta gälla alla som finns på arbetsplatsen. Det blir därmed både tydligare och enklare att förstå för enskilda som överväger att slå larm.

Vad säger då lagen, och vad är egentligen allvarliga oegentligheter? Det kan till exempel handla om bokföring som inte sköts som den ska. Det kan vara mutor, brottslighet som allvarliga miljöbrott, brister i säkerheten eller mycket allvarlig diskriminering eller trakasserier.

En sak som är viktig att framhålla är att dessa oegentligheter ska vara begångna av en person i ledande ställning. Andra oegentligheter av arbetstagare omfattas inte av lagen.

Det måste självklart finnas fog för påståendena om allvarliga missförhållanden, och det finns också gränser för vad som kan anmälas. Men vad som är ett allvarligt missförhållande är aldrig helt självklart.

Det finns, som vi redan har hört från talarstolen, en diskussion om att det borde räcka med just bara missförhållanden. Det finns även en diskussion om vem som har rätt att anmäla och vem som ska omfattas. Men vi menar, precis som regeringen i detta fall, att man har landat rätt och att det är en rimlig balans.

Den sanktion som föreslås mot arbetsgivare som bryter mot repressalieförbudet är att skadestånd ska ges till arbetstagaren för den förlust som uppkommer och för den kränkning som har upplevts.

Moderaterna anser att det är bra att det blir ett starkare skydd för alla som finns på en arbetsplats att faktiskt kunna påtala allvarliga brister i verksamheten. På så vis kan man också uppnå en bättre arbetsmiljö och få en tryggare personal, vilket är bra. Förhoppningsvis kommer också den nya lagtexten att ha ett visst preventivt syfte, så att allt fler följer de lagar och regler vi har och respekterar människor som påpekar brister.

Målet för oss moderater är självklart alltid en riktigt god arbetsmiljö och en säker och trygg arbetsplats för alla som arbetar där. Här har den nya lagen en roll att spela.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 77 MARCO VENEGAS (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens förslag till en ny lag om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden och förslaget till ändring i offentlighets- och sekretesslagen.

Visselblåsare fyller en viktig funktion i samhället, och arbetstagare har ofta en särskild möjlighet att upptäcka och påtala missförhållanden i verksamheten.

De flesta länder har inget eller litet skydd för människor som på detta sätt "skvallrar" på sin arbetsgivare, oavsett hur allvarliga anklagelser de för fram, hur mycket de har på fötterna, om det är till gagn för samhället att informationen kommer fram eller vad som händer med dem som berättar.

Många runt om i världen riskerar sitt jobb, sin säkerhet och i vissa fall till och med sitt liv för att till exempel berätta om att deras arbetsgivare släppt ut gift i floden eller att polisen övervakar vanliga människor som inte är brottsmisstänkta.

Fru talman! I Sverige har vi länge haft meddelarfrihet och efterforskningsförbud. Det är bra, men den arbetstagare vars arbetsgivare känt till att denne berättar för till exempel medier om oegentligheter på jobbet har haft ett svagare skydd.

Det är därför glädjande att regeringen nu föreslår att skyddet mot repressalier för arbetstagare som slår larm ska förstärkas och att detta ska ske genom en ny lag.

Att missförhållanden kommer fram och åtgärdas är av stort värde både för samhället och för enskilda individer. Det är av stort värde för samhället eftersom det sänder signaler till företag och myndigheter att det inte går att komma undan med vad som helst. Och det är av stort värde för individerna genom att till exempel arbetstagare slipper utsättas för risker i arbetsmiljön och att vårdtagare slipper utsättas för vanvård.

Fru talman! En förstärkning av skyddet kan komma att få flera positiva effekter, till exempel genom att minska arbetsgivarens benägenhet att vidta repressalier och genom att bidra till att minska rädslan för repressalier hos arbetstagare som överväger att slå larm.

Den nya lagen innebär ett särskilt skydd för bland andra arbetstagare med tidsbegränsad anställning. Eftersom kvinnor är överrepresenterade bland arbetstagare med tidsbegränsad anställning kan den nya lagen ha positiva effekter även i det avseendet. Lagen kan därför ha en viss effekt på jämställdhet mellan kvinnor och män. Som företrädare för ett feministiskt parti tycker jag att det är särskilt bra.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 78 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Alliansregeringen beslutade den 14 februari 2013 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över skyddet för arbetstagare som slår larm om olika former av missförhållanden, oegentligheter eller brott och föreslå åtgärder som syftar till att stärka skyddet och skapa ett tydligare regelverk. Förslaget överlämnades till regeringen i maj 2014 och har nu remissbehandlats och är framme till beslut.

Det är viktigt att missförhållanden inom företag, organisationer och myndigheter kommer fram. Det är viktigt för dem som arbetar där, men det är också viktigt i ett allmänintresse. Flera anmälningar har lett till nya lagar genom åren. Boforsaffären är ett exempel som ledde till lex Bratt – en lag som tillåter anställda att röja företagshemligheter som avslöjar brottslighet. Lex Sarah innebär att den som får kännedom om missförhållanden i vården måste anmäla dem.

Förslaget till ny lag ska öka skyddet för den som anmäler allvarliga missförhållanden på sin arbetsplats. Den nya lagen föreslås gälla även bemanningsanställda. Normalt ska man slå larm internt först. För att sedan kunna gå vidare och även slå larm externt ställs det högre krav på vissel-

blåsaren. Arbetsgivaren ska ha getts möjlighet att återkoppla. Om arbetsgivaren inte har gjort det, eller om den som man ska anmäla till är den som har orsakat olägenheten, kan man larma externt direkt.

Kravet för att visselblåsaren ska kunna få det förstärkta skyddet är att det rör sig om ett allvarligt missförhållande. Det måste röra sig om ett brott som har fängelse på straffskalan eller jämförligt. Brottet måste också ha skett i arbetsgivarens verksamhet. Visselblåsaren kan dock inte med stöd av den nya lagen samtidigt begå brott mot till exempel tystnadsplikten.

Lagen förslås träda i kraft den 1 januari 2017.

Rätten till skadestånd som nu föreslås, om arbetstagaren utsätts för repressalier av sin arbetsgivare på grund av att man larmat om allvarliga missförhållanden i verksamheten, är ett viktigt och välkommet komplement till det skydd som arbetstagare i övrigt har mot repressalier med anledning av en larmhandling.

Det finns i dag i svensk rätt ingen särskild skyddslagstiftning för arbetstagare som slår larm om missförhållanden. Vid arbetstagares larm tillämpas därför en rad olika rättsregler från olika rättsområden. De områden inom svensk rätt som har särskild betydelse för frågan om vilket skydd arbetstagare som slår larm har är gällande regler om yttrandefrihet och meddelarskydd respektive de många olika regler inom arbetsrätten som kan innebära skydd för arbetstagare som slår larm.

Grundlagarna tillförsäkrar var och en tryck- och yttrandefrihet som kan inskränkas endast på det sätt som framgår av grundlagarna. Det skydd som grundlagarna ger en arbetstagare som slår larm om missförhållanden hos arbetsgivaren skiljer sig åt beroende på om det är en privat eller en offentlig arbetsgivare. Men i denna lag likställer vi detta, så att det gäller oavsett arbetsgivare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i arbetsmarknadsutskottet betänkande 11.

Anf. 79 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! I detta betänkande tas frågan om en särskild skyddslagstiftning för arbetstagare som slår larm om missförhållanden på arbetsplatsen upp. Vi har tryck- och yttrandefrihet fastslagna i grundlagen. Men den lag som vi nu debatterar tar sikte på att förtydliga vad som gäller specifikt i arbetslivet och vilket skydd arbetstagaren ska ha vid larm om missförhållanden, oavsett om det är en privat eller en offentlig arbetsgivare.

Det skydd som finns i dag för offentliganställda är relativt långtgående, till exempel för dem som lämnar uppgifter till medierna, såsom skydd mot repressalier. Avtal kan inte heller frånta offentliganställda detta grundlagskydd.

En privatanställd har däremot inte samma skydd. Arbetsgivaren har då större utrymme att vidta åtgärder mot en arbetstagare som larmat om missförhållanden på en arbetsplats och kan också vidta efterforskningsåtgärder.

I det förslag vi nu ska ta ställning till förstärks skyddet mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden. Förslaget ska ses som en del i ett större ramverk som ger skydd åt visselblåsare i arbetslivet. Det gäller både privat och offentligt anställda, liksom arbetsgivare. Man kan också vara inhyrd personal, och då är arbetsgivaren inhyraren. En arbetstagare kan slå larm till arbetsgivaren men också till någon

utanför verksamheten. Det är även viktigt att betona att man med ”allvarliga missförhållanden” avser brott med fängelse i straffskalan eller därmed jämförliga missförhållanden.

Självklart måste det finnas någon typ av klausul för att detta inte ska missbrukas från arbetstagarens sida. Därför ska arbetstagaren i första hand försöka slå larm internt, men om arbetsgivaren inget gör finns möjlighet att gå externt. Ni som kan arbetsrätten vet att vi fortfarande har lojalitetsprincipen i arbetslivet, vilket innebär att arbetstagaren måste försöka reda ut problem internt genom att uppmärksamma arbetsgivaren på missförhållanden. Men skyddet finns där om det finns fog för den misstanke om allvarliga missförhållanden som larmet avser.

Om arbetstagaren däremot larmar i frågor som rör rikets säkerhet kan denne göra sig skyldig till brott. Det gäller även vid vissa andra tillfällen som rör tystnadsplikt, hetsbrott med mera.

Om en arbetsgivare bryter mot repressalieförbudet ska arbetsgivaren betala skadestånd till arbetstagaren. Skadeståndet ska motsvara den förlust som uppkommer och den kränkning som repressalien innebär.

Självklart ska vi ha en lagstiftning som skyddar arbetstagare som är visseblåsare och vill lyfta fram allvarliga missförhållanden. Samtidigt är det en balansgång när och hur man ska få tala om förhållanden på en arbetsplats. Det är därför rimligt att detta gäller allvarliga missförhållanden. Vi känner alla till fall som uppmärksammats i medierna, bland annat inom äldreomsorgen. Vi kommer alla ihåg lex Sarah-fallet. Det är viktigt att människor vågar höja rösten när de ser allvarliga missförhållanden på en arbetsplats.

Jag tror att de flesta av oss menar att det finns ett allmänintresse i att anställda som uppmärksammar missförhållanden som berör äldre, sjuka, funktionsnedsatta – eller andra som kanske inte kan göra sin röst hörd – anses vara i särskilt behov av skydd. När vi i dag har både privat och offentligt drivna verksamheter på olika områden i samhället bör det alltså omfatta alla verksamheter. Därför är det bra att denna lagstiftning kommer till.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 80 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi tillbringar mycket tid på jobbet – kanske uppemot tio tusen dagar under ett arbetsliv. Allt fler människor har chans att arbeta; det har aldrig varit så många människor i Sverige som har ett arbete som just nu. Sedan vi tillträdde är de 113 000 fler.

För de allra flesta är jobbet en väldigt viktig del av livet. Det är där vi tillbringar mycket tid, och det är där vi har vänner. Det är där vi sliter i vårt anletes svett, men det är också där vi har roligt och gör nytta. Det är en väldigt viktig del, och vi lär oss ofta mycket på jobbet.

Jag vill att de svenska arbetsplatserna ska vara präglade av öppenhet. Jag vill ha en arbetsplatskultur där det är högt i tak och där arbetstagare törs och kan ta ansvar och egna initiativ. Det är det som är syftet med den nya lagen – att göra det öppnare på våra arbetsplatser och få fler att våga säga ifrån om de upptäcker saker som innebär eller misstänks innebära allvarliga missförhållanden. Jag tycker att Jenny Bengtsson sa det bra: Det

*Ett särskilt skydd mot
repressalier för arbets-
tagare som slår larm
om allvarliga miss-
förhållanden*

ska vara både lagligt och önskvärt att offentliggöra allvarliga missförhållanden eller misstanke om allvarliga missförhållanden. Det är det som är syftet med lagen.

Vi säger också i lagen att det inte behöver vara arbetsgivaren som begår ett brott som har fängelse i straffskalan. I stället räcker det att det sker inom arbetsgivarens verksamhet. Det kan vara i arbetsgivarens lokaler, och det kan vara under arbetstid. Det händer nämligen mycket på jobbet, och allt som händer behöver inte innebära att arbetsgivaren själv skapar allvarliga missförhållanden; det kan ju vara någon annan på jobbet eller i lokalerna som gör det. Lagen omfattar även detta.

Regeringen har gjort några viktiga förändringar i förhållande till det förslag som var utsänt på remiss, men innan jag går in på dem vill jag säga någonting om vad ”allvarliga missförhållanden” är. Det har sagts här att det skulle vara svårt att tolka. Jag tycker inte det. Med ”allvarliga missförhållanden” menas brott som har fängelse i straffskalan eller därmed jämförbara förhållanden. Det är alltså inte allmänt oetiska företeelser som faller inom detta, utan det är sådant som är jämförbart med brott som har fängelse i straffskalan.

Det kan vara sådant som skattebrott. Det kan vara sådant som försvårande av skattekontroll. Det kan vara användande av svart arbetskraft. Det kan självklart vara sådant som vanvård eller missförhållanden som drabbar vårdtagare, elever eller andra som är beroende av verksamheten. Det kan vara sådant som kränkningar av grundläggande fri- och rättigheter. Det kan vara korruption. Det kan vara skador eller risk för skador på miljön. Det kan vara skador eller risk för skador på liv och hälsa. Det är väldigt mycket som rymms inom detta.

Jag får ibland frågan hur man ska veta vad som har fängelse i straffskalan. Jag vill ändå säga att vi ju normalt sett utgår från att alla i Sverige kan följa lagen utan att nödvändigtvis kunna varje del av varje lagparagraf. Det är därför inte orimligt att människor ska kunna förhålla sig till en sådan här regel.

För att säkerställa att människor ska kunna inhämta hjälp för att göra bedömningar är en av de ändringar vi har genomfört att göra det enkelt för arbetstagaren att ta kontakt med sin fackliga organisation för att be om råd. Till skillnad från förslaget i utredningen har vi vidgat möjligheten att ta kontakt med den fackliga organisationen utan att det betraktas som att man går externt – även om arbetsgivaren inte är bunden av kollektivavtal. Det blir en väldigt viktig uppgift för de fackliga organisationerna att bistå med råd för att man ska kunna bedöma hur man ska gå vidare med ett visst fall.

Det har i debatten efterfrågats att man skulle göra tolkningar av lagen. Jag vill bara påminna om att det inte är vi som tolkar lagen. Jag lägger fram förslag om den, och det är ni som stiftar den. Sedan är det domstolarna som tolkar. Arbetsdomstolen tolkar, till exempel, och det är i dag en vanlig uppgift för en facklig organisation att genom kunskap om hur Arbetsdomstolen tidigare har tolkat en lag bistå för att bedöma hur man ska gå vidare i ett ärende.

Ett exempel på detta är tystnadsplikt. Många anställda omfattas av olika grader av tystnadsplikt. När kan någon anses bryta mot tystnadsplikten – och när inte? Det är typiskt sådana frågor där Arbetsdomstolen har en praxis utarbetad och som man därmed har att förhålla sig till, som blir

en tolkning av lagen. Det är så det går till; det är domstolarna som har att tolka lagen och ni i riksdagen som har att stifta den.

En annan viktig förändring vi har gjort i förhållande till förslaget i betänkandet är att ta med även inhyrd arbetskraft från bemanningsföretag. I ursprungsförslaget hade bemanningsanställda detta särskilda skydd enbart i förhållande till sin arbetsgivare, men förhoppningsvis är ju den som är anställd på ett bemanningsföretag för det mesta uthyrd och jobbar på en annan arbetsplats. Det är naturligtvis där man har den där vardagen där man upplever saker, får insyn och behöver vara skyddad av det särskilda skyddet om man slår larm om allvarliga missförhållanden.

Herr talman! Låt mig också säga någonting om sekretessen och skyddet för individens identitet när någon slår larm. Där har vi gjort en annan bedömning än utredningen. Utredningen föreslog att identiteten skulle vara skyddad i privat verksamhet om – och bara om – personen hade följt särskilda interna larmrutiner. Man föreslog också att de särskilda rutinerna för interna larm bara skulle vara nödvändiga att ha om arbetsgivaren bedömde att det fanns sådana risker i verksamheten. Utan dessa rutiner skulle man alltså inte få sin identitet skyddad.

Det här riskerar att bli ett moment 22.

Först och främst tror jag att få arbetsgivare skulle säga: Vi löper stor risk i min verksamhet att det kan finnas allvarliga missförhållanden. Jag utgår från att ingen arbetsgivare vill ha det på det sättet.

Individen får sin identitet skyddad när man inför interna rutiner, men om man inte gör det blir den inte skyddad. Det riskerar att bli motverkande. Vi såg att det fanns betydande problem med den typen av lagstiftning.

Vi såg också att kravet på interna rutiner riskerade att skapa mer byråkrati, helt enkelt mycket skrik för lite ull i förhållande till det vi vill uppnå, nämligen en ökad öppenhet och trygghet på arbetsplatserna och en frånvaro av repressalier för den som slår larm om allvarliga missförhållanden.

Det andra förslaget var att det skulle vara en mycket långtgående sekretess när det gäller myndigheter. Man föreslog en sekretessbestämmelse som skulle gälla alla myndigheter och oavsett i vilket sammanhang uppgiften förekom.

Min bedömning är att det har varit en mycket vidsträckt och mycket ovanlig sekretessbestämmelse i förhållande till den svenska öppenheten. Offentlighetsprincipen är viktig, och man ska tänka sig noga för innan man gör stora ingrepp i den. Det har här gjorts jämförelser med annan typ av sekretess, men då gäller det ett specifikt larm till en specifik myndighet. Den här lagen gäller alla typer av larm. Det är det som är begreppet visselblåsare. Det är inte att du anmäler till en inspektionsmyndighet, utan det är möjligheten att offentliggöra, och du väljer själv om du vill offentliggöra allvarliga missförhållanden.

Jag tror att man ska tänka efter noga om man verkligen gynnar öppenheten på arbetsplatserna genom att införa väldigt mycket mer långtgående sekretess inom de statliga myndigheterna.

Jag är väldigt glad, herr talman, över att det finns ett brett stöd för den nya lagen i riksdagen och att så många står upp för viljan att skapa arbetsplatser med större öppenhet, fler som vågar slå larm och mer som kommer till offentlighetens kännedom.

Prot. 2015/16:115

8 juni

Ett särskilt skydd mot repressalier för arbets- tagare som slår larm om allvarliga missförhållanden

Jag måste också, herr talman, göra en kommentar. Magnus Persson lyckades med tankevarpan att om man nu går på regeringens förslag, som ju också är utskottsmajoritetens förslag, skulle det innebära att man riskerar att få tystare arbetsplatser.

Man måste ha en ganska speciell tankekonstruktion i skallen för att komma fram till att en ny lagstiftning som ger ett ökat skydd, inte tar bort något skydd som finns i dag, skulle leda till tystare arbetsplatser. Det är redan i dag förbjudet att utsätta anställda för repressalier, men nu inför vi också en sanktion om man gör det. Jag hoppas att Magnus Persson är ensam om att uppfatta det så.
(Applåder)

Anf. 81 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det finns ett brett stöd för denna lagstiftning. Vi är från Liberalernas sida positiva till den. Det vi vänder oss emot är en mycket specifik del i uppräkningsdelen av vad som avses med missförhållanden i lagstiftningen. Jag ska konkretisera detta.

Om en arbetsgivare gör något som är olagligt är en arbetstagare som visslar om detta skyddad. Vi är självklart med på det. Om något inte nödvändigtvis är straffbart men kanske bryter mot finansmarknadsregler eller hur företaget självt agerar för att stärka sitt varumärke – kanske i form av olika miljöpolicyer eller CSR-policyer, som arbetsgivaren sedan agerar precis tvärt emot – ska man kunna vissla om det och omfattas av lagstiftningen. Vi är helt med på det.

Det vi är kritiska till är listan över vad som är missförhållanden eller allvarliga missförhållanden. Det står i propositionen att det kan vara till exempel kränkningar av grundläggande fri- och rättigheter – självklart ska det omfattas – underlåtenhet att följa gällande föreskrifter – självklart – och korruption – också självklart. Alla de här sakerna räknade statsrådet upp utom en, och det är den sista som nämns: korruption med risk för liv, säkerhet och hälsa, skador på miljön, felaktigt eller obehörigt användande av allmänna tillgångar samt oetiska förhållanden.

Advokatsamfundet tar starkt avstånd från detta, vilket även Lagrådet gör. Då är frågan till statsrådet hur det ska definieras vad som är oetiskt förhållande.

Anf. 82 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande står inte oetiska förhållanden på egna ben. I lagtexten definieras det som allvarliga missförhållanden som har fängelse i straffskalan eller därmed jämförbara missförhållanden.

Vi har sett företag och enskilda som har använt mycket raffinerade skatteupplägg via Panama för att komma undan skatt. Jag kan inte bedöma huruvida det är ett brott eller om det ligger precis på gränsen; den kunskapen har inte jag. Men det är absolut min uppfattning att det är gravt omoraliskt och mycket stötande och oetiskt.

Om man slår larm om den typen av allvarliga missförhållanden tycker jag att man bör vara skyddad, även om det inte är ett brott begånget som har fängelse i straffskalan.

Anf. 83 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det som statsrådet nu beskriver i Panama omfattas redan. Brott mot finansmarknadsregler, brott mot hur företag marknadsför sig själva och en hel del annat omfattas ju.

Vad regeringen gör, och snart riksdagen förmodligen, är att man inför en lagstiftning där man också väver in sådant som inte har fängelse i straffskalan och inte bryter mot allt det andra som listas upp. Då är vi tillbaka till det som Sveriges Advokatsamfund säger, och det står uttryckligen i propositionen: Sveriges Advokatsamfund invänder att lagens tillämpningsområde bör bestämmas på ett objektivt sätt och att en allmän hänvisning till etik varken är rättsäker eller ändamålsenlig. Meningen därefter lyder: Lagrådet menar att det är förenat med betydande svårigheter att konstatera vad som är grovt stötande för en majoritet av allmänheten.

Min kritik mot detta är ur ett europeiskt perspektiv. När vi nu får denna lagstiftning här i Sverige är risken att Viktor Orbán tar den i Ungern, att den nya regeringen i Polen liksom en rad andra länder i Europa tar den som har en helt annorlunda uppfattning i ett antal väldigt viktiga frågor för oss, till exempel hbt-rätt och aborträtt. Det skulle göra människor som jag tog upp i mitt anförande till visseblåsare. Detta är bekymmersamt. Det finns ju uppmaningar från Europarådet om att alla länder ska ta fram en lagstiftning, vilket i grunden är bra. Men det betyder att hur vi utformar vår lagstiftning kommer att noteras med mycket stort intresse i andra länder. Att då göra allmänna hänvisningar till majoritetens moraluppfattningar kan leda in på en väg som jag tror inte är särskilt bra i vissa fall. Det gäller inte nödvändigtvis i Sverige men i andra länder i så fall.

Anf. 84 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är inte så att några etiska principer står ensamma i lagstiftningen. Lagstiftningen säger att man skyddas om man slår larm om allvarliga missförhållanden. Med allvarliga missförhållanden menas brott med fängelse i straffskalan eller därmed jämförliga missförhållanden. Det är alltså missförhållanden som är jämförliga med brott som har fängelse i straffskalan. Det är inte så att det flyter en alldeles egen bedömning någon helt annanstans, utan det är det här som är definitionen i den nya lagen. Det är också så att den nya lagen kommer att gälla i Sverige.

Anf. 85 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det framgick, men vi var mycket positiva till förslaget. Vi ville dock ha fler tillägg för att utöka skyddet för den enskilde. Om sedan arbetsmarknadsministern ser detta som en tankekurpa får det stå för henne.

Fackliga organisationer tycker att förslaget är alldeles för dolt. Saco har till exempel uttalat detta. Är det en tankekurpa? Många professorer och advokatbyråer har uttalat sig om att skyddet är svagt. Är det en tankekurpa från dem också? Jag vet inte vad arbetsmarknadsministern menar. Jag skulle gärna vilja ha svar på om det är fler än jag som har gjort en tankekurpa. Alla i remissinstanserna som kommit med motförslag – har de också gjort en tankekurpa? Jag skulle vara tacksam för ett nyanserat svar.

Anf. 86 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag satt här från början av debatten och lyssnade på Magnus Perssons anförande, där han säger att förslaget riskerar att leda till att det blir tystare på arbetsplatserna. Jag har väldigt svårt att förstå hur man kan få det till att en lagstiftning som skyddar arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden skulle leda till att det blir tystare på arbetsplatserna.

Jag har full respekt för de många remissinstanser och debattörer som har synpunkter på att lagstiftningen skulle kunna vara annorlunda i något avseende. Det är självklart och naturligt i lagstiftningsprocessen och i den demokratiska debatten. Jag har dock inte hört någon annan uttrycka att lagen skulle riskera att leda till att det blir tystare på våra arbetsplatser.

Anf. 87 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan till exempel citera Claes Sandgren – jag tog hans egna ord när jag sa detta.

Arbetsmarknadsministern förutsätter att varje enskild arbetstagare ska ha koll på hela lagverket och kunna lagen likt en advokat. Och kan man inte det ska man söka stöd hos facket. I dag finns det jättemånga arbetsplatser som saknar facklig organisation och där arbetarna inte är fackligt anslutna. Det kan gälla utländsk arbetskraft utan facklig anslutning. Hur ska de hantera detta? Ska vi lämna dem åt sidan?

Jag menar att sekretessen är det viktigaste. Ersättningen kommer i andra hand. Visselblåsaren måste få en viss sekretess – det måste ju vara det viktigaste om man ska våga anmäla.

Anf. 88 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är inte förvånande att Magnus Persson och jag har helt olika syn på vilket som är huvudsyftet med denna lagstiftning. Mitt huvudsyfte är att få öppnare arbetsplatser, att få högre i tak, att få fler som vågar slå larm och att fler missförhållanden kommer till allmänhetens kännedom så att de kan bli åtgärdade. Helst ska detta fungera preventivt så att man blir mer angelägen om att säkerställa att man inte har allvarliga missförhållanden i sin verksamhet. Det är huvudsyftet med regeringens lagstiftning.

Det är ett märkligt resonemang att man inte skulle kunna införa en lagstiftning om man inte tror att alla som skulle behöva följa den kan kunna hela lagstiftningen. Detta är vårt naturliga sätt att lagstifta. Alla kan inte alla lagar, men vi förutsätts ändå kunna leva laglydigt i samhället.

Visst kan man behöva råd när man ska ta ställning till om något är ett allvarligt missförhållande eller inte, eller om vad som kan anses vara att ha slagit larm internt i förhållande till att slå larm externt. Jag har full respekt för det, och det är därför vi utökar det hela och ger en betydande möjlighet för alla anställda att ta kontakt med sin fackliga organisation oavsett om arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal eller inte. Vi har tagit höjd för detta, men självklart måste vi kunna ha en lagstiftning som kan gälla även om inte alla som omfattas av den kan varje paragraf i lagstiftningen. Jag kan erkänna att jag själv inte heller kan alla paragrafer i alla

lagstiftningar, inte ens i alla de lagstiftningar som Arbetsmarknadsdepartementet ansvarar för, men jag är ändå fullt ut ansvarig för dem.
(Applåder)

Prot. 2015/16:115
8 juni

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 15 En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020 m.m.

*En arbetsmiljöstrategi
för det moderna
arbetslivet 2016–2020
m.m.*

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2015/16:AU8
En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020 m.m. (skr. 2015/16:80)
föredrogs.

Anf. 89 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! I dag debatterar vi motioner om arbetsmiljö och regeringens skrivelse om en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet. Strategin har utformats kring tre prioriterade områden: nollvision mot dödsolyckor, ett hållbart arbetsliv och psykosocial arbetsmiljö. Det är bra ansatser.

Antalet dödsolyckor har minskat sedan 50-talet, men det har legat på en konstant nivå under de senaste åren. Det är oacceptabelt att människor dör på sitt arbete. Bakom varje dödsfall finns en eller flera närstående. Arbetet måste organiseras på ett sätt som förhindrar dödsfall. Det är även oacceptabelt att polis, ambulans och brandkår inte kan utföra sina jobb utan risk för sina liv. Stenkastning mot blåljuspersonal måste upphöra nu, och regeringen har inga förslag på området. I dag kunde vi höra på radion att 40 procent av alla poliser mår dåligt. De har svårt att sova, och de har ont i huvudet. Det är inte heller en bra utveckling.

Moderaterna ser positivt på att regeringen fortsätter det arbete som Alliansen påbörjade med att formulera strategier som ger arbetsmiljöarbetet en mer långsiktig inriktning. Det saknas dock initiativ att förenkla och göra det lätt att göra rätt. Det gäller i synnerhet för de mindre företagen. Den svenska arbetsmarknaden består till stor del av mindre företag, som av naturliga skäl inte har lika mycket tid och resurser att ta till sig kunskapen från den senaste forskningen inom arbetsmiljöområdet.

S- och MP-regeringen vill i sin föreställningsvärld gärna utgå ifrån att Sverige fortfarande är uppbyggt av stora industrier och att det endast finns offentliga arbetsgivare i välfärden och kooperativa arbetsgivare. Jag skulle vilja säga att det är en önskedröm som med största sannolikhet endast lever kvar hos S och LO. De har totalt missat att arbetsmarknaden inte ser ut som den gjorde för femtio, eller kanske bara för fem, år sedan.

Vi lever nu i en postindustrialistisk epok där informationstekniken håller på att förändra rollerna som arbetsgivare och arbetstagare. I statistiken kan vi läsa att endast 0,1 procent av företagen har fler än 250 anställda. Andelen enmansföretag uppgår till 74 procent. Mikroföretagen, med en till nio anställda, uppgår till 23 procent. Resterande del är små och medelstora företag. Därför är det extra viktigt att Arbetsmiljöverkets informerande roll

utvecklas och förbättras. Om det blir för krångligt riskerar intresset för arbetsmiljöfrågorna att minska. Därför ska våra myndigheter se till att hjälpa, så att företag och företagare kan göra rätt. Skatteverket är ett lysande exempel på att man kan gå från att vara en kontrollmyndighet till en serviceorganisation.

Exempel på frågor som behandlas i betänkandet är synen på om man ska betraktas som anställd eller företagare avseende arbetsmiljön. Jag hoppas verkligen att regeringen inte återkommer med några lagförslag som försvårar för egenföretagare. Förr var man som egenföretagare tvungen att ha flera uppdragsgivare, men så är det inte nu. Det ändrade alliansregeringen på. Man blev helt enkelt av med sin F-skattsedel om man endast hade en uppdragsgivare, för man ansågs då vara anställd.

Det handlar också om att se över fackets roll när det gäller de regionala skyddsombuden. Dessa frågor kommer vi givetvis att bevaka noggrant så att de inte försvårar företagandet i ett modernt arbetsliv.

En annan illavarslande faktor på svensk arbetsmarknad är att kvinnor är sjukare än män. Det gäller i hög grad efter barnafödandet. Ända sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro, och skillnaderna fortsätter tyvärr att öka. Den psykiska ohälsan är den vanligaste orsaken när det gäller arbetssjukdom hos kvinnor. Många kvinnor arbetar hos offentliga arbetsgivare. De offentliga arbetsgivarna måste helt enkelt bli bättre på ledarskap och chefskap, då det är de organisatoriska faktorerna som är den vanligaste orsaken till psykisk ohälsa. Då hjälper det inte endast med förslag om obligatorisk företagshälsovård, utan det behövs helt enkelt bättre ledarskap. Företagshälsovård finns redan för dem som arbetar offentligt. I stället för att tala om företagshälsovård bör vi inrikta oss på att tala brett om arbetsmiljö. Där ingår givetvis företagshälsovården, men även ledarskap och andra tjänster som arbetsgivare är i behov av. För att förbättra kvinnors arbetsmiljö krävs det mer än obligatorisk företagshälsovård, och då är det hela livspusslet som ska beaktas.

Därför är det märkligt att regeringen på andra områden väljer att agera i motsatt riktning. Jag kan nämna några exempel: försämringen av RUT-avdraget, som har underlättat livspusslet för många barnfamiljer, och avskaffandet av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.

Herr talman! Med detta sagt yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 6. (Applåder)

Anf. 90 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 2 och 13 i betänkandet.

Sverigedemokraterna välkomnar att man tagit fram en arbetsmiljöstrategi som till stora delar stämmer överens med Sverigedemokraternas satsningar på området. Däremot delar vi inte regeringens positiva inställning till att låta EU sätta agendan på arbetsmiljöområdet, eftersom vi ser problem med att EU får alltmer makt över arbetsmarknadspolitiken där hanteringen av arbetsmiljöfrågorna ligger.

För oss sverigedemokrater är det självklart att lagar och regler om svensk arbetsmiljö ska vara en nationell fråga. Skillnaden när det gäller arbetsmiljöfrågor är nämligen stor mellan EU:s medlemsländer. Det kan på sikt försämra den svenska standarden eftersom man ofta får kompromissa med dessa länder för att komma fram till gemensamma beslut.

Herr talman! SAM, systematiskt arbetsmiljöarbete, ser vi sverigedemokrater som en bra metod när det gäller att arbeta med arbetsmiljön på våra arbetsplatser. Vi önskar att regeringen hade lagt större vikt vid detta när man tog fram sin arbetsmiljöstrategi. Det hade varit ganska enkelt. Det handlar bara om tre viktiga ställningstaganden: klara besked och information till företagen, fler inspektioner från Arbetsmiljöverket och ett förtydligande av att SAM är något som samtliga företag ska följa.

Vi kan ta ett exempel. Staten är Sveriges största arbetsgivare, och därför kan man tycka att det är märkligt att SAM inte följs i offentlig sektor – knappt över huvud taget. Vi anser därför att man omgående bör ålägga Arbetsmiljöverket att implementera detta i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting. Det tycker vi är viktigt för framtiden.

Herr talman! Vi kommer nu till en mycket viktig fråga, även för mig personligen. Jag har genom åren varit ganska engagerad i detta i mitt föregående uppdrag som skyddsombud, innan jag blev utesluten från det också på grund av min politiska hemvist.

Preskriptionstiden för normalgraden av arbetsmiljöbrott är i dag två år och vid grova brott fem år. Ansvarsutkrävningen blir i dag mycket svårare och mer komplicerad när vi kan se ett arbetssätt med underentreprenörer från olika länder i flera led, vilket försvårar ansvarstagandet.

I dag händer det att utredningar läggs ned av polisen eftersom preskriptionstiden helt enkelt är för kort – man hinner inte utreda ärendena färdigt. Det tycker vi egentligen är hemskt. Vi anser att det inte får gå till så och vill att man i ett första steg förlänger preskriptionstiden. Utredningens längd får inte bli ett hinder för att låta ärendet gå till åtal. I dag läggs många åtal som gäller grova arbetsmiljöbrott ned för att man helt enkelt inte hinner utreda dem.

Det finns mycket mer man kan göra när det gäller detta. Man kan utbildna polisen för att få mer resurser för arbetsmiljöbrott. Man kan tillsätta specialiståklagare med särskilda kunskaper. Man kan se över straffsatserna.

Det är ganska stötande för den allmänna rättsuppfattningen att ett brott som vållande till annans död vid en arbetsplatsolycka ses som så bagatellartat. Arbetsplatsolyckor måste betraktas ur ett brottsperspektiv. Det krävs högre straff när det gäller människors liv och hälsa, och ett första steg är förlängda preskriptionstider så att myndigheterna får en ärlig chans att hinna utreda brotten. Det är det minsta vi är skyldiga alla som drabbas.

Vi ser i dag att utredningar gällande brott med dödlig utgång läggs ned för att brotten blir preskriberade – vi hinner inte med dem. Jag tycker att det är för dåligt i Sverige 2016.

Anf. 91 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Arbetsmiljö i rubrikform – då brukar det handla om dödsolyckor på byggen, räddningspersonal som blir överkörd vid trafikolyckor eller sten som kastas mot blåljuspersonal. Detta är alltid lika allvarligt och fruktansvärt, var det än händer och vem det än drabbar.

I rubrikform brukar man sällan se alla de kvinnor som sliter hårt och går in i väggen. De sliter ut sina axlar och sin kropp och klarar kanske inte av att gå tillbaka till arbetet igen.

Arbetskadestatistiken för 2015 från Arbetsmiljöverket visar på en uppgång av både arbetsolyckor och arbetssjukdomar totalt sett. För andra

året i rad har också den största ökningen av arbetssjukdomar skett till följd av organisatoriska och sociala problem på landets arbetsplatser.

Det som oroar mest är att kvinnors arbetssjukdomar fortsätter att öka. För andra året i rad är sociala och organisatoriska faktorer den vanligaste orsaken. Det är sjätte året i rad, och det är vanligare bland kvinnor än bland män.

För kvinnor i branscher inom offentlig förvaltning, vård och omsorg samt utbildning är siffrorna högst för arbetssjukdomarna. Även bland män är det de här faktorerna som är störst i dessa branscher. De är alla sektorer med stora offentliga arbetsgivare.

Vad gäller arbetsplatsolyckor är fallolyckor vanligast för kvinnor och olyckor vid handhavande av maskin vanligast för män. Det är de äldre kvinnorna och de yngre männen som skadas. Arbetsplatsolyckorna med dödlig utgång fortsatte att gå ned även under 2015. Nu var det 44 personer. Antalet personer som förolyckats i arbetet är det lägsta någonsin, men varje person är en för mycket.

Det är bra att regeringen fortsätter arbetet med att formulera strategier som ger arbetsmiljöarbetet en mer långsiktig inriktning och pekar ut prioriterade områden. Vad som saknas i strategin är initiativ för att förbättra och förenkla förutsättningarna för arbetsgivare att bedriva förebyggande arbetsmiljöarbete. Ytterst är det ju arbetsgivarna som i sina dagliga beslut har en nyckelroll i ansvaret för arbetsmiljön.

Den svenska arbetsmarknaden består till stor del av små företag. Mindre företag har inte samma resurser att hantera arbetsmiljöfrågor. De handhas oftast av samma person som ansvarar för flera andra frågor. Att arbeta för att nå dessa företag med bra verktyg, enklare regler utan sänkta ambitioner med mera i arbetet för att underlätta för en god arbetsmiljö är därför viktigt.

I alliansregeringens arbetsmiljöstrategi betonades därför vikten av att utveckla och förbättra Arbetsmiljöverkets informerande roll. Vi sa att man skulle identifiera vilka företag som kan och vill och vilka som inte kan eller vill samt sätta in insatser utifrån företagets olika kunskap och ambition med målet att det ska vara lätt att göra rätt. Vi inrättade också den nationella funktionen på kunskapsområdet arbetsmiljö och arbetsliv för att utöka kunskapsspridningen.

Arbetsmiljöinitiativ som tas i olika branscher bör stöttas i högre grad än vad regeringens strategi ger besked om, eftersom det är i branscherna som man har bäst kunskap om vilka de största utmaningarna på respektive område är. Vi anser att regeringen bör ta initiativ som underlättar för arbetsgivare i alla branscher att bedriva ett bra förebyggande arbete, utvecklar Arbetsmiljöverkets informerande roll och förenklar regelverket samt ger mer stöd till arbetsmiljöinitiativ från olika branscher som drar nytta av sin kunskap om utmaningar inom respektive områden.

Andra viktiga aktörer, som till exempel Prevent, gör också ett viktigt arbete på området, utanför Arbetsmiljöverkets hägn. Prevent är en ideell organisation som ägs av fackförbund och arbetsgivare tillsammans. De erbjuder bland annat utbildningar, checklistor, faktaartiklar, böcker och webbplatser som är lättillgängliga för företagen runt om i hela landet. Tillsammans med arbetsmarknadens parter tar de fram olika former av branschpassat material gällande arbetsmiljöer. Det kan gälla allt från svåra situationer och relationer människor emellan till olika riskfaktorer som är

kopplade till kemiska ämnen eller till exempelvis ljud, belysning eller buller. Utsattheten och riskerna skiljer sig åt mellan branscher men också mellan enskilda företag och mellan arbetstagare.

Herr talman! Arbetsmiljön på svenska arbetsplatser står sig väl i en internationell jämförelse. Utvecklingen går också på många sätt åt rätt håll. Det som inte följer den trenden är att den arbetsrelaterade sjukfrånvaron har ökat något under ett par år. Utgångsläget för en fortsatt positiv utveckling med ett minskat antal arbetsolyckor och arbetsskador är därmed förhållandevis gott. Men det är viktigt att förbättra arbetsmiljön på svenska arbetsplatser för att förebygga ohälsa och olycksfall och motverka att människor utestängs från arbetslivet.

Ett prioriterat område är kvinnors arbetsmiljö. Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män, och skillnaderna fortsätter att öka. Fler kvinnor än män tvingas lämna arbetslivet i förtid på grund av ohälsa. Kvinnor uppger också i högre grad än män att de lider av såväl fysiska som psykiska arbetsrelaterade besvär. Men som sagt ser vi sällan rubriker om detta.

Alliansregeringen gav Arbetsmiljöverket i uppdrag att ta fram kunskap samt att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. Detta område bör även fortsättningsvis ha högsta prioritet.

Att vi i Sverige har en mycket könssegregerad arbetsmarknad samt ojämställdhet speglas också i arbetsrelaterade olycksfall och arbetssjukdomar. Detta kostar liv och orsakar lidande i Sverige 2016.

Riksdagen föreslås i betänkandet lägga regeringens skrivelse till handlingarna med hänvisning till pågående arbete. Jag står bakom Centerpartiets reservationer och yrkar bifall till reservation 8.

Anf. 92 JENNY BENGTTSSON (V):

Herr talman! Annika Qarlsson nämnde nu att arbetsmiljö oftast brukar existera i rubrikform och att man aldrig brukar se de hårt arbetande kvinnorna där ute. Well, här har hon i varje fall en.

Hon kan dessutom få hur många till som helst. Vi finns i allra högsta grad. Vi skapade hur många rubriker som helst medan Alliansen monterade ned både vår arbetsmiljö och vår trygghet under sin tid i regeringsställning. Men då var vi tydligen inte särskilt intressanta att lyssna på.

Det här med att ha en bra arbetsmiljö kan tyckas vara en självklarhet. Det är det inte. Faktum är att arbetsmiljön för väldigt många arbetare i Sverige är allt annat än bra. I en del branscher är det så illa att man brukar säga att målet för varje dag är att komma hem vid liv. Det behöver vi göra någonting åt.

I arbetsgivarnas värld finns det ofta ganska mycket annat som kan prioriteras framför att lägga resurser på att utreda olika typer av problem på arbetsplatsen, anpassa, reparera, åtgärda, renovera, ändra arbetsmiljön eller rehabilitera arbetstagare. Så länge ingen skadar sig allvarligt kan arbetet fortsätta som vanligt.

När jag jobbar på mitt vanliga jobb, som inte är här i riksdagshuset utan på arbetsmarknaden, pratar vi mycket om sådant bland kollegorna. Nu är ju vi såklart organiserade fackligt och har valt både fackliga representanter och flertalet skyddsombud. När det händer något, när någon skadas eller mår dåligt, då agerar vi.

Då ser vi till att arbetsgivaren tar sitt ansvar och fullgör sin skyldighet, att se till så att vi kan fortsätta gå hela och levande från jobbet varje dag. Hade vi inte haft den ordningen, ja, då hade många händelser inte retts ut. Då hade många av våra kollegor inte fått vad de har rätt till. Då hade de resurser som borde ha gått till arbetsmiljöarbete gått någon annanstans, kanske till vinst.

Alla arbetsplatser är inte som där jag jobbar, tyvärr. Många arbetsplatser på arbetsmarknaden saknar i dag lokala fackliga organisationer och skyddsombud. Ibland saknas det dessutom fackliga medlemmar. Då finns det ofta inte heller kunskap bland arbetstagarna om vad som gäller för dem, vilka krav de kan ställa på sina arbetsgivare och vart de kan vända sig om något hänt.

För oss i Vänsterpartiet är det helt grundläggande att alla människor har rätt till en trygg och säker arbetsmiljö. De som arbetar ska kunna avsluta sina arbetsliv med både den fysiska och den psykiska hälsan i behåll. Under våra arbetsliv ska vi behandlas som människor, inte som maskiner.

Att arbetsmiljön är dålig för många är ingen nyhet. Den har försämrats sedan 90-talet med bara med någon liten återhämtning, och skillnaderna mellan tjänstemän och arbetare fortsätter att öka.

Det gör heller inte saken bättre att många arbetsplatser i dag är riktigt slimmade organisationer med hårt styrt arbete, högt arbetstempo, höga prestationskrav och små möjligheter för arbetstagarna att påverka sin arbetssituation.

Just brist på inflytande är nästan synonymt med ohälsa i arbetslivet. Hög arbetsbelastning, stress och låg bemanning leder till skador, ohälsa och arbetsolyckor, i en del fall dessutom med dödlig utgång.

Det här känns säkert betungande för alla som har att göra med arbetsmarknadsfrågor på politisk nivå, som till exempel här i riksdagen. Men tro mig: Det känns mycket värre för dem som tvingas arbeta i dålig eller farlig arbetsmiljö.

Särskilt illa kändes det för oss och dem 2006–2014. Då passade Alliansen på att genomföra massiva försämringar på arbetsmiljöområdet och gjorde det samtidigt svårare och dyrare för dem som faktiskt behövde det mest att organisera sig.

Det förebyggande arbetsmiljöarbetet försvagades. Anslagen till Arbetsmiljöverket skars ned, medlen för den kvalificerade skyddsombudsutbildningen togs bort, och Arbetslivsinstitutet lades ned. Nu står vi här och trampar i den sörja den gamla regeringen lämnade. Det känns med det ändå skapligt bra att den nuvarande regeringen har andra, bättre, ambitioner än den förra, även om det nog i princip är omöjligt att göra sämre saker än den gjorde.

Arbetsmiljöverket har också fått ett antal nya uppdrag som borde stärka det förebyggande och systematiska arbetsmiljöarbetet. Man har också, i samarbete med oss i Vänsterpartiet, förstärkt Arbetsmiljöverkets anslag och ökat det statliga bidraget för regionala skyddsombud. Det är bra. Det är en riktigt välbehövlig kursändring.

En nollvision mot dödsolyckor i arbetslivet, som ökar, är också bra. Vi har länge krävt just det. Men vi är inte nöjda än, och vi tycker att regeringen gott kan höja sina ambitioner lite mer.

Ett område där det är särskilt tydligt att regeringen bara går halvvägs är det som behandlar regionala skyddsombud. Enligt nuvarande bestämmelser krävs det att det finns minst en facklig medlem på en arbetsplats för att ett regionalt skyddsombud ska kunna gå dit och göra en inspektion.

I vissa branscher innebär det av förklarliga skäl stora praktiska problem. Det gäller till exempel branscher med rörliga eller tillfälliga arbetsplatser, hög andel otrygga jobb, branscher med stor personalomsättning eller i bemanningsföretag.

Jag menar, och jag vet att jag har Sveriges skyddsombud med mig i det här också, att det inte borde finnas några tveksamheter i att regionala skyddsombud skulle vara välkomna också på arbetsplatser utan medlemmar om arbetsgivaren har tecknat kollektivavtal. Alla inblandade tjänar på att det finns någon på arbetstagarsidan som kan undersöka och påpeka risker och brister i arbetsmiljön. Man kan börja bygga upp lokala arbetsmiljöorganisationer som inte finns där än även om det vid vissa besökstillfällen inte finns någon medlem i facket på arbetsplatsen.

Arbetsmiljölagen borde därför ändras så att regionala skyddsombud får rätt att verka på alla företag med kollektivavtal med eller utan fackliga medlemmar på plats. I och med detta yrkar jag bifall till reservation 12, men jag står givetvis bakom Vänsterpartiets samtliga motioner och reservationer på detta område. De skulle ha behövt genomföras allihop. Det hade Sveriges arbetstagare tjänat riktigt mycket på, och antagligen också Socialdemokraterna som parti inom arbetarrörelsen.

Anf. 93 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till den alliansgemensamma reservationen under punkt 1.

Vi behandlar i dag regeringens arbetsmiljöstrategi för åren 2016–2020. Tanken är att den nationella arbetsmiljöstrategin ska ge arbetsmiljöarbetet en långsiktig inriktning. Det är positivt och bra. Vi behöver förebygga ohälsa och olycksfall och motverka att människor lämnar arbetslivet i förtid. Sjukpenningtalen ska uppgå till högst nio dagar per försäkrad i arbetsför ålder per år vid utgången av 2020.

Det är bra med denna långsiktiga inriktning. Det var också vår ambition under alliansregeringen. Vi är positiva till att regeringen fortsätter detta. Vad vi däremot saknar är breda initiativ för att förbättra och förenkla förutsättningarna för arbetsgivare att bedriva ett förebyggande arbetsmiljöarbete.

Regeringen fokuserar främst på enskilda branscher och yrken i strategin. Men ytterst är det arbetsgivarna som har ansvaret för arbetsmiljön. Då måste vi också fokusera på att utveckla arbetsmiljöarbetet. Det gäller inte minst i mindre företag, som ofta inte har så mycket kapacitet och kanske inte alltid har så mycket koll på alla olika förordningar, regler och annat. Om detta handlar vår reservation.

Herr talman! Ett av de särskilt prioriterade områdena är den psykosociala arbetsmiljön. Tidigare talare från både Vänsterpartiet och Centerpartiet tog också upp det i sina anföranden. Vi har i dag ett väldigt stort problem inte bara i arbetslivet utan i hela samhället med psykisk ohälsa. Det är helt enkelt många människor i Sverige som mår dåligt.

Det är inte bara i Sverige. Det är ett globalt problem som säkert har vissa gemensamma drag inom västvärlden och i länder där man är snarlik

oss, men det är ett stort problem för Sverige. Den psykiska ohälsan har också ökat väldigt mycket. Det är i dag den näst vanligaste orsaken till arbetssjukdom. Bland kvinnor är det den vanligaste orsaken till anmälan om arbetssjukdom.

Herr talman! Denna utveckling måste brytas. Det listas i skrivelsen en hel del saker som görs på detta område, inte minst av Arbetsmiljöverket. Det är bra. Vi kommer garanterat att behöva göra ännu mer. Att folk mår dåligt är en folksjukdom i dag, skulle man kunna säga.

Det är vissa saker som är viktiga att förstå i detta. De ökade sjukskrivningarna till följd av psykisk ohälsa handlar i hög utsträckning om kvinnor i offentligfinansierad verksamhet. Det handlar om kvinnor som har höga krav på sig och som tar ett stort ansvar men som samtidigt har liten beslutsbefogenhet och tyvärr alltför ofta dåliga arbetsgivare och dåliga chefer. Det handlar om kvinnor som jobbar nära människor som ofta är i en utsatt situation.

Exempel på yrkesgrupper är socialsekreterare, lärare och sjuksköterskor. De blir i dag ofta klämda mellan orimliga krav, stor stress, patienter, klienter, elever, dåligt chefskap, otydlighet i arbetsuppgifter och så vidare.

Dessa problem kan skapa en extrem stress bland många ansvarsfulla människor, ofta kvinnor, som är välutbildade men inte har relevant lön.

Med tanke på den utmaning delar av välfärden står inför är det ett problem om Sverige inte kan klara grundläggande åtaganden i välfärden till följd av att många som arbetar där inte mår bra. Det är ett stort arbetsmiljöproblem.

Vi måste förstå att det finns jämställdhetsaspekter på detta, det finns arbetsmiljöaspekter på detta och det finns olika dimensioner av detta.

Den svenska välfärden bärs i huvudsak upp av kvinnor. Systemet i Sverige förlitar sig på att de som arbetar med människor ställer upp när det behövs, och det gör de. När telefonen ringer mitt i natten rycker de ut, och när de behöver stanna längre på jobbet gör de det. När arbetsbelastningen under en längre tid är alldeles för hög kämpar de på. Den svenska välfärden förlitar sig på att de som jobbar inom välfärden inte säger nej.

Att detta i huvudsak är kvinnor beror givetvis på den ojämställdhet vi har i Sverige. Kvinnor uppmuntras till de människonära yrkena medan män inte gör det. Kvinnor uppfostras till att vara ansvarstagande, omvårdande och inte sätta sig själva främst.

Det innebär ett stort ansvar för stat, riksdag, kommuner, landsting och andra att inte dra nytta av denna ojämlikhet genom att förvänta sig att de som arbetar inom välfärden alltid ska ställa upp. Det har nämligen ett högt pris för den enskilda personen, med höga sjukskrivningstal som följd.

Vi har personer i arbetslivet i Sverige som får för stor personlig press. Det skapar psykisk ohälsa, vilket leder till att personer till slut går in i vägen eller på annat sätt hamnar utanför.

Herr talman! Detta beror inte på att människor är veka eller inte vill göra sitt jobb. Det är ofta precis tvärtom. Det handlar om personer som arbetar för mycket för att lösa sin uppgift medan uppgiften i sig är orimlig. Det är personer som tar så stort ansvar, ofta för att de arbetar med människor i en utsatt situation, att de till slut känner att de bär hela den svåra situationen på sina egna axlar.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet är oerhört viktigt för att förebygga psykisk ohälsa. Men det är på inget sätt en mirakelkur. Det handlar i hög

grad om att kommuner och landsting måste bli bättre arbetsgivare. Samma sak gäller givetvis privata aktörer. Men kommuner och landsting är de överlägset största arbetsgivarna och är också politikerstyrda verksamheter. De måste förbättra sin förmåga att rekrytera men också att behålla personal. De måste också utveckla sitt chefskap.

Herr talman! Som jag nämnde handlar det också om jämställdhet. I den bästa av världar släpper vi jobbet när vi går hem. Men så fungerar det inte, utan jobb och fritid, sömn och vakenhet, måltider med mera flyter ihop.

Kvinnor utför mer hushållsarbete än män, och vem som dammsuger och hänger upp tvätten påverkar situationen i vidare mening än bara hemma i vardagsrummet. Kvinnor utför mer hushållsarbete än män även i familjer där båda föräldrarna bor tillsammans. Kvinnor utgör dessutom huvuddelen av helt ensamstående föräldrar, alltså de föräldrar som alltid har huvudansvaret för barnen.

Det är tydligt att vi behöver förändra samhället för att säkerställa att kvinnor inte arbetar för mycket både på jobbet och hemma i relation till män. Självklart kan man inte ha en hög arbetsbörda på arbetet och i hemmet samtidigt.

Det är vårt ansvar i riksdagen när vi talar om sjukskrivning och arbetsmiljö att förstå dessa strukturer och hur detta hänger ihop.

Anf. 94 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Tanken med arbetsmiljöarbetet är att det ska förebygga ohälsa och olycksfall samt motverka att människor utestängs från arbete. Det krävs att både arbetstagare och arbetsgivare samverkar för en god arbetsmiljö och ett hållbart arbetsliv.

Den enskilde kan ta ansvar för sin hälsa genom att exempelvis använda friskvårdstimmen som arbetsgivaren kanske tillhandahåller för att motionera eller själv motionera utanför arbetet. Det är den bästa metoden för att motverka både fysisk och psykisk ohälsa privat men också i arbetslivet. Arbetsgivaren har å sin sida en skyldighet att se till att ha ett systematiskt arbetsmiljöarbete av förebyggande karaktär.

I många jobb är det stressen som är orsak till det ökade antalet sjukskrivningar. Många är ständigt uppkopplade mot jobbet, och det blir ingen möjlighet till återhämtning. Kanske känner vi riksdagsledamöter igen oss själva i detta att vara ständigt uppkopplade.

Nyligen rapporterade tidningen Metro att man i Frankrike överväger lagstiftning om att det ska vara olagligt att läsa jobbmejl när man är ledig. Det kanske är att gå lite väl långt, men det visar att fler och fler inser att vi måste få tid för återhämtning för att få ett hållbart arbetsliv.

Inom vården är det viktigt att hantera tunga lyft men också stress och jobbiga arbetspass. Ofta måste personalen i vården också hantera en stor administrativ börda med dokumentation av olika slag. Här behövs det mer it-lösningar för att underlätta arbetet.

Vi kristdemokrater säger därför i en motion och i en reservation att regeringen bör initiera en kartläggning och en nationell åtgärdsplan för att komma till rätta med vårdpersonalens administrativa börda och dess påverkan på arbetsmiljön.

I Sverige har vi under lång tid arbetat för att förbättra arbetsmiljön. I framtiden kommer friskfaktorer att vara en stark konkurrensfaktor för alla

företag, och man kommer mer eller mindre att tvingas ta med det i sina kalkyler.

Herr talman! Många företag arbetar i dag bra med det systematiska arbetsmiljöarbete som lagen kräver genom att de genomför en årlig kontroll av arbetsmiljön och åtgärdar de brister som finns. De samverkar med parterna på arbetsplatsen, till exempel skyddsombud, men också med utomstående aktörer i rehabiliteringsärenden, såsom Försäkringskassan och företagshälsovården.

Regeringspartierna har satsat 110 miljoner kronor i budgeten för att Arbetsmiljöverket ska kunna rekrytera 100 nya medarbetare. Det är bra med satsningar på Arbetsmiljöverket, men samtidigt säger Arbetsmiljöverket att man bara kan öka arbetsplatsinspektionerna med ungefär 1 procent.

Jag tror att man i stället behöver utveckla interaktiva instrument för att kontakta arbetsplatser och kontrollera och utvärdera dem. Visst behövs personal på Arbetsmiljöverket för fördjupning, men vi kommer aldrig att kunna nå alla arbetsplatser med personliga besök.

Herr talman! Nu ser vi oroande tecken på ett ökande antal sjukskrivningar. Under den tidigare socialdemokratiska regeringen förtidspensionerades, som vi alla känner till, 140 människor om dagen i Sverige. Det var en utslagning av människor som vi inte har råd att gå tillbaka till. Vi ser nu återigen hur kurvorna pekar i fel riktning och att sjukskrivningarna ökar dramatiskt. Här krävs ett brett angreppssätt för att komma till rätta med den negativa utvecklingen.

När en person är långtidssjukskriven räcker det ibland med att anpassa arbetsuppgifterna och arbetsplatsen så att personen kan komma tillbaka till arbetet. Men ibland, herr talman, krävs att man får hjälp till ett annat arbete, på en annan arbetsplats som passar bättre för personen. Man kanske helt enkelt har hamnat fel. Denna möjlighet att pröva personen mot hela arbetsmarknaden har nu tyvärr tagits bort av nuvarande regering. Man tror att man gör gott, men frågan är om det är rätt tänkt när sjukskrivna kommer att gå sjukskriven år ut och år in på samma arbetsplats utan att komma vidare.

Regeringspartierna hävdar att man vill ha en arbetsmiljöstrategi för ett modernt arbetsliv. Men dagens arbetsliv kräver något nytt. Det kräver flexibilitet och mer av arbetsbyte än tidigare. Arbetsuppgifterna förändras i snabbare takt, och social kompetens är en komponent som krävs alltmer i arbetslivet. Det krävs också att arbetsmiljöarbetet ute på arbetsplatserna anpassas till nya krav och utmaningar.

Hot och våld är viktigt att förebygga ute på arbetsplatserna. Vi vet att det är betydligt vanligare att kvinnor än män utsätts för hot och våld i arbetslivet. Arbetsmiljöverket fick under Alliansens tid vid makten särskilda medel för att förebygga på detta område. Det arbetet måste fortsätta.

Även mobbning och trakasserier ute på arbetsplatser måste tas på allvar. Ingen ska känna obehag inför att gå till jobbet. Arbetsgivaren har ett tydligt arbetsmiljöansvar, och arbetsmiljölagstiftningen är tydlig. Man måste förebygga kränkande särbehandling, som inte bara skadar individen utan berör hela arbetsplatsen negativt.

Under Alliansens tid vid makten gjordes satsningar på Arbetsmiljöverket för att bidra till att förbättra kvinnors arbetsmiljö. Här kan nämnas uppdraget till verket att genomföra kunskaps- och informationssatsningar för

att främja jämställdhet och motverka hot och våld i arbetslivet. Just forskning på kvinnors hälsa gavs särskilda medel. Vi kristdemokrater menar att det är viktigt att vi fortsätter att stödja forskning om kvinnors ohälsa.

Arbetsmiljöverket har en viktig roll i att göra vissa nedslag på arbetsplatser och arbeta förebyggande. Att människor dör på sin arbetsplats är aldrig acceptabelt. Vi ska förstås ha en tydlig nollvision för dödsolyckor i arbetslivet. Antalet dödsolyckor i arbetslivet har minskat dramatiskt de senaste decennierna, men vi ser att de ökar något när byggandet och olika infrastruktursatsningar ökar.

Den ökade användningen av utländska underentreprenörer är en naturlig del av den fria rörligheten inom EU, men det får inte innebära att olyckor drabbar dessa personer på grund av bristfällig information om risker. Den som ansvarar för arbetsmiljön måste se till att få fram information på språk som alla på byggarbetsplatsen förstår.

Herr talman! Från juni 2014 till juni 2015 ökade kvinnors ohälsotal med 1,2 dagar medan männens ökade med 0,4 dagar. Det finns många olika orsaker till att kvinnor i högre utsträckning än män drabbas av arbetsskador i vissa branscher. Sedan 80-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män, och skillnaderna fortsätter att öka. Kvinnors ohälsa kulminerar under de två år som följer efter första barnets födelse.

Yrken med ökad risk för sjukskrivning framträder inom skola, vård och omsorg, områden inom vilka kvinnor är dominerande. Vi kristdemokrater anser att Arbetsmiljöverket bör utveckla verktyg för arbetsgivare när det gäller hur de mer effektivt ska kunna kartlägga kvinnors och mäns olika orsaker till sjukskrivning för att förbättra det förebyggande arbetet. Arbetsmiljöverket bör hitta olika verktyg som gör att man kan förhindra sjukskrivning.

Dubbelarbete i den meningen att kvinnan fortfarande tar huvudansvaret för hem och familj samtidigt som hon förvärvsarbetar kan leda till ökad risk för sjukskrivning. Försäkringskassan efterlyser ytterligare studier för att verifiera och fördjupa kunskapen. De efterlyser ett arbetsliv som förmår ta hänsyn till de särskilda livsvillkor som följer med föräldraskap.

Vi kristdemokrater delar den analysen och vill, som vi skriver i en av våra reservationer, se mer forskning om det moderna arbetslivets villkor och hur det påverkar möjligheten att kombinera arbete och familjeliv.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 3 och 8.

Anf. 95 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Herr talman! Jobbet är en viktig del av våra liv. För mig som socialdemokrat är arbete bra. Det ger mål, det ger struktur och det ger mening.

Vi vill och ska arbeta, inte bara för att stärka företagen, få lön och skapa skatteintäkter utan också för att det utvecklar oss som människor. Och vi har faktiskt byggt hela vårt samhälle kring arbetet. Vi har organiserat vårt samhälle kring en arbetsgemenskap. I detta sammanhang är arbetsmiljöarbete det kitt som säkerställer att arbetet får oss att må bättre och gör att vi orkar och kan jobba ett helt arbetsliv utan att slita ut oss.

Även om de flesta av oss trivs och har det bra på jobbet finns det också människor som blir sjuka av sitt arbete. Det finns till och med människor som förolyckas på jobbet och aldrig mer kommer hem. Arbetsmiljöfrågan är livsviktig. Regeringen har därför bland annat tagit fram en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet som gäller för 2016 till 2020. Det är en

av de saker vi ska debattera här i dag. Genom strategin höjer regeringen ambitionsnivån i arbetsmiljöpolitiken rejält. Strategin fokuserar på tre delar, som jag tänkte tala lite närmare om.

Det första område som strategin berör handlar om en nollvision mot dödsolyckor och ett förebyggande av arbetsplatsolyckor. Det är oacceptabelt att människor förlorar livet på jobbet – det kan vi aldrig acceptera. Ingen ska gå till jobbet för att aldrig komma hem igen. För oss betyder en nollvision verkligen en nollvision. Inget annat än ett stort batteri av åtgärder duger. Det här blir startskottet för att ta fram de förslagen. Nu kavlar vi upp ärmarna för att rädda liv.

Det andra fokusområdet handlar om ett hållbart arbetsliv där vi orkar jobba hela livet. Då måste vi skapa ett arbetsliv där ingen slits ut. Det hållbara arbetslivet handlar också om att se till att unga människor ska komma in i ett bra arbetsliv direkt vid inträdet på arbetsmarknaden och inte bli sjuka redan i början av arbetslivet, som en del unga faktiskt blir i dag.

Det tredje fokusområdet handlar om den psykosociala arbetsmiljön. Det handlar om yrken där man till exempel har mycket kontakt med människor och där man nästan kanske får ett slags emotionell belastningsskada av de många människor i kris som man möter. Vi behöver hitta sätt att hantera detta så att samhället kan hjälpa människor i kris utan att de som jobbar i dessa yrken blir utslitna, som flera har nämnt i dagens debatt.

Det är oacceptabelt att många människor i dag har svårt att få livet att gå ihop på grund av stress och problem kopplade till arbetet. Alla människor har rätt till en trygg och säker arbetsmiljö.

Herr talman! Arbetsmiljöstrategin har skapats i samarbete med arbetsmarknadens parter. Det är så den svenska modellen fungerar som bäst. Det är så vi tidigare har blivit världsledande när det gäller arbetsmiljöfrågor. Det är dit vi socialdemokrater vill att vi ska ta oss igen, och det gör vi genom just samverkan. Det är detta som är den svenska modellen, och den ska vi vara stolta över.

Herr talman! Arbetsmarknadsministern och regeringen har också tillsatt två utredningar inom arbetsmiljöområdet.

Den ena handlar om ett nationellt kunskapscentrum som ska ta del av och föra ut resultat från Sveriges framgångsrika arbetsmiljöforskning. Ett nationellt kunskapscentrum för arbetslivs- och arbetsmiljöfrågor är en nyckel för att Sverige återigen ska bli en världsledande nation när det gäller arbetsmiljöfrågor. Ett sådant kunskapscentrum är också av stor betydelse för att vi ska kunna applicera den nya och mest aktuella forskningen inom området på arbetsplatserna, ute i verkligheten.

Herr talman! Den andra utredningen fokuserar på de särskilda utmaningarna som det moderna arbetslivet innebär. Det är flera som i dag redan har nämnt de utmaningar vi står inför.

Många upplever i dag att det inte finns någon riktig gräns mellan när man jobbar och när man är ledig. Man är alltid nåbar, och man har sin mobiltelefon med sig överallt. Det är klart att det kan vara bra att vara flexibel, och man behöver kanske inte vara så hård som det har nämnts här att fransmännen diskuterar. Det blir både ett samhällsproblem och ett individuellt problem för människor om allt fler medborgare aldrig kan känna sig lediga.

Trots att över hundra år har gått sedan vi i arbetarrörelsen började driva på för goda arbetsvillkor är vissa frågor lika aktuella i dag. Vår paroll om till exempel åtta timmars arbetsdag, åtta timmars fritid och åtta timmars vila är tyvärr lika aktuell i dag.

Samtidigt finns nya sätt att arbeta på. Crowdfunding och delningsekonomin är bara några av många sätt att organisera arbetet i dag. Vi måste också börja titta på de sätten. De kommer förmodligen att föranleda förändringar i regelverk och i lagstiftning. Vi behöver såklart säkerställa att dessa nya sätt att organisera arbetet fungerar på ett positivt sätt så att de inte blir ett hot mot människors hälsa.

En annan viktig del av utredningen om ett hållbart och modernt arbetsliv är en diskussion om de regionala skyddsombudens roll. Det har också nämnts i dag. De har otroligt betydelsefulla uppgifter i dag, men det finns också anledning att utreda om de kan göra ännu mer och få större möjlighet att komma ut på fler arbetsplatser. Det är också en av de saker som berörs i utredningen.

Även gällande bestämmelser om arbetsmiljöansvar behöver uppdateras utifrån dagens situation och bli ändamålsenliga. Syftet med utredningen är helt enkelt att ta fram nya beslutsunderlag för oss för att vidta dessa åtgärder.

Jag har tagit upp många av de saker regeringen gör. Det händer mycket på arbetsmiljöområdet. Det är stor skillnad i dag jämfört med före valet 2014. Förutom alla de saker jag redan har nämnt att regeringen gör händer ännu mer. Jag kommer att nämna dem också, eftersom det är viktigt att få fram allt som händer och som vi ska fatta beslut om i dag. Bakgrunden är viktig.

De satsningar som görs nu är stora ekonomiska satsningar på arbetsmiljöområdet. Det görs rejäla resursförstärkningar. Den sammanlagda resursförstärkningen är 100 miljoner under mandatperioden på arbetsmiljöområdet, men egentligen kan man säga att det är fråga om 100 miljoner årligen.

60 miljoner av dessa 100 går till Arbetsmiljöverkets förvaltningsanslag. Det är en oerhört stor skillnad. Vi kan redan nu se hur Arbetsmiljöverket har gått från 355 anställda under alliansregeringen till nu 620, och man anställer fortfarande fler och fler inspektörer i Stockholm och runt om i landet. Det betyder att Arbetsmiljöverket kan synas mer ute på arbetsplatserna och arbeta mer förebyggande. Det här innebär också att Arbetsmiljöverket kan få arbetsro efter många år av sparbetning.

Vi avsätter också 10 miljoner i extra stöd till det årliga stödet till de regionala skyddsombuden. Det är ett otroligt viktigt arbete, och det har redan nämnts i dag. Vi vill också påpeka att de behöver extra stöd.

Vi avsätter också pengar till företagshälsovården. Just företagshälsovård har också diskuterats i dag. Även om man tror att det är möjligt för alla att få tillgång till företagshälsovård är det inte så i dag. Utredning efter utredning visar att det på stora delar av arbetsmarknaden inte finns tillgång till företagshälsovård. Därför är det viktigt för oss att se till att göra det möjligt för fler att få tillgång till företagshälsovård och satsa på kompetensförsörjning inom företagshälsovården.

Det har också nämnts en hel del om forskning. En viktig del av de satsningar som regeringen gör gäller just forskning, inte minst om hur kvinnors ohälsa på arbetsmarknaden kan förebyggas. Sammanlagt uppgår våra förstärkningar av arbetslivsforskning till 55 miljoner under mandatperioden. Det är också en rejäl summa pengar.

Det kan inte råda något tvivel om att arbetsmiljöfrågorna är oerhört prioriterade för regeringen. Vi vill genom ett aktivt och förebyggande arbetsmiljöarbete minska den stress och press som gör att många i dagens arbetsliv känner sig otillräckliga. Vi vill skapa ett ännu bättre arbetsliv för alla i vårt land. Vi vet att det går och att saker och ting kan bli bättre, till och med mycket bättre. Vi har gjort det förut.

Herr talman! Härmed yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande AU8.
(Applåder)

Anf. 96 ERIK ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att jag i Magnus Manhammars anförande kunde höra att den förra regeringen sänkte anslaget till Arbetsmiljöverket. Så är det inte. Från 2009 har anslaget ständigt ökat.

Jag har några frågor till Socialdemokraterna. Ni pratar gott om kvinnors arbetsmiljö, men varför stöder ni inte Moderaternas fleråriga satsning på kvinnors arbetsmiljö? Regeringens satsning är bara på ett år.

Det finns ett nationellt centrum i förslaget. Är det svaret på frågan om det nya Arbetslivsinstitutet? Jag vet att Socialdemokraterna ondgjorde sig mycket när det lades ned. Ni säger en sak men agerar i en annan riktning. Det gäller i och för sig inte bara de här frågorna utan även jobbskatteavdraget. Ni ondgör er över det, men ni gör ingenting åt det – vilket jag i och för sig tycker är bra.

Sedan var det ytterligare en sak, nämligen Socialdemokraternas syn på företagare. Med tanke på debatten är jag orolig för att ni kommer att återställa att det ska krävas flera uppdragsgivare för att få vara egen företagare. Förut var det så att man var tvungen att ha flera uppdragsgivare, och i dag behöver man inte det. Det är bra för företagarna. Då kunde man bli av med sin F-skatt, och därmed kunde man inte fortsätta att driva företaget. Det skulle vara mycket tråkigt om det skulle gå i den riktningen.

Anf. 97 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag vill också tacka för de frågor som Erik Andersson har ställt. Det är viktiga frågor, och jag ska försöka svara på dem alla. Jag hinner kanske inte på de första två minuterna, så jag får fortsätta i mina kommande två minuter.

Den första frågan om Arbetsmiljöverket är mycket viktig. Det är bra att vi kan bli tydliga och titta på vad som händer. De stora nedskärningarna i arbetsmiljöarbetet som den förra regeringen gjorde skedde kort efter valet. Det har varit vanligt för borgerliga regeringar att riva av plåstret direkt när det handlar om försämringar i välfärden – kanske så att man ska glömma till valet. Jag vet inte varför, men det är förmodligen en strategi.

Om vi ska se till möjligheten för Arbetsmiljöverket att verka utifrån de resurser man fick skedde en stor förändring. År 2006, då Göran Persson fortfarande var statsminister, i en socialdemokratisk regering, genomförde Arbetsmiljöverket – jag har siffrorna för verkets inspektioner i handen –

25 784 inspektioner. År 2013, året innan Moderaterna och Alliansen förlorade makten, var det 19 027 inspektioner. Det är en minskning med över 6 000 inspektioner.

Det är en stor minskning, över 20 procent, av inspektionerna. Det beror på den stora minskningen av anslagen, ungefär 30 procent, som gjordes av Alliansen.

Det är också intressant att titta på antalet anställda. År 2006 fanns 868 anställda på Arbetsmiljöverket. Många fanns också regionalt så att de kunde arbeta nära företagen. År 2013 fanns 555 anställda. Erik Andersson har rätt i att antalet inte minskade mycket. År 2009 fanns 554 anställda, och 2013 fanns 555. Man anställde faktiskt en extra under de fyra åren. Det var fantastiska anslag från den borgerliga regeringen!

Anf. 98 ERIK ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna pratar oftast om kontroll och inspektioner. Men det handlar mycket om information och att dela med sig av informationen. Jag talade i mitt anförande om att egenföretagaren inte har all tid att lägga ned på att ta reda på de senaste rönen när det gäller arbetsmiljö. Det är bra att dela med sig av den informationen.

Skatteverket är en myndighet vi ska titta på. Den har verkligen gått från en kontrollmyndighet till en servicemyndighet. Det har med största sannolikhet gjort att vi får in mer skatt – till allas bästa.

Du svarade på en av mina frågor, om jag hörde rätt. Men den fråga som jag gärna skulle vilja ha svar på är varför ni inte stöder Moderaternas fleråriga satsning på kvinnors arbetsmiljö medan regeringen satsar bara i ett år.

Sedan frågade jag om nationellt centrum, om det skulle vara det nya arbetslivsinstitutet.

Med tanke på arbetsmiljö bör man också titta på hela livspusslet. Där har ni gjort ganska stora förändringar i RUT-avdraget. RUT-avdraget har ju hjälpt många familjer att få ihop sina liv. Därför är det tråkigt att ni sammantaget pratar väldigt gott om vikten av en bra arbetsmiljö och vikten av att folk inte blir sjuka. Men i andra ändan drar ni undan mattan under fötterna på de familjer som inte får livet att gå ihop.

Anf. 99 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Återigen tack för frågorna. Jag tycker att det är jättebra att det ställs frågor, men jag önskar att vi hade kunnat ha en längre diskussion om detta. Det är otroligt viktigt att vi berör de här frågorna också här i kammaren och inte bara i utskottet.

Jag ska försöka att svara på frågorna. När det gäller småföretagarna delar jag din syn att det är otroligt viktigt att det finns ett stöd för dem. Inte minst de regionala skyddsombuden är en viktig del i detta. Förenklingen för småföretagen för att få kontakt är kanske den bästa hjälpen som finns i dag.

Ett annat stort stöd för många småföretagare var just Arbetslivsinstitutet som kunde förmedla stöd och kunskap. Det var inte bara de stora företagen som kunde få ta del av forskning, utan det fanns en samordning av detta hos Arbetslivsinstitutet där små företag kunde få tillgång till kontakter och information kring dessa frågor.

Prot. 2015/16:115
8 juni

*En arbetsmiljöstrategi
för det moderna
arbetslivet 2016–2020
m.m.*

Prot. 2015/16:115
8 juni

*En arbetsmiljöstrategi
för det moderna
arbetslivet 2016–2020
m.m.*

Problemet var ju en form av politisk vendetta när man lade ned Arbetslivsinstitutet så fort man kunde. Arbetslivsinstitutets verksamhet handlade bland annat om arbetets organisering, inte bara om medicinsk arbetsmiljö utan också om arbetets villkor och makten på arbetsplatsen.

Där står Moderaterna och Socialdemokraterna på helt olika sidor. Jag förstår att Moderaterna lade ned Arbetslivsinstitutet, för det gagnade inte ert partis intressen. Men det gagnade arbetstagarna och småföretagen. Jag tycker att den frågan är lite konstigt ställd. Det är ni som drar undan mattan för småföretagen.

Vi satsar ju väldigt mycket på forskning om kvinnors arbetsmiljö, för det är framför allt det som behövs. Vi satsar på det på lång sikt, under hela mandatperioden.

Det allvarligaste i kvinnors arbetsmiljö som jag kan se vid de arbetsplatsbesök som jag gör är de ungefär 140 miljarderna som borgerligheten drog ned under den förra mandatperioden. Det urholkade framför allt kvinnors arbetsmiljö i offentlig verksamhet. Det är nog det allvarligaste slaget mot kvinnors arbetsmiljö som har skett i modern tid.

(Applåder)

Anf. 100 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Tack, Magnus Manhammar, för ditt anförande!

Jag har en liten fråga om hur forskningen ska se ut om det moderna arbetslivet framöver. Ni klagade ju under många år på att Arbetslivsinstitutet lades ned. Jag har inte uppfattat det som att ni ska inrätta ett nytt, eller ska man uppfatta den här utredningen som att det ska inrättas ett nytt arbetslivsinstitut? Eller hur ska forskningsarbetet gå till när det gäller det moderna arbetslivet?

Jag tror också att Socialdemokraterna inser att arbetslivet till stor del har förändrats. Det är en ökad flexibilitet, och människor flyttar kanske mer mellan olika arbetsplatser än vad man gjorde förr i tiden. Då kunde man vara kvar 20–30 år på samma arbetsplats. I dag förväntas det att man ska flytta på sig. Den ökade flexibiliteten är kanske bra. Jag undrar därför hur Socialdemokraterna ser på det framtida forskningsarbetet.

Vi har träffat Arbetsmiljöverket och diskuterat detta med resurserna. Hur många hundra miljoner ska man avsätta för att uppnå en full täckning ifråga om att besöka alla arbetsplatser? Det är ju näst intill omöjligt. Generaldirektören för Arbetsmiljöverket säger att om man får 100 miljoner innebär det en ökning av kontrollerna på alla arbetsplatser från 5 till 6 procent. Hur ser Socialdemokraterna på det här? Hur ska man få det till att omfatta fler besök?

Jag föreslog då att man kanske måste ha ett mer interaktivt samarbete med arbetsplatserna. Men jag tror inte att det här är lösningen, så jag blir lite förvånad över Socialdemokraternas 100 miljoner. De löser inte arbetsplatsinspektionsfrågan. Jag skulle önska en liten kommentar om det.

Anf. 101 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag vill tacka så mycket för frågorna från Désirée Pethrus, och jag ska försöka att svara på dem. Det är jättebra att vi kan borra ned ytterligare i det här politikområdet.

Désirée Pethrus frågade om det ska inrättas ett nytt arbetslivsinstitut. Det ska inte skapas något nytt arbetslivsinstitut. Det är inte det som utredningen handlar om, utan den handlar om ett nationellt kunskapscentrum för utvärdering och samordning av den forskning som sker i dag.

Jag träffade i går en av forskarna från Arbetslivsinstitutet som hade i uppdrag att lägga ned det. Det var den ganska galna tanke som man fick för drygt tio år sedan. Vi samtalade en del om detta, och han tyckte att det var bisarrt eftersom Sverige ju var världsledande 2006 i det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Arbetslivsinstitutet var det institut som kunde samordna forskningen. Vi har ju väldigt bra forskning på många lärosäten, i Luleå, i Örebro, i Lund och här i Stockholm. Den samordning som skedde då finns inte i dag, och det är ett jättestort problem.

Jag och flera andra i utskottet har redan nu samarbete och diskussioner med Helene Hellmark Knutsson om hur man ska kunna satsa ännu mer på forskning och framför allt samordna den. Just nu är forskningen uppsplittad, och det vittnade även den forskare som jag träffade i går om. Vi ser alltså detta som ett problem där det måste samordnas.

Den moderata representanten sa tidigare här att man måste samordna forskningen för att företagen ska kunna ta vara på de nya forskningsrön som finns. Sverige skulle lätt kunna bli världsledande igen, men då måste vi använda de forskningsrön som finns. Forskarna kan inte sitta gömda uppe i Luleå eller i Örebro, utan de måste helt enkelt användas i verkligheten.

Jag svarar på nästa fråga senare.

Anf. 102 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Då får jag återupprepa den ena av frågorna. Magnus Manhammar sa i sitt anförande att Arbetsmiljöverket nu kommer att ha mycket mer tid ute på arbetsplatserna. Jag uppfattar det så att man från Arbetsmiljöverket säger att man kan öka besöken på arbetsplatserna från 5 till 6 procent. Ibland undrar jag hur många miljoner det skulle behövas för att det ska omfatta alla arbetsplatser. Det går naturligtvis inte; det är en helt orimlig tanke. Men jag skulle ändå vilja ha en kommentar om var gränsen går. Hur många miljoner vill Socialdemokraterna satsa på detta för att ni ska bli nöjda? Eller måste vi tänka nytt och jobba på ett helt annat sätt med interaktivitet över nätet?

Det är bra att vi har en forskning som är tillämpbar och aktuell. Forskningen ska ju vara till för att arbetslivet ska utvecklas och för att arbetsgivarna ska få en möjlighet till kunskapsutbyte så att de kan bli bättre. Jag hoppas att det är småföretagarnas särskilda situation som berörs. Vi har inte pratat så mycket om dem, men vi har med det i en av våra reservationer från Alliansen.

Jag tror att många småföretagare vill göra rätt i arbetsmiljöarbetet. Man vill göra rätt mot sin personal och man känner mycket för den, men det är inte alltid så lätt att hänga med i arbetsmiljölagstiftningen. När Arbetsmiljöverket kommer ut på inspektioner är det viktigt att det förs en dialog om hur man ska kunna utveckla arbetsmiljön på ett positivt sätt. Arbetsmiljöverket ska ha en så att säga lärande situation.

Men min fråga kvarstår, framför allt kring det som Magnus Manhammar sa om att det blir mycket mer tid ute på arbetsplatserna med ytterligare 100 miljoner till Arbetsmiljöverket. Enligt Arbetsmiljöverket går man i så fall från 5 till 6 procent i antalet inspektioner på arbetsplatser.

Anf. 103 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Tack återigen för frågorna kring detta. Jag ska försöka att svara på dem.

Det är inte 100 miljoner som ska gå till Arbetsmiljöverket, utan det är 60 miljoner i anslagsökning. Vi får försöka att vara så sakliga som möjligt i den här diskussionen.

Jag träffade i går en representant för Arbetsmiljöverket och diskuterade med henne om vad man kan få ut av de pengar som man tilldelas, så det är jättebra att du ställer frågan just i dag. Hon berättade för mig att det är precis som du säger. Under det år som har gått har man haft svårt att öka antalet inspektioner. Arbetsmiljöverkets verksamhet blev nedmonterad av den tidigare alliansregeringen. Man har svårt att komma i gång igen ute lokalt. För det måste man få nya inspektörer som ska finnas lokalt. Det är inte alltid lätt att hitta, för utbildningen av nya inspektörer har också skurits ned. Det har också varit ett problem. Det tar alltså lite tid innan man kan vrida tillbaka detta och det kan börja fungera bättre.

Hon menade att det är klart att det behövs fler miljoner. 60 miljoner är ett jättebra steg på vägen, och de kommer redan nu att föra oss mycket längre fram. Men om vi ska komma tillbaka dit där vi var innan den borgerliga regeringen förstörde arbetsmiljöpolitiken i Sverige kommer vi att behöva göra en hel del.

År 2006 var vi världsledande. År 2013 – det kan man se svart på vitt på hur många inspektioner och anställda det var – hade vi gått under ILO:s rekommendation, alltså den internationella rekommendationen, för hur många inspektörer man ska ha i ett land. Det är klart att det är ganska pinsamt för ett land som har varit världsledande att hamna bland de sämsta i klassen. Vi har alltså en bit kvar i fråga om det.

När det handlar om mer samarbete och mer interaktivt arbete tycker vi att det är jättebra förslag. Jag tycker att vi bör samtala mer om det, och det är säkert också sådana direktiv som man kan ge Arbetsmiljöverket att jobba med. Det är klart att ju fler som har möjlighet att få tillgång till Arbetsmiljöverkets arbete, desto bättre.

Anf. 104 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Nollvisionen för antalet döda på arbetsplatserna har varit en viktig målsättning för Socialdemokraterna under lång tid. Nu finns den med i arbetsmiljöstrategin.

Endast i en kort bisats andas man om att den ska genomföras med ett batteri av åtgärder. Nu ger jag Magnus Manhammar två minuter att beskriva detta batteri av åtgärder.

Anf. 105 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Annika Qarllsson!

Det här är en arbetsmiljöstrategi som ska verka 2016–2020. Man ska framför allt arbeta för att ta fram förslag inom detta område. Det är egentligen inte upp till mig att gå i förväg och säga vilka förslag som ska tas

fram, utan det är det som arbetsmiljöstrategin handlar om. De här strategierna ska tas fram, och det ska inte ske utifrån att jag sitter på mitt rum i Socialdemokraternas riksdagskansli. Det är inte där vi tar fram förslagen, utan förslagen för att lyckas med detta tar vi fram i samverkan med parterna. Det är så det fungerar i Sverige, och det är den svenska modellen. För mig blir det alltså lite konstigt att säga något här. I så fall skulle jag frågå den svenska modellen, och det gör jag inte.

Jag tycker att den svenska modellen har tjänat oss väl. Jag sa tidigare att vi i Sverige har varit världsledande på just arbetsmiljöarbete. Det har vi varit, och det är någonting vi kan vara stolta över. Men det var vi just genom samverkan. Att här och nu ta ett steg ifrån det är inget jag kommer att göra.

Anf. 106 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Ja, det var batteriet av åtgärder som låg till grund för det förslag som man har drivit i jag vet inte hur många år.

Någonstans har man också drivit det här utifrån att försöka göra det till en konflikt, till att någon annan vill någonting annat. Det är just det jag allra mest vänder mig mot.

Det står en självgodhet i talarstolen och beskriver att ”det fanns de som bara fördärvade – de som bara vill illa, de som vill människor ont! Men det finns också en godhet, och den står just nu i talarstolen.”

Den där biten som är kopplad till det här, att man för in den i den politiska diskussionen och inte kan se att vi har olika ingångar i samma fråga och kanske vill lösa saker och ting på olika sätt, gör mig emellanåt riktigt förbannad. Jag vet inte om det känns eller märks, men lite så är det.

Nollvision har man sagt i talarstolen i jag vet inte hur många år. Att då inte ens ha en tanke vad det skulle innebära i nästa steg utan att för den skull gå ifrån den svenska modellen, det blir ju bara tramsigt.

Du beskrev att du satt i samtal i går, Magnus Manhammar, med inspektörer från Arbetsmiljöverket. Det måste ju finnas en tanke och en idé. Vad fyller vi det här med? Hur kommer vi åt det? Det finns inte någon i denna kammare som inte vill komma åt det, som inte vill att varenda en av de 44 som inte kom hem från jobbet förra året hade fått komma hem. Beskriv för mig de tankar och idéer som finns utan att frågå den svenska modellen! Vad ska vi fylla det här med för innehåll så att vi så småningom uppnår att alla kan komma hem från jobbet och att ingen ska behöva avlida på jobbet? (Applåder)

Anf. 107 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Herr talman! Tack för inlägget, Annika Qarlsson, och för att du lyfter fram den här otroligt viktiga frågan!

Jag om någon vet hur illa det kan gå på arbetsplatserna. I den förra debatten om de här frågorna beskrev jag till exempel att min morfar på sitt arbete blev utsatt för asbest, att det egentligen handlade om arbetsmiljöarbetet på hans arbetsplats och att de inte hade kunnat förutse det som det var då. Han och hans arbetskamrater fick betala med livet för det, så jag om någon vet vad det här innebär och känner ett engagemang för det.

Det är klart att det finns ett batteri av åtgärder som man redan arbetar med. En åtgärd handlar om att kunna jobba förebyggande. Det kan till exempel handla om inspektörer.

Det stora resultatet av nedskärningen på Arbetsmiljöverket som den borgerliga regeringen gjorde var just att man inte kunde jobba förebyggande på samma sätt som tidigare. Med många färre inspektörer kunde man i huvudsak komma ut när man hade fått en anmälan, men man kunde inte jobba förebyggande som man hade gjort tidigare.

Jag tror att vi måste jobba väldigt brett. En sak är Arbetsmiljöverket, men det är klart att det är långt ifrån allt. Vi har en svensk modell som handlar om skyddsombud. Det handlar om utbildningar, både för företagarna och för dem som är fackligt förtroendevalda. Det handlar om nya regelverk. Det handlar om forskning, som vi satsar otroligt mycket pengar på, för att hitta de nya medlen – den nya asbesten – som kanske är det som människor dör av. Det har redan nu diskuterats flera saker som man kan behöva förbjuda.

Det handlar alltså om att genomföra ett batteri av åtgärder. Men det är inte jag som ska komma på alla de förslagen själv. Jag är inte experten; jag är politikern som skapar förutsättningar för att se till att det blir en nollvision som kan fungera. Det är det jag arbetar med. Sedan gör vi det här tillsammans – det är då vi lyckas bäst.

(Applåder)

Anf. 108 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Vårt samhälle är organiserat kring arbete. Det är mitt-punkten för vår kultur. Träffar vi en ny människa är det första vi frågar vad den jobbar med. Väljer vi partner är arbete och lön inte oviktigt. Man kan tycka att det är bra eller dåligt, men för oss är det arbete som mer än något annat skapar värde och social inkludering.

Samtidigt har vi andra normer för arbetslivet än för våra liv utanför arbetet. Vi blir bedömda utifrån hur vi presterar och hur vi lyckas utföra våra arbetsuppgifter och konkurrera oss till nya uppgifter. I många människors ögon bestäms vårt värde av hur duktiga vi är på att arbeta. Ibland tyvärr också i våra egna. Vi förväntas trivas, leverera och leda.

Herr talman! I ljuset av detta är det inte konstigt att psykisk ohälsa är ett av vår tids största arbetsmiljöproblem – när man av olika skäl inte kan leverera de resultat som efterfrågas, när man springer mellan de äldre man ska hjälpa, när man vill så mycket men inte räcker till. Det kanske händer saker i ens privatliv som går ut över arbetet.

Om arbetet som är så mycket av ens identitet är en plats man inte vill vara på, är det då konstigt att man mår dåligt?

Herr talman! För oss i Miljöpartiet har balansen mellan arbetslivet och livet utanför arbetet alltid varit en viktig del av vår ideologi. Vi tror att möjligheterna att må bra på arbetet är större om arbetet inte är det enda som betyder något i ens liv och om saker inte står och faller med att man har en rättvis chef eller snälla kollegor.

Vi tror att det är lättare att våga byta jobb om man är stark i sig själv och inte bara i sin prestation – om man ser att man har ett värde utanför kontoret, fabriken, skolan och att man också har tid för sin familj och sina vänner och är behövd och duktig i andra sammanhang än bara på jobbet,

oavsett om det är som tränare i barnens idrottsförening eller som kassör i hembygdsföreningen.

Herr talman! Allt handlar inte om normer. Det finns mycket vi kan göra genom politiken. I dag debatterar vi regeringens skrivelse *En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020*. Strategin innehåller tre fokusområden: ett hållbart arbetsliv, den psykosociala arbetsmiljön och en nollvision mot dödsolyckor och förebyggande av arbetsolyckor.

Det finns mycket man kan göra åt arbetsmiljön genom till exempel bättre regler och lagar, särskilda satsningar på branscher med stor ohälsa och mer resurser till kontroll och förebyggande arbetsmiljöarbete ute på arbetsplatserna. Regeringen har avsatt 100 miljoner kronor per år för insatser inom arbetsmiljöområdet under mandatperioden. Inom området psykosocial arbetsmiljö satsar vi till exempel på ett dialogforum för att förbättra den psykosociala arbetsmiljön, kompetent ledarskap och förebyggande arbetsmiljöarbete mot kränkande särbehandling.

Arbetsmiljöverket har fått i uppdrag att ta fram en vägledning om arbetsmiljöutmaningar, genomföra en utökad tillsyn av arbetstidsrelaterad arbetsmiljöproblematik, göra en satsning på tillsyn av arbetsmiljön inom äldreomsorgen med fokus på psykosocial arbetsmiljö och att kartlägga arbetsmiljöförhållanden inom hushållsnära tjänster. Arbetsmiljöverket arbetar också vidare med inspektioner av socialsekreterares arbetssituation, bland annat i fråga om hot och våldsproblematik.

Utöver detta satsar vi på ökad bemanning i den sociala barn- och ungdomsvården och äldreomsorgen samt gör satsningar inom skolan.

Det är glädjande att regeringen har en tydlig ambition att ta sig an alla de komplicerade och varierande utmaningar som svensk arbetsmarknad möter i dag och troligen även i framtiden. Jag vill avsluta mitt anförande med ett citat av TCO:s ordförande Eva Nordmark från en debattartikel för någon månad sedan: ”Vi måste skapa ett arbetsliv som tillåter både arbete och återhämtning samtidigt, ett arbetsliv som ger arbetsglädje och lust att jobba.”

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 16 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2013–2015

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU24
Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2013–2015
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

Prot. 2015/16:115
8 juni

*En arbetsmiljöstrategi
för det moderna
arbetslivet 2016–2020
m.m.*

Prot. 2015/16:115
8 juni

§ 17 Tillsyn över att EU:s marknadsmissbruksförordning följs

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU36

Tillsyn över att EU:s marknadsmissbruksförordning följs (prop.
2015/16:120)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2015*

§ 18 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU10

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 (skr. 2015/16:115)
föredrogs.

Anf. 109 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservationerna 4 och 9 i betänkandet om verksamheten i Europeiska unionen under 2015.

År 2015 var något som skulle kunna kallas krisernas år inom Europeiska unionen. Det var präglad av flyktingkris, finanskris, splittring, nationalism och protektionism som växte sig starkare, Storbritannien som deklarerade att man skulle hålla en folkomröstning med brexit och bremain som alternativ, terrorism, ett aggressivt Ryssland, klimatkris, låg tillväxt, hög ungdomsarbetslöshet – för att bara nämna några av dessa kriser. De har följt med oss in i detta år, 2016, som är något av ett ödesår för samarbetet inom unionen.

Jag ska särskilt nämna några av dessa kriser av större vikt. Jag ska börja med finanskrisen. Den var en av fjolårets större utmaningar, och då särskilt den grekiska krisen. Den påverkar inte bara euroländerna utan även Sverige, de svenska skattebetalarna och den svenska exporten, samtidigt som den allmänna oron och instabiliteten riskerar att leda till lägre ekonomisk tillväxt. Därför var och är det av stor vikt att euroländerna hittade en lösning för Grekland och att Grekland också genomför den reformagenda som har lagts fram.

I samband med den akuta Greklands krisen sommaren 2015 tog vi moderater tydlig ställning för att beslut som rör alla medlemsstater, det vill säga EU 28, ska föregås av en process som innefattar alla medlemsstater. Vi var negativa till att svenska skattebetalare skulle stå risk för den grekiska finanskrisen. I och med att vi fick en garanti för att endast euroländerna skulle stå för risken kunde vi godkänna det EFSM-lån som var aktuellt under sommaren 2015. Det är viktigt att svenska skattebetalare inte står risk för kriser inom eurozonen.

Den andra punkten som var uppe på dagordningen var klimatförhandlingarna. I december 2015 nådde världen för första gången ett stort globalt klimatavtal som måste ses som en framgång för EU. Utmaningen nu är att gå från ord till handling. Europa har gått före, och det är viktigt att Europa fortsätter att leda utvecklingen. Regeringen måste därför säkerställa att Europa fortsätter att vara en stark röst i det internationella klimatarbetet.

Den tredje punkten som var uppe var frihandelsförhandlingar. Den viktigaste av dessa frihandelsförhandlingar var den mellan EU och USA om det transatlantiska frihandels- och investeringsavtalet TTIP. Avtalet är tänkt att bli mer omfattande och djupgående än något av de frihandelsavtal som EU tidigare har tecknat. Det kommer att skapa världens största regionala frihandelsområde. Att på detta sätt sammanlänka världens två största ekonomier är bra för ekonomiskt hållbar tillväxt, för sysselsättning, för styrkan och vitaliteten i den så centrala transatlantiska länken, för säkerheten och för frihandeln.

För Sverige är avtalet mycket viktigt. Sveriges utveckling och välstånd har under åren varit nära sammanlänkade med frihandelns landvinningar. Det gäller än i dag. USA är också en av våra viktigaste handelspartner. Det är viktigt att vi når ett så ambitiöst resultat som möjligt med ett gott investeringskydd för såväl svenska som europeiska och amerikanska investerare. Detta borde vara en av de främsta prioriteringarna för Sveriges regering framöver.

Den fjärde punkt jag vill nämna är det östliga partnerskapet. Det har nu gått mer än två år sedan Rysslands olagliga annektering av Krim och dess militära aggression i östra Ukraina. Den ryska aggressionen måste upphöra. Krim och Sevastopol måste återlämnas till Ukraina.

Det är viktigt att den allvarliga situationen inte normaliseras eller accepteras. Därför är det viktigt att Sverige fortsätter att hålla i taktspinnen i unionen, så att EU fortsätter att stödja Ukrainas och andra länders suveränitet, territoriella integritet och rätt att göra sina egna vägval i fråga om utrikes-, säkerhets- och handelspolitik.

EU måste slå vakt om folkrätten och värna den europeiska säkerhetsordningen. Vad gäller Ryssland är det viktigt att EU fortsätter att agera samstämmigt och att regeringen fortsätter att vara en stark och tydlig röst till stöd för Ukrainas självständighet och oberoende.

Det östliga partnerskapet har aldrig varit viktigare än i dag. Sverige behöver prioritera det framöver.

Herr talman! De två största frågorna har jag inte nämnt ännu. Det är den brittiska folkomröstningen och migrationsfrågan.

Den brittiska folkomröstningen upptog en stor del av dagordningen under 2015. Dagordningen präglades framför allt av de reformkrav som Storbritannien ville ställa på EU inför den kommande folkomröstningen. I början av det här året tecknades en överenskommelse mellan EU och Storbritannien. Moderaterna välkomnade den. Vi var tydliga med att det var viktigt att vara pragmatiska inför britternas krav. Många av kraven skulle rätt genomförda kunna leda till ett bättre EU.

För oss moderater är det viktigt att Storbritannien förblir medlem i Europeiska unionen. Britterna tillhör våra närmaste partner i arbetet med och kampen för frihandel, minskad byråkrati, regelförenklingar, tillväxt, konkurrensutsättning, en reformagenda och en integrerad inre marknad.

Den gemensamma marknaden är en av de främsta förtjänsterna med EU:s samarbete. Det är en marknad som mår bäst utan handelshinder och onödig byråkrati. Storbritannien är en av Sveriges viktigaste partner i utvecklandet av just den gemensamma marknaden.

Våra båda länder står utanför eurosamarbetet och vill motverka splittring av EU när eurosamarbetet fördjupas. Vi delar även synen på att EU:s budget ska hållas stram och fokusera på det som leder till tillväxt och konkurrenskraft.

Om det blir en brexit kommer Sverige inte bara att tappa en viktig allierad vid förhandlingar om frihandel och den inre marknaden. Utan Storbritannien riskerar EU också att gå i en mer socialistisk och federalistisk riktning. Ett EU utan Storbritannien som medlem skulle bli fattigare. Ett EU utan Storbritannien är ett fattigare Europa.

Det är upp till britterna att fälla avgörandet om endast ett par veckor, närmare bestämt den 23 juni. Då går britterna till valurnorna i denna för unionens framtida utvecklings största fråga.

Den sista frågan är kanske också den allvarligaste. Den allvarligaste krisen är ändå att människor på flykt från krig och terror har mötts av ett Europa som inte har klarat av att hantera flyktingsituationen. Vi minns alla de hjärtskärande bilderna på den döde treårige pojken Alan Kurdi i armarna på den turkiske polismannen. Alan hade tillsammans med sin familj flytt IS angrepp på Kobane och förlorades på Medelhavet, tillsammans med tusentals andra män och kvinnor, pojkar och flickor vars liv har gått förlorade.

Under 2015 lades ett fokus i debatten på att rädda liv och bekämpa människosmuggling. Vi välkomnar det. Men det är tyvärr uppenbart att EU ännu inte har gjort tillräckligt för att möta denna flyktingsituation.

Det är ett underbetyg för EU:s medlemsstater att man inte levererar utifrån fattade beslut. Det har hållits väldigt många möten, och vi har sett väldigt lite resultat. Jag har räknat till att det hölls över 20 olika EU-toppmöten under förra året. Och det fattades en rad bra beslut. Bland annat fattade man i september 2015 beslut om att man inom två år skulle omfördela 160 000 asylsökande som satt fast i bland annat Italien och Grekland. De skulle omfördelas inom unionen. Efter sex månader hade knappt 500 personer omfördelats. Med den takten kommer EU att ha omfördelat 2 000 personer inom dessa två år. Vissa hävdar att omfördelningen går alldeles för långsamt. Det är en underdrift. Det går inte ens långsamt. Det går inte alls.

För att fler länder ska ta ansvar, för att vi ska få en solidarisk ansvarsfördelning inom unionen, måste vi börja implementera de beslut som har fattats. När resultaten lyser med sin frånvaro är det viktigt att fokusera på hur vi ska uppnå resultat. Därför har vi moderater drivit frågan om att det måste löna sig att göra rätt och straffa sig att göra fel. Budgeten ska användas som piska och morot. Vi beklagar att regeringen än i dag inte har valt att driva den frågan.

Herr talman! Inför 2016 står vi och EU-samarbetet inför stora utmaningar med stora flyktingströmmar, fruktansvärda terrorattacker och konflikter i unionens södra och östra grannskap. I en tid av osäkerhet och konflikter måste Sverige och EU utgöra en stark röst för mänskliga rättigheter, demokrati, fred, rättsstatens principer och jämställdhet.

Moderaterna har vid ett flertal tillfällen uppmanat regeringen att hantera EU-politiken mer ansvarsfullt. Det kommer vi att fortsätta med, särskilt då EU nu står inför sitt viktigaste år någonsin. Med högaktuella frågor som flyktingkris, finanskris, splittring, Storbritanniens folkomröstning,

terrorism, låg tillväxt och hög ungdomsarbetslöshet behövs en tydlig svensk röst i Europapolitiken.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis påminna om att jag yrkar bifall till reservationerna 4 och 9.

Anf. 110 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! Då ska vi åter behandla EU:s så kallade årsbok. Det blir tyvärr, genom dess tillbakablick, egentligen primärt en debatt om det som har varit och inte om det som är och det som ska bli. Men det kommer givetvis inte att hindra mig från att beröra båda delarna. EU:s historia påverkar också EU:s och medlemsländernas framtid, för lång tid framöver.

För vår egen del kan vi konstatera att EU har getts en beslutspåverkan på hela 60 procent av de kommunala besluten, 50 procent av besluten i regioner och landsting och hela 43 procent av riksdagens lagstiftande verksamhet. Det innebär att riksdagens folkvalda företrädare endast delvis representerar sina väljare och att EU bestämmer resten. Men det innebär också att vi, om vi blir missnöjda med EU:s beslut och påverkan, i stort sett inte kan göra någonting åt det. Den lagstiftande verksamheten i EU är nämligen inte frivillig.

Dessutom är det endast den icke folkvalda EU-kommissionen som har befogenhet att ta fram lagförslag. För den som blir missnöjd med det EU företar sig finns det således ingen möjlighet att, som i allmänna val, välja bort de företrädare man inte tycker företräder ens egna intressen. Därför hör det här till en av EU:s fundamentalt alla största nackdelar för alla oss som tror på demokratisk förankring.

För alla partier som tycker annorlunda, som inte tycker att demokrati och nationellt självbestämmande är viktigt, blir försvaret för den uppfattningen ofta därefter. Svaret blir i regel som följer: Vi är ekonomiskt beroende av EU, vi måste samarbeta, EU bidrar till utveckling och vi måste vara med och påverka. Om man frågar mig blir svaret: Det är EU som är beroende av Sverige ekonomiskt.

För var fjärde miljard vi betalar för det svenska EU-medlemskapet får vi 1 miljard tillbaka. Sverige betalar alltså 40 miljarder och får endast tillbaka 10 miljarder kronor per år. Det hävdas alltså att de 30 miljarder kronor netto som Sverige årligen betalar inte är någon kostnad egentligen. Men om man tittar på de länder i Europa som står utanför, såsom Norge, Schweiz och Island, kan man se att de, trots EU:s påstådda förträfflighet, över tid har haft lägre arbetslöshet. De har dessutom haft högre sysselsättning, bättre offentliga finanser, mindre korruption och högre välfärdskvalitetsindex än samtliga ingående EU-medlemsländer. Precis så var det för Sverige innan vi gick med i Europeiska unionen.

Frågan man då ställer sig är: Om dessa länder klarar av att upprätthålla allt detta utan att ge upp demokratin och självständigheten, varför ska då inte också Sverige kunna göra det?

Svaret från EU-federalisten brukar bli att det inte är möjligt att ingå i den tullfria handelsunionen utan medlemskap i Europeiska unionen, trots att de länder som står utanför de facto gör just det. Men svaret brukar även bli att Sverige som en liten nation är beroende av att samarbeta med andra länder, trots att ingen har hävdats motsatsen, trots att Sverige samarbetade även före det svenska medlemskapet i Europeiska unionen men också trots

Prot. 2015/16:115

8 juni

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2015*

att länder som ännu står utanför ett fullvärdigt EU-medlemskap kan samarbeta med andra länder och med EU.

Frågan borde därför snarast gälla om man kan kalla ett överstatligt, makthungrigt och federaltörstigt EU för ett samarbete. Att samarbeta måste väl rimligen betyda att man i någon mening kommer överens och inte kör över varandra. EU fungerar, som många vet, i den här bemärkelsen precis tvärtemot. På alla områden där man redan har lagstiftande makt flyttar man ständigt fram sina positioner. På de områden där man ännu måste föra en dialog med medlemsländerna forcerar man därför fram beslut genom att låta statsföreträdare förhandla på ministerrådstoppmöten från morgon till natt, utan rimliga möjligheter till vila eller eftertänksamhet.

Det är heller knappast en tillfällighet att EU-nämndens sammanträden, där Sveriges hållning i EU-politiska frågor från riksdagens sida avgörs, är stängda för offentlig insyn. Medan man i riksdagens kammare öppet diskuterar alla inrikespolitiska beslut som fattas, präglas EU-nämndens beslut många gånger av ett sekretessbelagt beslutsunderlag, skyddat under sekretesslagen.

Jag – som har blivit vald till riksdagen för att representera väljarna, med uppfattningen att makten ska utgå från folket – förhindras således att utförligt beskriva problemet med det EU som de gamla partierna envist kallar för ett samarbetsprojekt.

När vi då kommer till argumentet att EU bidrar till utveckling och att vi måste vara med och påverka kan jag inte låta bli att fundera över vad vi ska påverka – men särskilt vad vi ska påverkas av och hur jag ska ges en legal möjlighet att föra en debatt om detta.

Framför allt har jag i många år funderat över vad det är värt att vi med tvång ska kunna påverka en liten andel beslut med påverkan i andra länder mot att andra folks politiska företrädare ska kunna påverka en avsevärt mycket större andel beslut i vårt land.

Men inte minst har jag också i många år funderat över vad det är som driver de gamla partierna att inte bara försvara utan även aktivt medverka till ett ständigt dyrare EU-medlemskap, att försvara en euro och ett EMU som det svenska folket har sagt i en folkomröstning – och i opinionsmätningar fortfarande tydligt säger – att man inte vill ha eller att fortsätta att medverka till att avdemokratisera och fördjupa Europas federalisering. I den här kontexten går det givetvis inte att undvika att nämna riksdagens iver att nu också ge upp Sveriges självbestämmande även på migrationsområdet.

Det räcker uppenbarligen inte med att EU står i begrepp att stå för halva riksdagens lagstiftningsmakt, att EU på löpande band startar nya överstatliga myndigheter, att EU förbereder för en egen EU-armé, att EU redan styr över viktiga ekonomiska institutioner och regelverk, att EU tvingar Sverige att finansiera ungdomsarbetslöshet i andra länder eller att EU har en egen flagga och en egen nationalsång.

Nästa steg är nu också att lägga över hela migrationspolitiken och skeva fördelningsnycklar på EU.

Fru talman! Som enskild företrädare eller för den delen som väljare blir man ibland upprörd över EU:s maktfullkomlighet eller dumhet. Men om sanningen ska fram är det ytterst Sveriges riksdag som är – och ska hållas – ansvarig för att EU kan fatta alla dessa dumma beslut.

Om man från Sveriges riksdag menar allvar med att man står upp för de demokratiska värdena, för värnandet av skattebetalarnas pengar och för Sveriges intressen borde man som en rimlig konsekvens också följa Storbritanniens exempel genom att omförhandla med EU om ett maktåtertagande, vilket därefter följs av en folkomröstning. Men man borde givetvis också börja bli hård i förhandlingarna med EU generellt.

Det är förvisso bara några få politikområden kvar där medlemsländerna och Sverige ännu har vetorätt, men dessa politiska områden är å andra sidan högintressanta för EU att penetrera. För varje beslutsförslag som Sverige kan acceptera och som inte överlåter makt till EU har Sverige således möjlighet att genom vetorätten förhandla om undantag inom andra politiska områden.

Kunde Storbritannien och Danmark få undantag mot att införa EMU och euron kan givetvis också Sverige. Om vi kan samarbeta med andra länder om att påverka EU:s federala beslut kan vi också samarbeta med andra länder om att minimera de federala inslagen.

Jag har sagt det förr och säger det återigen: Det svenska EU-medlemskapet kostar allt mer, det ger allt mindre, och det tar alltmer av vårt självbestämmande ifrån oss.

Låt oss inte fortsätta den utvecklingen! Låt oss i stället snegla på Storbritannien och alla de demokratiska krafter runt om i Europa som dagligen stärker sitt inflytande och som verkar för ett Europa bestående av fria nationer! Sverige och Europa byggdes inte starkt av vidöppna gränser, minskat demokratiskt inflytande eller ökad överstatlig kontroll.

Mer av maktöverföring vid varje kris är inte lösningen på Sveriges, Europas eller världens problem. Låt oss i stället bygga Sverige och Europa på demokrati, samverkan och ett verkligt samarbete, ett samarbete där vi handlar med Europa, samarbetar mot gränsöverskridande brottslighet, turistar i varandras länder och samarbetar i miljöfrågor men där vi rustar vårt eget försvar och bestämmer vår egen invandringspolitik, finanspolitik, utrikespolitik, skattepolitik, socialpolitik, gränspolitik och arbetsmarknadspolitik!

Det var med demokrati, samarbete och självständighet som vi en gång byggde det här landet och Europa starkt. Det är också med demokrati som vi bygger det här landet och hela Europa starkt i framtiden.

Med det yrkar jag bifall till SD:s reservationer 13 och 31.

Anf. 111 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! Jag lyssnade med intresse på Sverigedemokraterna och Johnny Skalin. Jag vet inte riktigt i vilken ände jag ska börja för att bemöta påståendena och en del osanningar som kanske också lades fram.

Bland annat sa Johnny Skalin att man vill snegla på Storbritannien och att man förordar att gå samma väg, att ha en folkomröstning med alternativet att man vill lämna unionen. Det är tydligt att Sverigedemokraterna är emot ett samarbete för Sverige inom Europeiska unionen.

Men Sverigedemokraterna har aldrig presenterat vad man vill i stället. Vad vill man ha i stället? Vill man i stället isolera sig helt och vara helt protektionistisk, eller ser man att man skulle vilja ha ett samarbete, att man skulle kunna resa inom Europa för att studera, vara turist eller handla med varandra, eller vill man bara låsa dörren och stänga in sig här i Sverige och i Norden? Vad vill Sverigedemokraterna?

Anf. 112 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Om Ulrika Karlsson hade lyssnat på mitt anförande hade hon hört att jag nämnde precis vad vi vill. Vi vill kunna samarbeta med andra länder, men vi vill kunna göra det genom att just samarbeta, att man är överens om det man vill samarbeta kring och inte kör över motparten i de frågor som man önskar samarbeta kring.

Vi vill naturligtvis också se en möjlighet att resa i Europa och i världen överlag. Vi vill handla med Europa. Vi vill samarbeta i gränsöverskridande frågor, som kriminalitet, miljöfrågor och andra angelägna frågeställningar.

Vi har även vissa ekonomiska frågor som vi måste samarbeta om över gränserna men inte genom att ge avkall på vårt eget självbestämmande. Det är det som skiljer Sverigedemokraternas syn på Sverige, Europa och EU från Moderaternas. Tvärtemot vad Ulrika Karlsson gav sken av i sitt huvudanförande här i talarstolen står Moderaterna för en värld utan gränser.

Jag menar inte att detta med gränsdragning behöver vara ett problem. Det verkar uppenbarligen Moderaterna tycka. Det är också därför som man från Moderaternas sida försvarar den federala maktstruktur som ständigt och mycket snabbt byggs upp i Europa. Jag ifrågasätter varför man gör det. Varför sätter man inte det svenska folkets intressen i första rummet, och varför tycker man inte från Moderaternas sida att makten ska utgå från folket? Om man tycker att makten ska utgå från folket, varför låter man då EU bestämma om närmare 50 procent av Sveriges lagstiftning? Den senaste statistiken på området visar att hela 43 procent av besluten i Sveriges riksdag sker under EU:s påverkan. Fler är på väg – varför, Ulrika Karlsson?

Anf. 113 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Johnny Skalin för det mycket otydliga svaret. Jag hörde ingenting om vad Sverigedemokraterna vill i stället. Han säger att Sverigedemokraterna vill samarbeta. Men det förutsätter att någon vill kunna samarbeta med oss. I vilken form vill ni samarbeta? Vill ni ha ett EES-avtal som Norge har? Det skulle bli mycket dyrare, och det skulle inte ge oss någon möjlighet att påverka. Vill ni göra som Schweiz? Det skulle ta mycket lång tid. Vill ni bara ha ett WTO-avtal? Eller vill ni inte ha någonting?

Det är en stor risk för svenska turister, för svenska studenter och för svenska företag om Sverigedemokraternas politik skulle få genomslag i större utsträckning. Det skulle bli mycket sämre för Sverige om man lämnade unionen.

Johnny Skalin får gärna förtydliga, inte bara att ni vill kunna samarbeta utan hur ni har tänkt samarbeta.

Anf. 114 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Det finns framför allt några större länder – det är ganska små länder men befolkningsmässigt är det ett antal miljoner människor – nämligen Schweiz, Norge, Island och Lichtenstein, som står utanför Europeiska unionen. Om Storbritannien väljer att lämna EU står en ännu större del utanför Europeiska unionen. Det finns möjlighet för Sverige att också göra det. Då blir vi ännu fler som står utanför. Ju fler vi blir, desto större

möjligheter har vi att förhandla med Europeiska unionen om vad vi ska ingå i och vad vi inte ska ingå i.

Om vi även står utanför EES, som jag inte tycker är ett optimalt avtal, har vi en högre grad av självständighet än vad vi har genom Europeiska unionen.

Men min poäng med att uppmana hela Europa att värna demokratin och självbestämmandet är att ju fler som väljer att stå utanför, desto mer kan man samarbeta utan att behöva utstå EU:s maktfullkomlighet. Det handlar inte om att det skulle finnas någon risk för att studenter inte ska kunna studera någon annanstans, om att vi inte ska resa någonstans och att om att vi inte ska kunna handla. Det är precis det som man gör i länderna utanför redan i dag.

Sverige är beroende av Europa, och Europa är beroende av Sverige. Det var också en del av poängen i mitt huvudanförande. Det är ingenting som jag säger emot. Det är någonting som vi faktiskt kan vara överens om mellan Sverigedemokraterna och Moderaterna. Men tyvärr måste Moderaterna alltid när denna typ av frågor tas upp överdriva och extrapolera argumentationen på ett sätt som gör att allting är svart eller vitt – antingen är vi för eller mot EU. Det behöver inte fungera på det sättet. Vi kan faktiskt utveckla ett samarbete, och vi kan definitivt utöka våra möjligheter att få ut så mycket som möjligt av det genom att fler länder står utanför. Det är redan några länder som står utanför, och fler är förhoppningsvis på väg. Det kommer att gynna Sverige och Europa.

Anf. 115 HANS LINDE (V):

Fru talman! Det är inte svårt att hålla högstämnda tal dagar när solen skiner och det inte syns ett moln på himlen. Men det är när de stora orden möter motstånd och när de börjar kosta på som våra värderingar testas. Men det är också då som det blir allt viktigare att vi är glasklara med vilket Sverige och vilket EU vi vill se.

Det är när den ekonomiska krisen slår sönder liv och samhällen i Grekland, i Spanien och på Irland som EU:s stolta ord om sammanhållning och solidaritet testas.

Det är när demokratin ställs mot näringslivets vinstjakt i TTIP-förhandlingarna som det avgörs vad retoriken egentligen är värd.

Det är när flyktingarna anländer till EU:s stränder som ord som medmänsklighet och mänskliga rättigheter behöver omsättas i handling.

De senaste åren har EU:s stolta uttalanden och vackra retorik från kommissionärer och premiärministrar testats. Vi kan konstatera att EU tyvärr inte har klarat testet. När det väl har gällt har det varit mycket lite som man inte har varit beredd att kompromissa om.

När ekonomin och de finansiella bubblorna växte i Europa kunde aktieägare, finansspekulanter och näringslivstoppar ta hem enorma vinster. Men när konjunkturen vände och när bubblorna brast skickade man fakturan till Europas pensionärer, kvinnor och ungdomar. Banker och finansinstitut har räddats, och de som minst av alla har skapat kriserna har fått betala priset.

Krisen har slagit sönder samhällen och liv i Spanien, i Grekland, på Irland och i flera andra europeiska länder. I Spanien går i dag nästan varannan ung person arbetslös. I Grekland är stora delar av befolkningen beroende av välgörenhet och skänkta matkassar. Men i Grekland har man nu

lärt sig att det inte är någon idé att skänka frukt eller mejeriprodukter eftersom många greker inte längre har råd med elen till sina kylskåp.

När miljoner unga utestängs från arbetsmarknaden och när en hel generation grekiska barn inte vaccineras sår man en draksådd i Europa inför framtiden. Europa kommer att betala ett mycket högt pris för dagens ekonomiska kris under en mycket lång tid framöver.

Europa kan inte byggas genom besparingar, otrygghet, vräkningar eller för den delen genom ökad överstatlighet och ökade klyftor mellan medborgare och beslutsfattare. Krisen behöver i grunden ett helt annat svar.

Vänsterpartiet anser att vi måste bekämpa den kortsiktiga spekulatio- nen och girigheten. Vi vill se en lag för bankdelning, en skatt på finansiella transaktioner och ett slut på privatiseringar.

När miljoner greker slängs ut ur sjukförsäkringssystemet är det inte rimligt att kräva in miljarder i räntor och amorteringar. Då krävs det en ordnad skuldavskrivning för Grekland.

Fru talman! Förra veckan omkom minst 800 personer i Medelhavet. Det är mer än ett helt Estoniafartyg. Den verkliga dödssiffran kan vara mycket större.

När EU bygger högre murar runt sin union tvingas män och kvinnor, pensionärer och barn på flykt att ta allt större risker.

Det är bara genom ett slut på kriget i Mellanöstern och genom en aktiv politik för fred som vi kan förhindra att människor flyr. Det är bara genom att skapa lagliga vägar och att slå vakt om asylrätten som vi kan förhindra att fler flyktingar drunknar. Vi behöver sätta press på övriga medlemsstater i EU att respektera asylrätten. Vänsterpartiet har gång på gång krävt att det är dags för Sverige att hålla inne sin medlemsavgift till EU för att på det sättet sätta press på länder som Polen och Ungern att ta sitt ansvar.

Men vi ser att EU, och tyvärr också den svenska regeringen, väljer en helt annan väg. Auktoritära regimer görs till gränspolis. Ansvaret för asylrätten lämpas över till länder som saknar möjligheter att ge flyktingar skydd, än mindre att ge dem en rättssäker prövning.

Vi ser redan konsekvenserna av EU:s avtal med Turkiet. Syriska flyktingar tvingas med våld tillbaka till krigets helvete, placeras i turkiska in- terneringsläger eller möter en stängd turkisk gräns när de försöker lämna Syrien. Den dominobricka som föll vid Öresundsbron i vintras satte igång en process som nu innebär att gränsen runt Syrien stängs.

Trots att vi alla ser vad som händer i Turkiet vill EU och Sveriges regering gå vidare och exportera samma modell. Länder som Eritrea släpps redan in i den politiska värmen mot att de blir partner i arbetet för att stoppa flyktingar. EU-ministern har tyvärr till och med öppnat upp för ett avtal med Libyen – ett land med en kollapsad regering och ett fullskaligt inbördeskrig.

Fru talman! Sedan sommaren 2013 förhandlar EU och USA om handels- och investeringsavtalet TTIP. Tullar, kvoter och tariffer är i stort sett redan avskaffade i handeln mellan EU och USA. Nu ligger fokus i stället på att säkra näringslivets intressen och harmonisera normer, regler och lag- gar. Jag tror att få i denna kammare har invändningar mot att man harmo- niserar regler för krocktester för bilar. Men vad händer när svensk lagstift- ning, med vårt starka skydd för djur, miljö och konsumenter, ska harmo- niseras med USA:s regelverk – som drivs av helt andra mål och intressen?

Störst oro har dock skapats av diskussionerna om ett investeringskydd och tvistlösningsmekanismen ISDS. Tanken bakom ISDS är att skydda näringslivet och dess vinster från demokratiska beslut. Det här är inget nytt; vi ser redan andra handelsavtal där man har infört den här typen av tvistlösningsmekanismer, och vi ser konsekvenserna. När det nationella lönerådet i Egypten ville höja lönerna begärde Veolia skadestånd av den egyptiska staten. Deras vinster skulle nämligen minska. Tobaksjätten Philip Morris stämde Australien efter att landet i demokratisk ordning infört regler för hur cigarettpaketet i Australien skulle utformas. När Quebec införde ett tillfälligt förbud mot frackning stämde den kanadensiska staten av företaget Lone Pine Resources.

Är det denna utveckling vi vill se även i Sverige? Motståndet mot att låta vinstjakt gå före demokrati är i dag massivt runt om i Europa. Trots det fortsätter EU att förhandla med USA om att införa just en tvistlösningsmekanism enligt ISDS-modellen – med den svenska regeringens stöd.

För Vänsterpartiet är det viktigare att stå upp för demokratin och möjligheten att fatta demokratiska beslut i denna kammare än att näringslivets vinstjakt ska kunna fortsätta. Därför vill jag avsluta med att yrka bifall till reservationerna 15 och 18.

Anf. 116 BIRGITTA OHLSSON (L):

Fru talman! Det är lätt att klaga på bostadsrättsföreningen. Om det är stökigt i trapphuset, om blommorna på gården har vissnat eller om huset behöver renoveras är det rätt frestande att peka på någon annan än sig själv. ”Jag sköter min lägenhet, och ni andra ordnar med allt runt omkring.” Men även om var och en svarar för ordningen i sin lägenhet är ju alla i fastigheten till slut beroende av varandra. Det var DN:s chefredaktör Peter Wolodarski som för en tid sedan liknade Europeiska unionen vid en bostadsrättsförening på det här sättet. Trots alla invändningar man kan ha om sina grannar är samarbete alltid det bättre alternativet.

Det är i dag 15 dagar tills Storbritannien ska rösta om huruvida landet ska lämna eller stanna i EU. Jag brukar säga att EU vore fattigt utan Storbritannien och att Storbritannien vore fattigt utan EU. Sverige vore också fattigt om vi förlorade en allierad i kampen för frihandel, tillväxt och globalisering. Liberalernas systerparti Liberaldemokraterna kämpar nu tappert för att Storbritannien ska stanna i EU – till skillnad, skulle jag säga, från delar av det konservativa regeringspartiet som satt med fram till för inte länge sedan. Det är ett konservativt parti som verkar ha glömt att de brittiska öarna är en del av Europa och, som Winston Churchill sa, inte kan brytas loss från berggrunden och bogseras till den kanadensiska eller australiska kusten. Därför är Europas sak också Storbritanniens, och Storbritanniens sak är Sveriges.

Jag vill hälsa den nya EU-ministern Ann Linde varmt välkommen till kammaren. Du är efterlängtd! Vi hade en debatt om Europapolitiken för tre månader sedan, och då var det utbildningsminister Gustav Fridolin som tog EU-debatten. När min kollega Sofia Damm påpekade att det kanske vore bra med just en EU-minister i dessa frågor fick hon till svar av Fridolin att tiden då EU kunde betraktas som en enskild angelägenhet för någon minister att syssla med är förbi. Det är ungefär som att vi skulle ha en speciell minister för Skåne, sa han. Jag är glad att regeringen nu har tagit

sitt förnuft till fånga och att vi har Ann Linde på plats i kammaren – gott så!

I förra veckan skärpte EU-kommissionen tonen mot regeringen i Polen genom en ny rapport. I rapporten konstaterade kommissionär Frans Timmermans att den polska regeringen har skapat osäkerhet om rättsstatens principer, vilket i sin tur innebär ett hot mot demokratin. En regering som plötsligt ändrar grundläggande lagar skapar osäkerhet och öppnar för godtycke och därmed rättsövergrepp mot människor. En formell, kritisk rapport om Polens konstitutionella förändringar skickades därför av kommissionen till Warszawa, och jag är väldigt glad över att något har hänt på den fronten.

Det har dock gått oerhört långsamt. Vi måste faktiskt våga diskutera både politiska och ekonomiska sanktioner mot de länder som trampar på EU:s ideal om friheten. Det är nämligen inte bara i Polen som rättsstaten och EU monteras ned och pressfriheten tummas på. Det demokratiska förfallet fortsätter också i Ungern. Det är sorgligt – länder som en gång lämnade kommunismens bojor och gick med i unionen eftersom de längtade efter friheten håller nu på att kväva friheten på hemmaplan.

Hur ska EU kunna vara en global förespråkare av frihet när människor inuti unionen så sakteliga förlorar dessa demokratiska fri- och rättigheter? Vad händer med vår trovärdighet när Orbán i Ungern prisar Putin i Ryssland och polska Kaczyński sprider populistiska provocerande myter om flyktingar i nöd? Vi liberaler har under många år med glädje stöttat både ett moderniserat Polen och ett moderniserat Ungern. Det finns i båda länderna modiga politiker, många liberaler, som tar strid för frihandel, för en rättsstat, för öppenhet, för kvinnors rätt till fri abort och för samkönade äktenskap. Dessa kämpar behöver dock betydligt mer stöd än de får i dag.

Fru talman! Jag blev väldigt förvånad när regeringen lanserade sin kampanjslogan för en plats i FN:s säkerhetsråd. Den talade om en självständig röst. Jag vet att de rödgröna ofta slår ett slag för allianslösheten, men vi i Liberalerna anser tvärtom att Sverige än mer bör verka inom ramen för EU-samarbetet. Vi bör jobba tajtare med andra demokratier, inte tvärtom. De senaste månadernas samtal under flyktingkrisen har visat att EU:s röst i världen är som svagast när budskapet och gemenskapen är som svagast – när rösten tillåts splittras.

Fru talman! Samtidigt som populisterna i Storbritannien och Polen, och till och från även i denna kammare, gormar om att lämna unionen längtar miljoner människor efter den frihet EU symboliserar för dem. Det är människor som bor i Ukraina, Georgien och Belarus. Där finns det en längtan efter ett bättre liv och framför allt ett *friare* liv, där de själva – inte andra – bestämmer över sin framtid. För mig är det östliga partnerskapet därför en av EU:s absolut viktigaste satsningar. EU ska expandera, för fler människor förtjänar att leva i gemenskap och demokrati tillsammans.

Därför blev jag besviken på medlemsstaterna i unionen, däribland den svenska regeringen, i höstas. I oktober genomfördes åter ett farsliknande val i Belarus, alltså Vitryssland. Enligt valobservatörerna var omröstningen inte nära att möta grundläggande demokratiska krav, och ändå röstade Sverige och många andra EU-länder kort därefter för att frysa sanktionerna mot flera av de belarusiska personer och företag som varit föremål för dessa sanktioner – inklusive president Lukasjenko. Vi talar här om Europas sista diktatur.

Visst var det glädjande att enskilda politiska fångar släpptes, men det kan aldrig i sin tur väga upp det benhårda förtryck majoriteten av befolkningen faktiskt lever under. Lukasjenko kommer knappast att bli mer EU-vänlig genom det här beslutet. Han har ingenting att vinna på den demokratisering som skulle krävas för ett starkare europeiskt samarbete. I stället riskerar frysningen av sanktionerna att leda till ytterligare förtryck. Under alliansregeringen blev den svenska ambassaden i Minsk en mötesplats för fria krafter i det belarusiska samhället. Vi behöver fler modiga frihetsprojekt för att stötta människor i diktaturer så att de ska kunna få tycka, tänka och tro fritt.

Nu har det gått mer än två år sedan Ryssland med våld gick in i Ukraina. Över en halv miljon barn lider på grund av kriget, och 215 000 barn är på flykt inom landet.

Det här är övergrepp som vi aldrig ska acceptera. De är uttryck för en gammal sunkig syn på geopolitik. Här har Putin återigen brutit den europeiska säkerhetsordningen och avbrutit freden. Övergreppen i Ukraina och tidigare i Georgien är attacker på hela Europa.

På Europeiska rådet i slutet av juni ska beslut fattas om de ekonomiska sanktionerna mot Ryssland, som vi införde efter den olagliga annekteringen och kriget i östra Ukraina. Nu ropar en del av rösterna på den europeiska kontinenten för att vi ska häva sanktionerna, trots att Putin inte har gjort något för att förtjäna det, tvärtom. Men nu när krisen i Ukraina utvidgats och förlängts måste också straffåtgärderna vidgas och förlängas, tycker vi liberaler.

I dag omfattas sanktionerna av särskilda territoriella hinder. Det kan vara inom finans, energi, försvar, olja med mera. Men vi liberaler vill att sanktionerna mot Ryssland ska utökas till att också omfatta gas, som är en väldigt viktig inkomstkälla för den ryska federationen och ett påtryckningsmedel mot enskilda europeiska länder. Vi har sett hur Putin stänger av kranen för att få som han vill på ett synnerligen cyniskt och obehagligt sätt. Många europeiska länder har varit och är beroende av Ryssland. Nu planeras det därför en ny gasledning mellan Ryssland och Tyskland via Östersjöns botten. Utifrån det rådande säkerhetspolitiska läget i dag och målsättningen att minska användningen av fossila bränslen är det en mycket farlig idé. De röda lamporna borde blinka oerhört intensivt.

Förra året fattade EU beslut om att utveckla en energiunion som ska minska klimatutsläppen och stärka försörjningstryggheten. Den ska leda till mer inhemskt producerad energi och till mindre importerad energi. Därför vill jag uppmana EU-minister Ann Linde att trycka på statsministern Stefan Löfven för att stoppa Nordstream 2 och att utöka sanktionerna till att också gälla rysk gas.

Fru talman! Hoten mot Europa kommer inte bara från öst. Vi ser också hur skräcken sprider sig i europeiska storstäder genom den jihadistiska terrorismen, som är ett hot mot demokratin och det fria samhället på samma sätt som vänsterextremism och nazism har skadat Europa tidigare.

Terrorattackerna är ett angrepp mot oss alla. De kan ske här, och de är framför allt globala. Finansieringen kan komma från en källa, medan gömställen finns i ett annat land och attackerna utförs i ett tredje. När hoten är internationella behövs ett bättre internationellt samarbete. Därför måste vi ge Europol bättre möjligheter att på sikt skapa ett slags europeiskt FBI. För att stoppa terrorismen behöver det brottsförebyggande arbetet också

bli skarpare. Det räcker inte att samarbeta bara när man utreder brott som redan har begåtts.

Fru talman! Det är med politiken som med bostadsrättsföreningen. Problemen är gemensamma och gränsöverskridande. Därför behöver vi nu, i denna svåraste tid för Europa, EU-samarbetet mer än någonsin.

Anf. 117 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Tusentals människor mister sina liv i desperata försök att nå ett bättre liv i Europa.

Kontrollen över EU:s yttre gräns havererar, Dublinförordningen efterlevs inte och Migrationsverket meddelar att situationen kan liknas vid att Sverige nu har en landgräns mot Turkiet. Den islamiska staten Daish fortsätter sin minst sagt barbariska framfart och etablerar sig också i det sönderfallna Libyen, bara 35 mil från Malta och 70 mil från Italien. Men terrorismen når närmre än så med attacker i Paris, i Köpenhamn och i Paris igen. Cameron vinner valet i Storbritannien, och det står klart att en folkomröstning om landets fortsatta EU-medlemskap ska ske. Den ekonomiska återhämtningen inom EU går långsamt, och det är svåra förhandlingar med Grekland.

Detta, fru talman, var Europeiska unionen 2015, året då de gemensamma utmaningarna var enorma men svaren varken tillräckligt samordnade eller tillräckligt kraftfulla.

Fru talman! Betänkandet vi debatterar här i dag utgår från regeringens skrivelse om EU:s hela verksamhet under 2015. Självklart är det inte möjligt att kommentera allt som står i regeringens skrivelse eller i betänkandet. Jag kommer i detta anförande därför att fokusera på de områden som främst ligger inom ramen för utrikesutskottets ansvar.

Jag vill särskilt lyfta fram den alliansreservation som finns i betänkandet rörande vikten av det östliga partnerskapet och Kristdemokraternas reservation rörande EU:s utrikes- och säkerhetspolitik. Jag yrkar därmed bifall till reservation 7 och reservation 9.

Fru talman! EU är och ska vara det centrala forumet för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. EU:s styrka ligger i en utrikespolitik baserad på normer och värderingar. Som världens största ekonomi, världens största handelspart och världens största biståndsgivare har EU möjlighet att påverka utvecklingen i världen genom en rad olika kanaler. Kristdemokraterna vill att regeringen driver på för en mer aktiv, samstämmig och slagkraftig europeisk utrikespolitik där främjandet av demokrati och ökad respekt för mänskliga fri- och rättigheter har absolut prioritet. Detta är kanske viktigare i dag än någonsin.

Signalerna från en del av EU:s medlemsstater är tyvärr annorlunda. Rösten som står upp för mänskliga rättigheter har försvagats. Det har vi sett tydliga tecken på när det gäller EU:s politik gentemot länder såsom Kuba, Vitryssland och Eritrea, där frågor och krav om demokrati och mänskliga rättigheter tydligt har fått stå tillbaka.

Sverige ska ha fortsatt stor beredskap att bidra till militära insatser i EU:s regi och ska vara drivande i arbetet för att utveckla EU:s krishanteringsförmågor. Kristdemokraterna anser att Sverige bör vara pådrivande inom EU för att få till stånd en översyn av EU:s stridsstyrkor, så kallade Battlegroups, som står i ständig beredskap att delta i en snabb och begränsad insats. Sverige hade en nordisk stridsgrupp beredd första halvan av

2015. Stridsgrupperna som sådana har dock aldrig satts in, och därmed har osäkerheten kring dess funktion blivit allt större. Avsevärda resurser används för att utrusta, utbilda och hålla dem i beredskap i de olika medlemsländerna.

Vi kristdemokrater anser att beslut måste fattas om dessa styrkors framtid. Ska de få en mer aktiv och framträdande roll? Vi anser det. Världen runt Europa har inte blivit säkrare eller stabilare under de senaste åren, tvärtom.

Fru talman! EU:s närområde är som sagt allt annat än fredligt och stabilt. Den nya europeiska grannskapspolitiken blir därmed central i ett försök till stabilisering.

Grannskapspolitiken har blivit alltmer komplicerad, och det finns stora skillnader mellan grannskapen och stora skillnader mellan vårt förhållande till länderna i öst och i syd. Det är stora skillnader mellan länder. I vårt brokiga grannskap går det inte att köra approachen one size fits all och hoppas på att därigenom nå stabilitet.

En allt självsäkrare och mer aggressiv rysk utrikespolitik leder till stora utmaningar för många av länderna i regionen. En öppnare ekonomi och frihandel med EU ses av Ryssland tyvärr bara som ett hot mot den egna makten snarare än som en möjlighet för regionens utveckling mot välstånd och stabilitet.

I vår alliansgemensamma reservation om det östliga partnerskapet understryker vi vikten av att EU:s samarbete med sex grannländer i Östeuropa och Kaukasus förstärks. Dessa länders möjlighet att utvecklas till vitala demokratier och marknadsekonomier och själva göra sina utrikespolitiska vägval är oerhört viktigt för ett säkert och stabilt Europa.

När det sedan gäller det södra grannskapet har hoppet som tändes i Nordafrika och Mellanöstern under den arabiska våren, som vi alla vet, omvandlats till osäkerhet och oro. Tunisien är det land som klarat sig bäst ur tumultet och har genomfört demokratiska förändringar. Men terrorism hotar säkerheten och utvecklingen i Tunisien, och landet är i stort behov av vårt stöd. En nyckel för grannskapspolitiken i söder är att EU fortsätter att spela en aktiv roll som politisk och ekonomisk partner till Tunisien, men också att Tunisien får kraftfullt stöd av EU för att kunna stärka den demokratiska väg de har gått in på och ta kraffttag mot terrorism.

Det är välkommet att regeringen beslutat att öppna en ambassad i Tunis. Detta har vi kristdemokrater drivit länge, för att Sverige och EU har en viktig roll att spela i sitt grannskap är det ingen tvekan om.

Islamiska staten har byggt sin nya bas i Europas absoluta närområde. Europa visade handlingskraft när Gaddafi skulle störtas. Men därefter tycktes kraften ta slut, och vi lämnade libyerna åt sitt öde. Sönderfallet av Libyen visar vad som händer när det inte finns någon långsiktig färdplan. Intresset för att stanna kvar och stötta i en uppbyggnadsprocess fanns inte, och i dag ser vi konsekvenserna. Det är viktigt att EU nu återupptagit sitt engagemang. Stödet till terrorbekämpning och demokratisk utveckling är helt avgörande. Här måste Sverige vara pådrivande.

Fru talman! Tidigare i år debatterade vi i den här kammaren EU-kommissionens arbetsprogram för 2016, ett program med namnet *Dags för nya tag* – en något hurtig rubrik kan tyckas. Men efter 2015 är det verkligen hög tid att börja tänka annorlunda, att ta nya tag.

Flyktingsituationen är i dag en av EU:s största utmaningar. EU:s avtal med Turkiet är inte oproblematiskt, och andra länder hotar att stänga flyktingläger om de inte får till ett avtal med EU. Fler och fler människor väljer återigen den livsfarliga vägen över Medelhavet, och alldeles, alldeles för många människor mister sina liv på Medelhavet.

Och hur det än går i folkomröstningen i Storbritannien kommer det att leda till en diskussion om EU:s roll framöver. År 2016 blir ett avgörande år. Det blir året då medlemsstaterna förmodligen måste återgå på sitt sätt till ritbordet, detta för att kunna ta de nya tag som så många av oss efterlyser.

Fru talman! Avslutningsvis välkomnar jag EU-minister Ann Linde till debatten och till sitt nya uppdrag. Som Birgitta Ohlsson nämnde har jag efterfrågat denna funktion i tidigare debatter. Det har raljerats om att vi inte behöver någon Skåneminister, men nu ser jag fram emot en skånsk EU-minister och fortsatta debatter i kammaren.

Anf. 118 MARIE GRANLUND (S):

Fru talman! Jag vill inledningsvis också hälsa vår nya EU- och handelsminister Ann Linde välkommen till kammaren. Ann kommer att vara en stark röst i EU men inte i dagens debatt då rösten har försvunnit.

Denna skrivelse behandlar verksamheten, inte bara vad gäller utrikespolitiken utan hela EU:s verksamhet för 2015 – ett EU som inte har saknat och inte heller kommer att sakna utmaningar.

Som ett litet, fritt och demokratiskt land är Sverige beroende av ett globalt samarbete som kan ta sig an de gemensamma utmaningarna. För oss som tror på samverkan är EU och FN viktiga plattformar. Det är glädjande att Sverige behåller positionen som det näst mest inflytelserika landet i EU.

Samtidigt är den svenska regeringen djupt engagerad i FN där EU hade en viktig och pådrivande roll i förhandlingarna om 2030-agendan för hållbar utveckling och också gjorde stora insatser gällande genomförandet av resolutionerna 1325 med flera om kvinnor i väpnade konflikter, det strategiska partnerskapet för fredsbevarande och krishantering samt främjandet av de mänskliga rättigheterna.

Det är viktigt att komma ihåg vad samarbetet har inneburit och att det faktiskt också går att förändra, för unionen saknar som sagt inte utmaningar.

Låt mig börja med den fråga som har präglat den europeiska debatten mer än någon annan fråga under det gångna året. Den omfattande migrationen har slitit på sammanhållningen och viljan att samarbeta i unionen. Men vad unionen behöver i detta läge är just mer av samarbete. Vi står i dag inför en av de största flyktingkatastroferna i modern tid. Detta ställer stora krav på EU. Ingen medlemsstat kan ensam möta de utmaningar som flyktingkrisen innebär, och EU måste nu jobba på tre nivåer samtidigt.

EU måste arbeta för att stärka gränserna och bekämpa människosmugglare. De farliga och okontrollerade flyktvägarna över haven måste upphöra. I stället måste vi gå till en ordnad migration på lagliga vägar.

Vi måste få en mer rättvis fördelning av de flyktingar som kommer till Europa. Det duger inte att några länder tar emot de flesta av dem som kommer medan andra inte alls tar sitt ansvar.

Regeringen arbetar mycket aktivt tillsammans med andra likasinnade medlemsstater, till exempel Tyskland, för att få ett nytt och mer solidariskt asylsystem på plats. Det gäller självklart också att se till att de beslut som redan är fattade genomförs. Det är det här årets stora utmaning.

Slutligen måste vi också tillsammans bekämpa orsakerna till att människor tvingas fly genom att få slut på krig och konflikter och genom att ge mer hjälp på plats där flyktingarna befinner sig. Ofta är det i grannländerna, som tagit emot många män, kvinnor och barn i stora flyktingläger.

Här spelar förstas den gemensamma utrikespolitiken en viktig roll. Kriserna i EU:s grannskap understryker vikten av ett förstärkt samarbete för att möta utmaningarna som EU står inför.

Vad gäller krisen i öst är det centralt att EU bevarar och försvarar den europeiska säkerhetsordningen som i grunden har utmanats av den ryska aggressionen mot Ukraina. EU har hittills lyckats svara på Rysslands folkrättsbrott på ett enat och principfast sätt, inte minst genom sanktionerna. Det avgörande är att EU förblir samlat i sin Rysslandspolitik och att sanktionerna ligger fast så länge Ryssland vägrar att uppfylla Minskavtalet.

EU behöver vara mer proaktiv i sin gemensamma utrikespolitik, driva sina intressen tydligt och ta ett större globalt ansvar. EU ska vara en aktiv kraft för mänskliga rättigheter, rättsstatsprinciper och demokrati internt såväl som externt.

EU bör också ta ansvar för att mänskliga rättigheter följs i alla internationella kontakter och förhandlingar. En viktig del i detta är självklart att involvera kvinnor mer i arbetet för fred och utveckling. Det är en av de utmaningar som EU står inför.

Jag skulle till detta vilja lägga EMU-fördjupningen. En gemensam valuta kräver mer finanspolitiskt samarbete. Just nu pågår diskussioner om hur detta ska förverkligas i framtiden. För oss i Sverige är det självklart viktigt att hela tiden slå vakt om det vi i EU-28 har gemensamt.

Greklandsfrågan var högaktuell förra året. Den kommer säkert att komma tillbaka på olika sätt eftersom den också är en stor fråga för unionen.

Efter terroristattentaten i Paris i januari och november förra året har diskussionen om EU:s säkerhetsarbete intensifierats. Åtgärder för att säkerställa allmänhetens säkerhet, motverka radikaliserings, främja tolerans och icke-diskriminering samt samarbete med internationella partner stod högt på dagordningen förra året och självklart också i år.

Fru talman! Om två veckor röstar Storbritannien om huruvida de ska lämna eller vara kvar i EU. På midsommarafton kommer vi att få veta hur det har gått. Just nu ser det otäckt jämnt ut.

Storbritannien är en viktig partner för Sverige i EU-samarbetet. Storbritannien har EU:s tredje största befolkning och andra största ekonomi och är en god allierad i frågor om öppen handel och minskning av det improduktiva jordbruksstödet.

Det är verkligen vår förhoppning att Storbritannien förblir en medlem av Europeiska unionen.

Brexit är inte det enda hotet mot Europeiska unionen. Nationalistiska och populistiska krafter växer sig starkare runt om i Europa. Det är ett hot som kommer inifrån. I bland annat Polen är regeringen i konflikt med EU om rättsstatens principer.

EU:s grundläggande värderingar, som unionen bygger på och står för, hotas inifrån. Vår syn på demokrati, där yttrandefrihet och respekt för allas mänskliga rättigheter är omistliga värden, delas inte av alla. Här måste vi få till stånd en diskussion om hur EU ska få tillbaka ordningen där de mänskliga rättigheterna respekteras och styr.

Jag har tagit upp många problematiska saker. Jag skulle också vilja lyfta fram något som är positivt. När vi talar om unionens förmåga att skapa välbefinnande är det viktigt att också se till att detta välbefinnande kommer alla till del. Högre välbefinnande måste synas och ge resultat i människors liv i praktiken. Annars reduceras det bara till abstrakta siffror.

Regeringen har framgångsrikt verkat för att de sociala frågorna ska få en större roll i EU-samarbetet. Jag välkomnar att kommissionen har inlett ett samråd om det som på EU-språk kallas en europeisk pelare för sociala rättigheter. Som utsedd rådgivare åt Juncker har Allan Larsson bidragit till utformandet av detta.

Det är viktigt att EU skapar en starkare gemensam social bas med sikte på ökad social inkludering och trygghet. För att ytterligare driva på arbetet med ett mer socialt Europa kommer den svenska statsministern att bjuda in till ett socialt toppmöte under 2017.

I ett socialt Europa går arbetet med att främja tillväxt hand i hand med arbetet med att främja sociala framsteg, såsom jämlikhet och jämställdhet. För att skapa ett socialt Europa behöver vi driva på för höjd kunskapsnivå hos arbetskraften och hjälp att komma i sysselsättning. Vi måste självklart värna löntagarnas rättigheter och arbeta för rättvisa villkor.

Lika lön för lika arbete oavsett etnicitet eller nationalitet ska gälla, och social dumpning måste motverkas. Vi behöver arbeta för bättre möjligheter för kvinnor att ta steget ut på arbetsmarknaden.

Det finns mycket att göra för att förbättra EU:s arbete för ett socialt Europa för jobb och hållbar tillväxt. Möjligheterna är stora om vi hjälps åt och lär av varandra. EU saknar som sagt inte utmaningar. För oss som tror att samarbete är bättre än isolation är det bara att kavla upp ärmarna och sätta igång att arbeta, för arbete saknas inte.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(forts. § 21)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

TU16 Järnvägs- och kollektivtrafikfrågor

Punkt 1 (Järnvägsmarknaden)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

179 för utskottet

125 för res. 1

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 37 SD, 24 MP, 18 V

För res. 1: 74 M, 19 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 1 MP, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Samhällsuppdrag för SJ AB)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

287 för utskottet

18 för res. 2

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 37 SD, 25 MP, 19 C, 17 L, 15 KD

För res. 2: 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 5 (Vissa säkerhetsfrågor)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

267 för utskottet

37 för res. 5

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 25 MP, 19 C, 18 V, 17 L, 15 KD

För res. 5: 37 SD

Frånvarande: 13 S, 11 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 7 (Gränsöverskridande järnvägstrafik)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

Votering:

143 för utskottet

37 för res. 8

124 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:115
8 juni

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 100 S, 25 MP, 18 V
För res. 8: 37 SD
Avstod: 73 M, 19 C, 17 L, 15 KD
Frånvarande: 13 S, 11 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU12 Elsäkerhet

Punkt 2 (Tillfällig yrkesutövning)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

268 för utskottet

37 för res.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 25 MP, 19 C, 18 V, 17 L, 15 KD

För res.: 37 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UbU20 Styrelser för universitet och högskolor – ledamöternas tillsättning och ansvar

Punkt 2 (Utseende av nomineringspersoner)

1. utskottet

2. res. 1 (L, C, KD)

Votering:

254 för utskottet

51 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 37 SD, 25 MP, 18 V

För res. 1: 19 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 4 (Utvärdering av Ledningsutredningens rekommendationer)

1. utskottet
2. res. 3 (M)

Votering:

230 för utskottet

75 för res. 3

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 37 SD, 25 MP, 19 C, 18 V, 16 L, 15 KD

För res. 3: 74 M, 1 L

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU22 Särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Villkoren för den särskilda kompletterande pedagogiska utbildningen)

1. utskottet

2. res. (L, M, C, KD)

Votering:

180 för utskottet

125 för res.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 37 SD, 25 MP, 18 V

För res.: 74 M, 19 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

JuU34 Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

Punkt 1 (Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet)

1. utskottet

2. res. (C, V)

Votering:

268 för utskottet

37 för res.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 37 SD, 25 MP, 17 L, 15 KD

För res.: 19 C, 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2015/16:115

8 juni

AU11 Ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden

Punkt 1 (Ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (L)

Votering:

288 för utskottet

17 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren godkände utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 37 SD, 25 MP, 19 C, 18 V, 15 KD

För res. 1: 17 L

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Ytterligare skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)
3. res. 3 (V)

Förberedande votering:

38 för res. 2

19 för res. 3

248 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Ola Johansson (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

249 för utskottet

37 för res. 2

18 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 25 MP, 19 C, 17 L, 15 KD

För res. 2: 37 SD

Avstod: 18 V

Frånvarande: 13 S, 11 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 1 (En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020 m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

125 för res. 1

37 för res. 2

143 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

143 för utskottet

125 för res. 1

37 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 25 MP, 18 V

För res. 1: 74 M, 19 C, 17 L, 15 KD

Avstod: 37 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 2 (Forskning om det moderna arbetslivets villkor)

1. utskottet

2. res. 3 (KD)

Votering:

290 för utskottet

15 för res. 3

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 37 SD, 25 MP, 19 C, 18 V, 17 L

För res. 3: 15 KD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 5 (Kvinnors arbetsmiljö)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

Votering:

216 för utskottet

74 för res. 6

15 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2015/16:115
8 juni

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 100 S, 37 SD, 25 MP, 19 C, 18 V, 17 L
För res. 6: 74 M
Avstod: 15 KD
Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 6 (Ytterligare åtgärder för kvinnors arbetsmiljö)

1. utskottet
2. res. 8 (M, C, L, KD)

Votering:

180 för utskottet

125 för res. 8

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 37 SD, 25 MP, 18 V

För res. 8: 74 M, 19 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 8 (Skyddsombud)

1. utskottet
2. res. 12 (V)

Votering:

287 för utskottet

18 för res. 12

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 37 SD, 25 MP, 19 C, 17 L, 15 KD

För res. 12: 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Punkt 9 (Sanktionssystemet i arbetsmiljö- och arbetstidslagarna samt preskriptionstiden för arbetsmiljöbrott)

1. utskottet
2. res. 13 (SD)

Votering:

251 för utskottet

36 för res. 13

18 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 1 SD, 25 MP, 19 C, 17 L, 15 KD

För res. 13: 36 SD

Avstod: 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 11 SD, 3 C, 3 V, 2 L, 1 KD, 1 -

Robert Stenkvist (SD) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

FiU24 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2013–2015
Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU36 Tillsyn över att EU:s marknadsmissbruksförordning följs
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 21 (forts. från § 18) **Verksamheten i Europeiska unionen under 2015** (forts. UU10)

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2015*

Anf. 119 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Liberalernas reservation 14 om sanktioner mot Ryssland. Jag glömde att göra det under mitt anförande tidigare. Men jag vill såklart också diskutera med Marie Granlund.

Vår reservation 14 rör situationen i Ryssland och sanktioner. Som jag nämnde i mitt anförande ska beslut tas om de ekonomiska sanktionerna mot Ryssland på Europeiska rådet i slutet av juni. Sanktionerna infördes efter den olagliga annekteringen och kriget i östra Ukraina.

En del röster på kontinenten ropar efter att man ska lätta på sanktionerna. Vi liberaler tycker att man ska gå en annan väg. Vi tycker att man ska skärpa dem och bli tuffare i dialogen om det som sker i Ryssland just nu. Det handlar om den militära aggression som Vladimir Putins Ryssland visar mot grannländer och övriga stater i Europeiska unionen. Men det handlar också om den auktoritära stat som präglar landet alltmer.

Jag vill veta hur ni resonerar inom Socialdemokraterna, Marie Granlund. Du sitter också i EU-nämnden. Vilken är er syn på mötet i Europeiska rådet? Bör sanktionerna mot Ryssland skärpas?

Anf. 120 MARIE GRANLUND (S) replik:

Fru talman! I mitt anförande tog jag upp vår syn på Ryssland och Rysslands annektering av Krim. Det är självklart helt oacceptabelt.

Vi har, precis som Birgitta Ohlsson, hört att det finns länder som diskuterar att ändra sin hållning. Det vore olyckligt, eftersom det Ryssland har gjort är ett tydligt brott mot folkrätten.

Som Birgitta Ohlsson vet får vi återkomma till detta när toppmötet kommer och vi kan se hur andra länder ställer sig. Jag tycker att vi ska stå fast vid det vi har sagt tidigare.

Anf. 121 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Fru talman! Jag nämnde i mitt anförande att vi liberaler vill att sanktionerna mot Ryssland ska utökas till att omfatta också gas, som är en viktig inkomstkälla för den ryska federationen och ett hårt påtryckningsmedel. Jag skulle vilja få klart besked om Socialdemokraterna ansluter sig till den liberala linjen och om den rödgröna regeringen tycker att gas ska inkluderas i dessa sanktioner.

Jag vill också ta upp ett annat ämne som jag hoppas att Marie Granlund kan ge ett kort svar på. Jag lämnade tidigt, rent av samma dag som Ann Linde tillträdde som EU-minister, in en fråga om synen på mänskliga fri- och rättigheter i Europeiska unionen. Jag frågade hurvida den nya EU-ministern Linde kunde tänka sig att lyfta upp frågan om både politiska och ekonomiska sanktioner mot de länder som bryter mot och trampar på mänskliga fri- och rättigheter, det vill säga EU:s grund och själva Lissabonfördraget.

I dag fick jag faktiskt ett skriftligt svar av Ann Linde. Det hade varit bäst om jag hade kunnat få svaret direkt från henne nu. Men på grund av ministerns hesa röst får vi ta den debatten vid ett annat tillfälle. Hör och häpna, i svaret från ministern nämns inte sanktioner över huvud taget, varken politiska eller ekonomiska. Hon nöjer sig med att konstatera att en process pågår just nu.

Det är bra att det pågår en process. De påtryckningar som kan göras mot Polen och Ungern och andra länder där det går käpprätt åt skogen vad gäller att stå upp för EU:s ideal är viktiga och bra. Men vi måste också kunna föra en mer principiell diskussion om just politiska och ekonomiska sanktioner.

Varför ska enskilda EU-länder kunna håva in miljardbelopp i olika bidrag med ena handen – det är regionalstöd och jordbruksstöd – samtidigt som de med andra handen säger nej till att ta emot flyktingar eller urholkar pressfrihet och annat? Jag skulle vilja få en diskussion. Socialdemokraterna var tidigare positiva när ni var i opposition och sa att det var bra att skärpa tonen genom ekonomiska och politiska sanktioner. Vad tycker ni i dag när ni sitter i regeringen?

Anf. 122 MARIE GRANLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tog också upp i mitt anförande att det är helt oacceptabelt att länder åsidosätter mänskliga rättigheter och att de inte fullföljer det de har varit med och beslutat om på olika rådsmöten. Det blir ganska konstigt att man får betala skadestånd om man bryter mot ett direktiv, men om man bryter mot de fundamentala rättigheterna händer ingenting.

Jag sa också i mitt anförande att vi tittar på hur man ska kunna komma till rätta med det. Jag tror att man ska vara försiktig med vad man gör så att man gör rätt. Jag tror inte att högt tonläge är det som är allra bäst.

Det viktigaste just nu är till exempel att länder fullföljer det åtagande de har varit med och beslutat om när det gäller att ta emot flyktingar. Principiellt ska man egentligen inte kunna köpa sig ur det. Då löser vi inte den mänskliga katastrofen. Men om man vägrar att göra det man har varit med och beslutat om måste vi hitta verktyg för hur man ska göra det. I dag finns det inte särskilt många verktyg. Därför måste vi undersöka vilka som är de bästa så att vi kan åstadkomma verkliga resultat och göra situationen bättre.

När det gäller Ryssland och gas är det omöjligt att säga något om det i dag. Birgitta Ohlsson sa själv i sitt första inlägg att diskussionen i dag inte handlar om att utöka sanktionerna mot Ryssland. Det finns medlemsstater som snarare har en omvänd hållning; de vill minska sanktionerna. Det är det som den stora diskussionen kommer att handla om framöver.

Anf. 123 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! I skrivelsen som vi har på vårt bord behandlas också relationen mellan regering och riksdag, samarbetet däremellan. Eftersom vi nu har Sveriges nya EU-minister, som har varit efterlängtat, i kammaren måste jag nämna att vi vid upprepade tillfällen har kritiserat regeringen för bristfällig hantering av just EU-frågorna. I går gjorde KU ett enigt uttalande där de kritiserade bland andra inrikesministern för att han inte följde mandatet som riksdagens EU-nämnd hade gett honom när det gällde Frontex. Flera ministrar fick tillsägelser.

Kan Marie Granlund stilla min oro över om den utvecklingen kommer att fortsätta? Kommer det att bli bättre ordning på EU-frågorna och EU-hanteringen nu när den nya EU-ministern är på plats?

Jag vill också fråga Marie Granlund om några saker när det gäller migrationskrisen. Det är en av de större frågorna som har varit och fortsätter att vara på EU:s bord. Vi instämmer båda i att implementeringen saknas. Varför vill inte Socialdemokraterna stödja vårt krav på att budgeten ska användas så att det ska löna sig att göra rätt och straffa sig att göra fel? Varför vill inte Socialdemokraterna använda budgeten som påtryckningsmedel för att fler länder ska göra rätt och för att fler länder ska ta ett ansvar för att solidariskt ta emot flyktingar?

Anf. 124 MARIE GRANLUND (S) replik:

Fru talman! Vi står inför en enorm kris vad gäller flyktingar och migration. Det är förfärliga saker som utspelar sig i Syrien. Dublinkonventionen fungerar inte längre eftersom det är orimligt att Italien och Grekland ska ta hela ansvaret.

Den svenska regeringen fick börja på ruta ett när den tillträdde. Mot alla odds har vi lyckats få till stånd beslut i Europeiska unionen om en omfördelningsmekanism, både en permanent och en tillfällig. Nu handlar det om att gå vidare och implementera det som har beslutats. Ulrika Karlsson borde veta hur svårt det är.

Som jag har sagt både till Birgitta Ohlsson och i mitt anförande: Man måste se över vilka påtryckningsmedel som är mest effektiva. Men Ulrika Karlsson vet ju – den debatten har Ulrika Karlsson haft också med statsministern – att det i dagsläget inte går att göra något åt nuvarande långtidsbudget, och det går inte heller att kräva tillbaka strukturfondsstöd. Däremot tycker jag att det är rimligt att man ser över det, för att driva på att det ska vara möjligt i framtiden. Men i dagsläget går det inte.

Sedan hamnar vi självklart också i diskussionen om man ska kunna köpa sig fri från att ta emot människor som är på flykt. Egentligen tycker jag inte det. Men jag inser samtidigt att det antagligen behövs någon form av vad man kan kalla sanktioner. Men jag tror att alla hade gynnats av att inte bara ta politiska poänger utan faktiskt förstå hur komplicerad och allvarlig situationen är just nu.

Anf. 125 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik:

Fru talman! Jag blir lite bekymrad när Marie Granlund talar om att ta politiska poänger. Det är inte en politisk poäng, utan det är en möjlighet till ett reellt verktyg för att implementera fattade beslut. Långtidsbudgeten är vi alla eniga om borde vara ett möjligt verktyg, men det ligger ju flera

år framåt i tiden. Att ändra detta med förpliktelser i långtidsbudgeten kräver fördragsändringar, eftersom det i dag krävs enhällighet i dessa frågor. Men den fråga som man hade kunnat gå in på redan i dag gäller sociala fonden. Där har man 80 miljarder som man skulle kunna använda här och nu.

Frågan kvarstår alltså. Här och nu, om man gick fram tuftt och Sverige tog ledartröjan beträffande vikten av implementering, skulle Sverige kunna driva vikten av att använda budgeten. Det ska straffa sig att göra fel och löna sig att göra rätt. Det är bristen på morot och bristen på piska som vi ser resultatet av. Implementeringen har ju inte fungerat.

För snart ett år sedan fattade man beslut om att 160 000 människor skulle omfördelas. Men det är bara drygt 1 000 som har omfördelats hittills. Det har brakat samman. Då måste det till ytterligare verktyg. Jag förstår fortfarande inte oviljan att driva denna fråga.

Anf. 126 MARIE GRANLUND (S) replik:

Fru talman! Det var synd att den borgerliga regeringen, där vi för övrigt hade gott samarbete med Anders Borg, i långtidsbudgetförhandlingarna inte drev möjligheten att ändra på strukturfondsstöden eller något sådant. Detta är ju ingen ny fråga. Det var synd att ni inte drev på när ni hade möjligheten. Nu föreligger budgeten och är fastlåst i sju år, är det väl.

Jag antar att Ulrika Karlsson har noterat att kommissionen har kommit med ett nytt förslag i går eller i förrgår om bötesbelopp om man inte tar emot flyktingar.

Men jag skulle återigen vilja ta upp den principiella frågan, om man drivs av medmänsklighet. Jag är inte övertygad om att det bästa sättet är att kunna köpa sig fri från att solidariskt ta emot flyktingar som är på flykt. Jag vet inte om det lönar sig att fortsätta diskussionen, för lagt kort ligger, med den långtidsbudget som vi har nu. Det går inte att kräva tillbaka strukturfondsstöd. Det går inte att kräva tillbaka det som är utbetalt eller ändra på det sättet.

Däremot är det viktigt att driva på detta framöver, och det var det jag tog upp i mitt anförande – att vi måste se över detta. Men jag tror inte att högt tonläge är det som gynnar saken bäst, om man verkligen vill se resultat och se till att människor som är på flykt får komma till en fristad. Och det måste ju vara det absolut viktigaste för oss.

Anf. 127 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Låt mig inleda med att hälsa den röstlösa ministern välkommen till kammaren för att lyssna på den debatt som vi har kring EU i perspektiv 2015. Vi hoppas på ett snart tillfrisknande, så att vi kan få en riktig debatt.

Fru talman! EU är vår gemenskap på den här kontinenten. Det är en gemenskap som står inför stora utmaningar och som gjorde det också under 2015. Våra grundläggande värden, som vi talar om från den här talarstolen och på många andra ställen, har verkligen satts på prov. Vi har talat om det redan tidigare. Det handlar om solidaritet. Det handlar om möjligheter att hävda rättsstaten – vår demokrati och vår frihet, som är själva kärnan – som så många människor drömmer om att få delta i.

Vi har sett Ungern sedan flera år tillbaka och noterar nu att man där står inför en folkomröstning om just flyktingkvoter. Det är en debatt som pågår för fullt. Vi har fått efterföljd i flera Visegradländer och senast Polen, med vad som händer där kring de grundläggande rättsstatliga frågorna.

Jag ser en risk för att vi får en ny mental mur i EU. Det är viktigt att vi arbetar för att försöka hitta varandra, överbygga de motsättningar som odlas av olika för att testa EU:s förmåga.

Vi talar om både det södra och det östra grannskapet i det betänkande som vi nu behandlar. Det södra grannskapet var fyllt av hopp för fem år sedan. I dag ser verkligheten annorlunda ut. På detta följer naturligtvis en flyktingvåg från krig och konflikter, där vi har misslyckats att förebygga, misslyckats att bygga för människors framtid.

Från Centerpartiets sida är det viktigt att vi möter den utvecklingen på ett rättssäkert sätt, att vi entydigt hävdar asylrätten, att vi också säkerställer EU:s yttre gräns. Vi är från vår sida beredda att titta på olika former av det vi kan kalla sanktioner för dem som inte lever upp till de solidaritetsbeslut som vi har tagit. Men, fru talman, låt mig ändå ge en varningssignal i den debatt som pågår, för det vi inte vill se är att människor som har fått sin asylrätt i EU bakom den yttre gränsen helt plötsligt tappar rörelsefriheten, möjligheten att flytta, möjligheten att söka sig till andra delar av EU. Den delen, att skapa någon form av fångenskap i det land som man har blivit placerad i, är en utveckling som vi inte vill se.

När vi talar om det östliga partnerskapet – det gäller i och för sig också det södra partnerskapet när vi talar om Syrien – är det naturligtvis ingen tvekan om att Rysslands agerande har slagit undan fötterna för vår gemensamma säkerhetsstruktur: Ukraina och den olagliga annekteringen av Krim, med den teaterlika så kallade folkomröstning som ägde rum. Vi har sett Moldavien, vi såg Georgien, och vi riskerar, fru talman, att se Georgien igen, för i sommar aviseras en folkomröstning i Abchazien där vi inte riktigt vet om det bara är presidentfrågan som är valfrågan. Men i Syd-ossetien är det mycket tydligt, där det handlar om att göra en Krimsväng, en folkomröstning om att ansluta sig till Ryssland.

Det ligger lite grann utanför debatten och de stora rubrikerna. Men var varsam! Detta kommer samtidigt som EU diskuterar sanktionspolitiken visavi den helt obefintliga händelseutvecklingen från rysk sida när det gäller Ukraina. Där har Ryssland nämligen inte levt upp till sina åtaganden. Verkligheten har inte ändrats. Då ska naturligtvis sanktionspolitiken ligga fast. Men glöm inte att det bakom det som pågår kan komma en ny annekteringslinje, och då handlar det om georgiskt territorium som kan bli aktuellt.

Vi har i detta betänkande mycket tydligt pekat på vikten av det östliga partnerskapet, på att EU är tydligt och på att vi från svensk sida är mycket starka i detta sammanhang.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 9. Det var en gemensam reservation ända fram till dess att jag kom lite sent till utskottet. Därför finns jag inte med på den reservationen. Jag erkänner det öppet inför kamraren. Men jag yrkar bifall till den mycket bra reservationen 9.

Fru talman! Det finns stora förväntningar på EU från medborgarna i EU. Det handlar om trygghet och solidaritet. Vi har under det gångna året visat att vi ställer upp när det handlar om artikel 42.7. Det var en viktig signal. Vi har haft olika meningar om hur mycket och vad vi skulle göra.

Men det var centralt för EU att vi svarade upp och att Sverige deltog när gäller artikel 42.7.

EU ska vara en global aktör, och det är viktigt att den diskussion som har pågått under 2015 om EU:s nya utrikes- och säkerhetspolitik tas om hand och i år landar på ett bra sätt. Det finns alldeles för många som ser EU som någonting som man ska försöka splittra. Men det är viktigt att vi inte splittrar EU:s röst mer än vad som redan har skett.

Vi ser vilken betydelse EU kan ha. EU spelade roll för det som hände 2015 när det gällde att nå Agenda 2030 och vara med och utveckla den. EU spelade roll för att nå fram när det gällde klimatavtalet i Paris. Det är viktiga signaler och viktiga resultat som visar att vi tillsammans gör skillnad.

Putins dröm är naturligtvis att vi ska bryta upp EU, försvaga EU och splittra. Vi har gått från diskussioner om grexit till brexit. Jag hoppas att vi i båda fallen ser att vi klarar att tillsammans lösa problem på det sätt som EU har byggts för, nämligen att lösa konflikter och lösa problem tillsammans vid förhandlingsbordet och i domstol och inte på slagfält.

Jag hoppas verkligen att Storbritanniens unga röstar för att Storbritannien ska bli kvar i EU när det är dags att ta ställning till det i deras folkomröstning dagen före midsommar. Det handlar om deras framtid, men det handlar också om vår framtid. Vi vet att våra utmaningar inte går att lösa genom populism eller gammal nationalism. Vi har sett resultatet av den typen av politik på Europas kontinent alltför många gånger tidigare. Låt oss inte göra om det, utan låt oss lära av misstagen. Vi blir starkare, vi får fler jobb, vi utvecklar välfärden och tar steg för hållbar utveckling inom EU:s ram.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 9 och i övrigt till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 128 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Tyvärr har min röst svikit mig i min debut i riksdagen. Men jag vill ändå passa på att tacka de ärade ledamöterna för lyckönskningar och särskilt tacka min partikamrat Marie Granlund för att hon har tagit diskussionen. Jag hoppas på många framtida debatter och konstruktiva diskussioner om EU.

Anf. 129 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Vi lever i en orolig omvärld. Det finns därför goda anledningar att nämna något om EU utöver det betänkande som vi debatterar i dag.

Det är värt att påminna om att EU grundades efter andra världskriget för att bidra till fred. Länder som samarbetar krigar inte. Så här långt har EU tjänat Europa väl. Europa har, från att ha varit en världsdel där ständiga krig har härjat och där världskrig har brutit ut, blivit en världsdel som i det stora hela har levt i fred. Man har sett till att hitta lösningar som är grundade vid förhandlingsbordet och inte tagit till vapen.

Mycket annat gott har också kommit genom EU. Jag vill här speciellt nämna det östliga partnerskapet, som tillkom på initiativ av Sverige och Polen i syfte att stödja en demokratisk utveckling i de forna sovjetiska delstaterna i öster. Det östliga partnerskapet har så här långt varit framgångsrikt. Det har stöttat utvecklingen i Ukraina gentemot Ryssland och bidrar

förhoppningsvis till att finna fredliga lösningar inom regionen i dess helhet. Flera av de länder som ingår i det östliga partnerskapet har tecknat associeringsavtal med EU.

Herr talman! I dag behövs mer samarbete och inte mindre. Demokratien är på många håll hotad och mänskliga rättigheter hårt prövade. Europas länder kan påverka utvecklingen i en positiv riktning genom sitt samarbete i Europeiska unionen. Vart och ett av medlemsländerna är för litet för att ha inflytande över den internationella utvecklingen och utvecklingen i de angränsande länderna. Men tillsammans kan EU bidra på ett positivt sätt.

Herr talman! Jag vill här lyfta fram EU:s arbete när det gäller den ryska aggressionen mot Ukraina. Den ryska aggressionen började som bekant när det höjdes röster i Ukraina till förmån för ett medlemskap i EU. Det ryska svaret var ett blankt nej. Det var ett aggressivt svar och har lett till den ockupation som fortfarande pågår. Men Ukraina är fortfarande intresserat av EU, och EU å sin sida har agerat på ett kraftfullt och fredligt sätt genom de ekonomiska sanktionerna gentemot Ryssland. Dessa sanktioner hade inte kunnat genomföras av de 28 EU-länderna var för sig, utan sanktionerna bygger på medlemskapet.

Herr talman! Naturligtvis finns det problem inom EU. Ingen organisation är så bra att den inte kan bli bättre.

Sverige har precis som alla andra länder en möjlighet att påverka EU:s utveckling. Vi har denna möjlighet via kommissionen, via ministerråden och via EU-parlamentet. Det är de formella vägarna. Informellt finns det naturligtvis också möjligheter genom deltagande i olika nätverk och forskning.

Det finns många aktuella frågor i dag som är viktiga för EU. Jag tänker till exempel på TTIP, handelsavtalet mellan EU och USA, som kan leda till större marknader, fler företag och fler arbetstillfällen.

Ett annat prov för EU som jag tycker att det är viktigt att vi inte sticker under stol med är migrationsfrågan. Men även här är jag övertygad om att EU med gemensamma krafter kan hitta en lösning som kan tjäna såväl rätten till asyl som en människovärdig hantering väl, herr talman. Det kommer att ta tid, men jag är säker på att det kommer att gå – precis som EU har klarat att inte falla in i krigets fälla.

Slutligen vill jag säga att EU har tjänat Europa och dess medlemsländer väl. Jag hoppas innerligt att den brittiska omröstningen kommer att leda till att England stannar kvar i EU.

Anf. 130 PAVEL GAMOV (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 13 och 31 i detta betänkande.

Den europeiska historien är full av tillfällen då utvecklingen tagit en annan vändning än vad makthavarna avsett. Också 2016 kan bli ett år av förändringar där gamla sanningar utmanas och där EU-eliten i Bryssel äntligen ställs till svars för årtionden av vanskötsel. Folkomröstningen i Nederländerna i april och dess rungande nej till ett associeringsavtal med Ukraina var den första indikationen på att allt inte längre kommer att gå Bryssels väg.

Att sedan EU-federalister både här i Sverige och i resten av Europa uttalar sig med ett stort mått av folkförakt och anser att folkomröstningen ska ogillas hjälper sannerligen inte de intressen som vill se ett federalt

Europa. Snarare visar det på deras riktiga ansikte och en totalitär inställning. De är inte intresserade av ett fritt tänkande folk som väljer sin egen väg; i stället vill de till varje pris styra utvecklingen och forma samhället efter eget tycke.

Även i Österrikes presidentval nyligen fick de gamla styrande partierna ta ett steg tillbaka för två i sammanhanget nya alternativ. Även i detta fall var den österrikiska väljarkåren trött på att den verklighetsbeskrivning som presenterades inte överensstämde med den egna. Just därför sökte man sig till något nytt. Den österrikiska situationen fick EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker att gå så långt som att hota med EU-bojkott av Österrike om österrikarna röstade fram en för EU misshaglig president. Allt detta är mycket talande för den brist på respekt för demokrati och folkvilja som genomsyrar hela den monsterunion som alltmer utvecklas till Europas förenta stater.

Detta halvårs stora fråga för Europeiska unionen är annars Storbritanniens stundande folkomröstning den 23 juni om att återfå friheten eller stanna kvar som vasallstat under Bryssel. Ett brittiskt utträde vore ur EU:s perspektiv mer eller mindre en katastrof då det skulle öppna för framtida utträden och visa att framtiden inte finns inom en europeisk superstat utan inom fria och självständiga nationalstater där makthavarna fattar beslut så nära folket som möjligt och med folkets bästa i åtanke. Brexit vore självklart mycket välkommet, och självklart ska även Sverige genomföra en folkomröstning i samma fråga. Opinionsundersökningar har den senaste tiden visat att allt fler svenskar börjar ifrågasätta det europeiska monsterbygget, herr talman.

Nästa halvårs ordförandeskap, under slovakisk ledning, är även det en framtida ljuspunkt för dem som vill se mer demokrati och mindre totalitarism. Slovakien och dess regering har varit en skarp kritiker av diverse dekret från EU. Framtiden får utvisa vad detta innebär i praktiken, men vi får hoppas att Slovakien sätter sin prägel på EU under ordförandeskapet. Att till och med Europeiska rådets ordförande Donald Tusk vaknat upp och nyligen insett att EU har ett svalt folkligt stöd är likaså det talande för att nya vindar blåser i Europa.

Det är också symtomatiskt, herr talman, att beskåda EU:s oförmåga att hantera de problem som uppstår i kölvattnet av det egna agerandet. Ett talande exempel här är det havererade Schengenavtalet och hur bristen på yttre och inre gränskontroller lett till nära nog systemkollaps inom en rad olika områden. Att sedan EU på klassiskt manér flyttar fram sina egna positioner för att lösa de kriser unionen själv varit med om att skapa är inget nytt under solen utan följer samma gamla mönster.

I slutändan handlar det om att medborgarna inom EU:s medlemsstater är trötta på till exempel illegal invandring, toppstyre och politiker som inte tillvaratar folkets intressen. De europeiska folken köper helt enkelt inte längre den förljugna verklighetsbeskrivning som pumpas ut från EU. Den monsterkoloss som byggts upp på påståendet att den är demokratisk och främjar dialog mellan olika ståndpunkter är snarare en modern totalitär skapelse där de som avviker från den enda godkända och rätta stigen är avfallingar som ska bekämpas.

Herr talman! Det är dags att sätta stopp för denna federalistiska utveckling. Låt därför 2016 bli ett år där nya, friska vindar blåser och vädrar ut den unkna, totalitära lukten från federalister och EU-byråkrater. Låt

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

§ 22 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer

*Subsidiaritetsprövning
av EU-förslag*

Civilutskottets utlåtande 2015/16:CU25

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer (KOM(2016) 198)

föredrogs.

Anf. 131 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Riksdagen ska i detta ärende göra en subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer.

Vänsterpartiet har under lång tid drivit kravet på offentlig land-förland-redovisning för multinationella företag, och nu har kommissionen äntligen lagt fram ett förslag om detta. Det är förvånande att övriga partier varken vill debattera denna viktiga fråga eller anser att frågan bör avgöras på EU-nivå.

I dag försvinner tio gånger mer i skatteflykt från biståndsländerna än vad de får i bistånd. Det är medel som skulle ha kunnat användas för att stärka sjukvården, utbildningen och infrastrukturen i utsatta länder. Att bekämpa skatteflykt är viktigt både ur demokratisynpunkt och ur utvecklingssynpunkt.

Offentlig insyn i de multinationella företagens skatteförehavanden är viktigt för att vi ska kunna upptäcka tveksam och olaglig skatteplanering. Framför allt är offentlig insyn en viktig förutsättning för att journalister och andra icke-statliga organisationer som bland annat arbetar mot korrup­tion och för mänskliga rättigheter ska kunna upptäcka och uppmärksamma företags tvivelaktiga och olagliga verksamheter. De ska kunna granska hur, var och om företagen betalar skatt.

Enligt min mening är problemets överskridande karaktär uppenbar och något som inte i tillräcklig utsträckning kan hanteras av medlemsstaterna själva. Jag anser också att upprättandet av en förteckning över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner är en central åtgärd för ett väl fungerande informationsutbyte.

Det främsta argumentet från de övriga partierna i skatteutskottet och civilutskottet är att man inte vill låta kommissionen upprätta en förteckning över vilka länder som ska placeras på listan över skatteparadis utan låta länderna själva avgöra detta. Det skulle med största sannolikhet innebära att länder skulle kunna lägga in veto och på det sättet punktera hela förslaget. Det är då bättre att lämna över frågan till kommissionen för avgörande samt upprättande av rättvisa och objektiva kriterier för vad som ska räknas som ett skatteparadis. Jag anser därför att förslaget i sin helhet är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Vänsterpartiet anser att kommissionens förslag är viktigt i arbetet för att motverka skatteflykt och skatteundandragande, även om vi tycker att det borde vara mer långtgående förslag på flera punkter. Den offentliga insynen måste stärkas, och tröskelvärden för vilka företag som måste redovisa är alldeles för högt. Endast företag med en omsättning på 750 miljoner euro behöver redovisa, vilket betyder att ca 90 procent av företagen kommer att komma undan.

Ytterligare en svaghet i EU-kommissionens lagförslag är att företagen endast måste rapportera för verksamhet i EU-länder samt skatteparadis.

Trots dessa svagheter måste frågan avgöras på en högre nivå än den nationella. Nästa steg måste vara att den svenska regeringen och andra medlemsländer aktivt arbetar för att skärpa förslagen, så att vi får ett verkingsfullt verktyg i kampen mot den globala skatteflykten.

Därför vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 132 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Skatteflykt och aggressiv skatteplanering är ett väldigt stort problem. Det handlar om att säkra skatteintäkter. Det handlar om att multinationella företag måste göra rätt för sig, det vill säga att det som de faktiskt har tjänat in i ett land ska de också skatta för. Det kan också leda till osund konkurrens gentemot medelstora och mindre företag när de multinationella företagen inte sköter sig.

Det pågår ett arbete i dag inom OECD där Sverige och EU deltar aktivt. Där finns en åtgärd som kallas nr 13 och som handlar om land-för-land-rapportering. Multinationella företag ska rapportera bland annat hur mycket skatt de har betalat. Informationen ska utbytas mellan medlemsländerna. Det är då framför allt skattemyndigheterna som granskar informationen för att se att det har gått rätt till, och om det inte har gjort det kan man ingripa. Det är i dag 39 länder som deltar i detta samarbete, och vi är mycket angelägna om att skaran ska växa, att det blir fler.

Parallellt pågår ett EU-arbete. Till att börja med var det i linje med arbetet i OECD, men nu har det kommit nya förslag som går utöver OECD:s arbete. Det handlar då först och främst om offentlighet i rapporteringen land-för-land. Den finns ju redan men ska bli offentlig, enligt förslaget.

Det är inte denna del som strider mot subsidiaritetsprincipen, närhetsprincipen, i EU. Jag vill poängtera att det vi prövar i dag inte i första hand är sakfrågan, utan det är om den här frågan strider mot närhetsprincipen, det vill säga om EU har befogenhet att fatta beslut här eller om det är medlemsländerna som ska fatta beslut. Den här delen strider inte mot subsidiaritetsprincipen. Det kan finnas fördelar med detta, och kan vara bra för utvecklingsländer där det finns mycket skatteflykt.

Det kan också finnas nackdelar. En sådan nackdel är att man kan fel-tolka informationen. Det är olika skattesystem, och har man inte satt sig in i dem kan man få fel bild. Kommissionens förslag är inte tillräckligt detaljerat, vilket kan ge en felaktig bild. Men den största invändningen sakligt sett är att arbetet inom OECD kan äventyras, alltså land-för-land-rapporteringen. Det viktigaste är ändå att skattemyndigheterna får in informationen så att de kan komma åt fuskarna.

Risken med detta är att en del länder kommer att kunna ta del av de offentliga land-för-land-rapporterna, och då behöver de inte ansluta sig till OECD:s samarbete. Det är en nackdel, för det viktigaste är att det här arbetet sker globalt. Det är såklart jättepositivt att det sker inom EU, men vi vill ju komma åt fuskarna globalt. De ska inte kunna gömma sig utanför EU.

Det strider mot subsidiaritetsprincipen att delegera till EU-kommisionen att besluta om en förteckning över vilka länder som inte följer standarden för god skatteförvaltning, som är den andra frågan som det här handlar om.

Det här är en fråga för medlemsländerna som helst ska beslutas i rådet, helst skatterådet. Det är också mot proportionalitetsprincipen att man går längre än vad som krävs för att uppnå målen.

Vi är rädda för en harmonisering av skattereglerna. Även om det bara handlar om skatteförfarandet är det i dag medlemsländernas kompetens. Det är viktigt att vi behåller skattefrågorna nationellt, för det finns så stora skillnader mellan länderna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)

§ 23 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 7 juni

2015/16:1321 Skåne som en försöksregion för järnvägsunderhåll
av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 8 juni

2015/16:1287 Tillväxtverkets prioritering av egen verksamhet
av *Mats Green* (M)
till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)
2015/16:1288 Tillväxtverkets försämring för näringslivsbefrämjande ideella organisationer
av *Mats Green* (M)
till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)
2015/16:1299 Tillväxtverkets satsning på ny logotyp
av *Mats Green* (M)
till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

Prot. 2015/16:115 § 25 Kammaren åtskildes kl. 17.04.
8 juni

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med § 13
anf. 35 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 79 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 110 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 21 anf. 129 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Olof Pilo

§ 1	Justering av protokoll.....	1
§ 2	Anmälan om ny gruppleddare för partigrupp	1
§ 3	Anmälan om ersättare för gruppleddare för partigrupp	1
§ 4	Anmälan om ny ledamot i Europaparlamentet.....	1
§ 5	Avsägelse.....	2
§ 6	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 7	Anmälan om återkallelse av skrivelse	3
§ 8	Anmälan om avskrivning av skrivelse	3
§ 9	Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 10	Ärenden för bordläggning.....	4
§ 11	Styrelser för universitet och högskolor – ledamöternas tillsättning och ansvar.....	4
	Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU20	4
	Anf. 1 BETTY MALMBERG (M).....	4
	Anf. 2 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	5
	Anf. 3 ANNIKA ECLUND (KD).....	6
	Anf. 4 THOMAS STRAND (S)	7
	Anf. 5 BETTY MALMBERG (M) replik.....	8
	Anf. 6 THOMAS STRAND (S) replik.....	9
	Anf. 7 BETTY MALMBERG (M) replik.....	9
	Anf. 8 THOMAS STRAND (S) replik.....	10
	Anf. 9 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	10
	Anf. 10 THOMAS STRAND (S) replik.....	11
	Anf. 11 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	11
	Anf. 12 THOMAS STRAND (S) replik.....	12
	Anf. 13 ROBERT STENKVIST (SD).....	12
	Anf. 14 BETTY MALMBERG (M) replik.....	13
	Anf. 15 ROBERT STENKVIST (SD) replik.....	13
	Anf. 16 BETTY MALMBERG (M) replik.....	14
	Anf. 17 ROBERT STENKVIST (SD) replik.....	14
	(Beslut fattades under § 20.).....	14
§ 12	Särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen	15
	Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU22	15
	Anf. 18 BETTY MALMBERG (M).....	15
	Anf. 19 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	16
	Anf. 20 ANNIKA ECLUND (KD).....	17
	Anf. 21 GUNILLA SVANTORP (S)	18
	Anf. 22 BETTY MALMBERG (M) replik.....	19
	Anf. 23 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	19
	Anf. 24 BETTY MALMBERG (M) replik.....	20
	Anf. 25 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	20
	(Beslut fattades under § 20.).....	21
§ 13	Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet	21
	Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU34.....	21

Anf. 26	JOHAN HEDIN (C)	21
Anf. 27	LINDA SNECKER (V)	24
Anf. 28	BEATRICE ASK (M)	26
Anf. 29	HELENE PETERSSON i Stockaryd (S)	28
Anf. 30	LINDA SNECKER (V) replik	29
Anf. 31	HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik	29
Anf. 32	LINDA SNECKER (V) replik	30
Anf. 33	HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik	30
Anf. 34	JOHAN HEDIN (C) replik	30
Anf. 35	HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik	31
Anf. 36	JOHAN HEDIN (C) replik	31
Anf. 37	HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik	31
Anf. 38	KENT EKEROTH (SD)	32
Anf. 39	BEATRICE ASK (M) replik	36
Anf. 40	KENT EKEROTH (SD) replik	36
Anf. 41	BEATRICE ASK (M) replik	37
Anf. 42	KENT EKEROTH (SD) replik	38
Anf. 43	HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik	38
Anf. 44	KENT EKEROTH (SD) replik	39
Anf. 45	HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik	39
Anf. 46	KENT EKEROTH (SD) replik	40
Anf. 47	MATS PERTOFT (MP)	40
Anf. 48	KENT EKEROTH (SD) replik	42
Anf. 49	MATS PERTOFT (MP) replik	42
Anf. 50	KENT EKEROTH (SD) replik	42
Anf. 51	MATS PERTOFT (MP) replik	43
Anf. 52	ROGER HADDAD (L)	43
Anf. 53	KENT EKEROTH (SD) replik	44
Anf. 54	ROGER HADDAD (L) replik	45
Anf. 55	KENT EKEROTH (SD) replik	45
Anf. 56	ROGER HADDAD (L) replik	46
Anf. 57	LINDA SNECKER (V) replik	46
Anf. 58	ROGER HADDAD (L) replik	46
Anf. 59	LINDA SNECKER (V) replik	47
Anf. 60	ROGER HADDAD (L) replik	47
Anf. 61	ANDREAS CARLSON (KD)	47
Anf. 62	ANDERS HANSSON (M)	48
Anf. 63	ADAM MARTTINEN (SD)	50
Anf. 64	BEATRICE ASK (M) replik	51
Anf. 65	ADAM MARTTINEN (SD) replik	52
Anf. 66	BEATRICE ASK (M) replik	52
Anf. 67	ADAM MARTTINEN (SD) replik	53
Anf. 68	ANDERS HANSSON (M) replik	53
Anf. 69	ADAM MARTTINEN (SD) replik	54
Anf. 70	ANDERS HANSSON (M) replik	54
Anf. 71	ADAM MARTTINEN (SD) replik	55
	(Beslut fattades under § 20.)	55
§ 14 Ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som		
slår larm om allvarliga missförhållanden 55		
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2015/16:AU11	55
Anf. 72	MAGNUS PERSSON (SD)	55

Anf. 73 JENNY BENGTTSSON (V)	56
Anf. 74 FREDRIK MALM (L)	58
Anf. 75 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S).....	60
Anf. 76 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	61
Anf. 77 MARCO VENEGAS (MP)	62
Anf. 78 ANNIKA QARLSSON (C).....	63
Anf. 79 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	64
Anf. 80 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	65
Anf. 81 FREDRIK MALM (L) replik	68
Anf. 82 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik.....	68
Anf. 83 FREDRIK MALM (L) replik	69
Anf. 84 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik.....	69
Anf. 85 MAGNUS PERSSON (SD) replik	69
Anf. 86 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik.....	70
Anf. 87 MAGNUS PERSSON (SD) replik	70
Anf. 88 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik.....	70
(Beslut fattades under § 20.).....	71
§ 15 En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016– 2020 m.m.....	71
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2015/16:AU8.....	71
Anf. 89 ERIK ANDERSSON (M)	71
Anf. 90 MAGNUS PERSSON (SD)	72
Anf. 91 ANNIKA QARLSSON (C).....	73
Anf. 92 JENNY BENGTTSSON (V)	75
Anf. 93 FREDRIK MALM (L)	77
Anf. 94 DÉsirÉE PETHRUS (KD)	79
Anf. 95 MAGNUS MANHAMMAR (S)	81
Anf. 96 ERIK ANDERSSON (M) replik	84
Anf. 97 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	84
Anf. 98 ERIK ANDERSSON (M) replik	85
Anf. 99 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	85
Anf. 100 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	86
Anf. 101 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	86
Anf. 102 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	87
Anf. 103 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	88
Anf. 104 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	88
Anf. 105 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	88
Anf. 106 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	89
Anf. 107 MAGNUS MANHAMMAR (S)	89
Anf. 108 MARCO VENEGAS (MP)	90
(Beslut fattades under § 20.).....	91
§ 16 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2013–2015.....	91
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU24.....	91
(Beslut fattades under § 20.).....	91

§ 17 Tillsyn över att EU:s marknadsmissbruksförordning följs	92
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU36	92
(Beslut fattades under § 20.)	92
§ 18 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015	92
Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU10.....	92
Anf. 109 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M)	92
Anf. 110 JOHNNY SKALIN (SD)	95
Anf. 111 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	97
Anf. 112 JOHNNY SKALIN (SD) replik	98
Anf. 113 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	98
Anf. 114 JOHNNY SKALIN (SD) replik	98
Anf. 115 HANS LINDE (V)	99
Anf. 116 BIRGITTA OHLSSON (L).....	101
Anf. 117 SOFIA DAMM (KD).....	104
Anf. 118 MARIE GRANLUND (S).....	106
(forts. § 21).....	108
Ajournering	108
Återupptagna förhandlingar	108
§ 19 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 26 maj	109
TU16 Järnvägs- och kollektivtrafikfrågor	109
FöU12 Elsäkerhet.....	110
§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	110
UbU20 Styrelser för universitet och högskolor – ledamöternas tillsättning och ansvar	110
UbU22 Särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med forskarexamen	111
JuU34 Borttagande av karenstid för särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet.....	111
AU11 Ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden.....	112
AU8 En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020 m.m.....	113
FiU24 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2013– 2015.....	115
FiU36 Tillsyn över att EU:s marknadsmissbruksförordning följs	115
§ 21 (forts. från § 18) Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 (forts. UU10)	115
Anf. 119 BIRGITTA OHLSSON (L) replik	115
Anf. 120 MARIE GRANLUND (S) replik	115
Anf. 121 BIRGITTA OHLSSON (L) replik	115
Anf. 122 MARIE GRANLUND (S) replik	116
Anf. 123 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	117
Anf. 124 MARIE GRANLUND (S) replik	117
Anf. 125 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M) replik	117
Anf. 126 MARIE GRANLUND (S) replik	118
Anf. 127 KERSTIN LUNDGREN (C).....	118

Anf. 128 Statsrådet ANN LINDE (S).....	120	Prot. 2015/16:115
Anf. 129 MARGARETA CEDERFELT (M).....	120	8 juni
Anf. 130 PAVEL GAMOV (SD)	121	-----
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)	123	
§ 22 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer	123	
Civilutskottets utlåtande 2015/16:CU25.....	123	
Anf. 131 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	123	
Anf. 132 HILLEVI LARSSON (S)	124	
(Beslut skulle fattas den 9 juni.)	125	
§ 23 Anmälan om fråga för skriftligt svar	125	
§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	125	
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 17.04.....	126	